

Suomen nominitaivutuksen oppiminen
kieliympäristössä ja sen ulkopuolella:
lähdekielinä ukraina ja venäjä

Olena Herasymenko

Pro gradu- tutkielma

Suomen ja sen sukukielten maisteriohjelma

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Elokuu 2018

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

HERASYMENKO, OLENA: Suomen oppiminen kieliympäristössä ja sen ulkopuolella:
lähdekielinä ukraina ja venäjä

Tutkielma, 84 s., 10 liites.

Suomen kieli

Kesäkuu 2018

Tässä tutkimuksessa tarkastelen ukrainankielisten Suomessa opiskelevien suomenoppijoiden nominien monikkotaivutuksen tuotantoa ja vertailen heitä venäjänkielisten Pietarin koulussa n:o 204 opiskelevien oppijoiden tuloksiin. Ukraina ja venäjä ovat läheisiä sukukieliä, joissa on samankaltainen sijajärjestelmä. Tämä antaa mahdollisuuden tutkia, minkälaisia yhtäläisyyksiä ja eroja esiintyy läheisiä sukukieliä puhuvien suomenoppijoiden nominatiivien monikkotaivutuksen tuotannossa.

Tutkittavat ryhmät eroavat myös siten, että ukrainankieliset suomenoppijat omaksuvat kohdekieltä kieliympäristössä, kun taas venäjänkielistet oppijat sen ulkopuolella eli luokkaopetuksessa. Tämä luo hyvät edellytykset oppimisympäristön tutkimukseen.

Aineisto koostuu opiskelijoiden suorittamista taivutustesteistä, jotka sisältävät kaksi tehtävää. Ensimmäisessä tehtävässä testataan suomenkielisten irtosanojen nominitaivutusta. Toisena tehtävänä on kirjoittaa lyhyt kertomus kaupunkikierroksesta käyttämällä nominatiiveja ensimmäisestä tehtävästä. Osa informanteista on pyydetty suorittamaan taivutustesti ääneen, jotta voidaan tutkia eri oppijoiden taivutusstrategioita ja selvittää, vaikuttaako taivutusprosessiin myös oppimisympäristö. Aineistoa on analysoitu kvalitatiivisesti sen pienen määrän takia.

Tutkimus osoittaa, että Suomessa opiskelevat kielioppijat tuottavat huomattavasti enemmän oikeita vastauksia sekä taivutustestissä, että kertomuksissa, josta voidaan tehdä johtopäätöksiä kieliympäristön positiivisesta vaikutuksesta. Ääneen ajattelu paljasti myös eroja taivutusstrategioissa, jotka riippuivat siitä, opitaanko kohdekieltä kieliympäristössä vai luokkaopetuksessa. Tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voi tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä informanttien pienen määrän takia. Vaikka eri lähdekielisten ryhmien oikeiden vastausten tuotannossa ja taivutusstrategioissa on eroja, suurin osa virheistä ovat samankaltaisia ja niitä tehdään samoissa sijoissa, mikä todistaa, että läheisillä sukukielillä on hyvin samankaltainen vaikutus kohdekielen oppimiseen.

Asiasanat: suomi toisena ja vieraana kielenä, morfologia, nominitaivutus, lähdekielen vaikutus, oppimisympäristö, ukrainankieliset ja venäjänkielistet oppijat.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO

- 1.1 Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja rakenne
- 1.2 Tutkimuksen aineisto ja tutkimuksen osallistujat

2. OPPIMISYMPÄRISTÖ

- 2.1 Oppimisympäristö kohdekielen oppimiseen vaikuttavana tekijänä
- 2.2 Suomi toisena kielenä
- 2.3 Suomi vieraana kielenä

3. LÄHDEKIELEN VAIKUTUS TOISEN KIELEN OPPIMISEEN

- 3.1 Lähdekielen vaikutus tutkimuskohteena
- 3.2 Kieltenvälinen samankaltaisuus lähdekielen vaikutuksen edellytyksenä
- 3.3 Lähdekielen vaikutuksen tutkimisen yhteinen metodologinen viitekehys

4. SUOMEN, VENÄJÄN JA UKRAINAN KIELTEN NOMINITAIVUTUS

- 4.1 Suomen kielen nominitaivutus
- 4.2 Venäjän kielen sijamuodot
- 4.3 Ukrainan kielen sijamuodot
- 4.4 Suomen, ukrainan ja venäjän nominitaivutuksen yhtäläisyyksiä ja eroja

5. TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN KULKU

- 5.1 Aineisto ja tutkimusmenetelmä
- 5.2 Tehtävien tavoitteet, toteutus ja aineiston käsittely

6. INFORMANTTIEN TESTITULOKSIEN ANALYYSI

- 6.1 Taivutustestin tuloksien analyysi
  - 6.1.1 Ukrainankielisten oppijoiden taivutustestin tulokset
  - 6.1.2 Venäjänkielisten oppijoiden taivutustestin tulokset
  - 6.1.3 Yhteenveto
- 6.2 Kertomukset

- 6.2.1 Monikon taivutusmuotojen käyttö ukrainankielisten kertomuksissa
- 6.2.2 Monikon taivutusmuotojen käyttö venäjänkielisten kertomuksissa
- 6.2.3 Yhteenveto
- 6.3 Taivutusprosessin käsittely
  - 6.3.1 Ukrainankielisten kommentteja suullisessa taivutustehtävässä
  - 6.3.2 Venäjänkielisten kommentteja suullisessa taivutustehtävässä
  - 6.3.3 Yhteenveto

7. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

LÄHTEET

LIITTEET

- LIITE 1 Suomessa asuvista ukrainalaisista 2011–2016 ikäluokittain
- LIITE 2 Suomen kansalaisuuden saaneet Ukrainan kansalaiset vuosittain
- LIITE 3 Testitehtävät
- LIITE 4 Taustatietolomake ja suostumus
- LIITE 5 Venäjän nominitaivutus
- LIITE 6 Ukrainan nominitaivutus
- LIITE 7 Ukrainankielisten oppijoiden kirjallisen irtosanatestin vastausvariantit
- LIITE 8 Venäjänkielisten oppijoiden kirjallisen irtosanatestin vastausvariantit
- LIITE 9 Ukrainankielisten suomenoppijoiden kertomusten vastausvariantit
- LIITE 10 Venäjänkielisten suomenoppijoiden kertomusten vastausvariantit

1. JOHDANTO

Ukrainalaisten määrä lisääntyy Suomessa joka vuosi. Jo pari vuotta sitten enemmistö Suomeen tulevia ukrainalaisia oli maatilojen tai kasvihuoneiden työntekijöitä. Tilastokeskuksen mukaan ukrainalaisten määrä Varsinais-Suomessa on kasvanut merkittävästi vuodesta 2011 (Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat). Monet maatilojen työntekijöistä siirtyvät kansalaisuuden saamisen jälkeen aikuiskoulutuskeskuksiin, ammattikouluihin ja instituutteihin tai jopa ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin.

1.1 Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja rakenne

Enemmistö ukrainalaisia maahanmuuttajista on iältään 25–44 vuotiaita (Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat). Tämä tarkoittaa hyvin produktiivista osaa väestöstä, työskenteleviä tai opiskelevia lapsiperheitä (ks. LIITE 1), joille suomen kielen opiskelu on todella tärkeää ja siihen on erilaisia syitä. Monet tarvitsevat kieltä jatko-opiskeluun tai ammatin saamiseen. Monet haluavat saada Ukrainassa suoritettua tutkinnon pätevyyttä myös Suomessa. Jotkut ryhtyvät omaan bisnekseen. Kielten osaaminen on myös tärkeää, jos haluaa yhteiskunnan todelliseksi jäseneksi.

Suomen kansalaisuuden saaneita ukrainalaisia vuonna 2016 oli 163 (Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat), joka on puolitoista kertaa enemmän kuin vuonna 2011 (ks. LIITE 2). Kansalaisuuden saaminen tarkoittaa sitä, että ihmiset ryhtyvät opiskelemaan saadakseen ammatin tai vahvistaakseen jo olemassa olevan ammatin pätevyyttä. Oppilaitoksilla yleensä vaaditaan aika vahvaa kielitaitoa. Esimerkiksi monissa ammatti-instituuteissa kielitaidon pitäisi olla vähintään B1 Eurooppalaisen viitekehyksen mukaan, joka vastaa YKI-testin 3 tasoa (Opetushallitus, taitotasokuvaukset).

Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, että ukrainakielisten määrä kasvaa Suomessa jatkuvasti samoin kuin kiinnostus suomen kielen oppimiseen. Mielestäni nykyään on tarve tutkia sekä ukrainankielisten suomen oppimista että oppimisympäristön vaikutusta, sillä se voi auttaa suomea opiskelevia ukrainankielisiä omaksumaan kieltä nopeammin ja tehokkaammin.

Ukraina ja venäjä ovat toistensa läheisiä sukukieliä ja lähdekielinä voivat osoittaa samanlaista tai erittäin läheistä vaikutusta suomen kielen oppimiseen, mutta erilainen oppimisympäristö voi huomattavasti vaikuttaa tuloksiin. Maisteritutkielmassani vertailen suomen nominitaivutuksen hallintaa ukrainan- ja venäjänkielisten aikuisten oppijoiden tuotoksissa ja selvitan taivutusprosessin eroja ja yhtäläisyyksiä. Käytän tutkimuksessani kontrastiivista menetelmää vertaillen ukrainan, venäjän ja suomen nominitaivutusta sekä suomenoppijoiden testien tuloksia.

Tutkimukseni lähtökohtana on Annekatrin Kaivapalun tutkimus *Lähdekieli kielenoppimisen apuna* (2005), jossa hän tutkii lähdekielen vaikutusta suomen kielen oppimisessa vertailemalla viron- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden suomen kielen nominitaivutuksen hallintaa laatimiensa testien tulosten avulla. Lähden liikkeelle olettamuksesta, että venäjän- ja ukrainankielisten suomenoppijoiden testitulokset ovat yhteneväisempiä kuin viron- ja venäjänkielisten tulokset Kaivapalun tutkimuksessa, sillä ukraina ja venäjä ovat läheisiä sukukieliä. Samalla haluan ottaa selvää, kuinka voimakkaasti oppimisympäristö vaikuttaa suomenoppijoiden kielituotantoon ja ajatteluprosessiin.

Tutkimuksessani haluan vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten ukrainankieliset suomenoppijat taivuttavat suomen nominien monikkomuotoja verrattuna lähisukukieltä venäjää puhuviin oppijoihin?
2. Onko ukrainan- ja venäjänkielisten taivutustuloksissa eroja riippuen siitä, opitaanko kohdekieli toisena vai vieraana kielenä?
3. Miten läheisten sukukielten puhujien irtosanojen taivutus ja samojen sanojen taivutus kertomuksessa eroavat toisistaan?
4. Eroavatko opiskelijoiden taivutusstrategiat äidinkielen ja oppimisympäristön mukaan?

Hypoteesini on, että venäjänkielisten oppijoiden taivutustestin tulokset voivat olla samalla tai korkeammalla tasolla, kuin ukrainalaisten oppijoiden tulokset, koska Pietarin koulussa n:o 204 luodaan tehokas muodollinen ympäristö. Kertomusten osalta, hypoteesini on se, että ukrainankielisten kieliympäristössä oppivien informanttien tulokset ovat parempia kertomuksissa kuin irtosanatestissä, sekä heidän tuloksensa ovat parempia kuin venäjänkielisillä kieliympäristön ulkopuolella oppivilla tutkimukseen osallistuneilla.

Teoreettista taustaa käsittelevässä osassa tarkastelen oppimisympäristöä suomi toisena ja vieraana kielenä opetuksessa, sekä siirtovaikutukseen ja kontrastiiviseen tutkimukseen liittyviä periaatteita. Lisäksi käsittelen suomen kielen nominitaivutusta, sekä vertailen ukrainan ja venäjän nominitaivutuksen systeemejä selvittämällä läheisten sukukielten nominitaivutuksen eroja ja yhtäläisyyksiä.

Luvussa 6 analysoin ja vertailen venäjänkielisten Suomen ulkopuolella opiskelevien oppijoiden testien tuloksia ukrainankielisiin Suomessa opiskeleviin oppijoihin. Pohdin, onko testien tuloksissa enemmän yhtäläisyyksiä vai eroja, miten eroaa oppijoiden prosessointi strategia riippuen siitä, opitaanko suomea toisena vai vieraana kielenä. Pohdin lopuksi, miten maisteritutkielmani tuloksia voidaan hyödyntää suomen kielen oppimisprosessissa.

1.2 Tutkimuksen aineisto ja tutkimuksen osallistujat

Tutkimukseni aineisto on kerätty venäjänkielisille suomenoppijoille laaditun taivutus-testin (Kaivapalu 2005) avulla. Testissä on kaksi tehtävää, jotka liittyvät suomeen nominitaivutukseen. Ensimmäinen tehtävä on suomen irrallistestisanojen nominitaivutusta.

Osa informanteista tekee irtosanatestin ajattelemalla ääneen, mikä antaa mahdollisuuden tutkia myös prosessointia ja tarkastella, onko läheistä sukukieltä puhuvilla suomenoppijoilla samanlaiset taivutusstrategiat ja vaikuttaako taivutusprosessiin myös oppimisympäristö.

Toisena tehtävänä on kirjoittaa pieni kertomus kaupunkikierroksesta käyttämällä ensimmäisessä tehtävässä annettuja sanoja. Lisäksi tehtävän avuksi on annettu kysymyksiä ukrainan kielellä ja verbit kysymyssanojen kanssa (*lähettää mitä?, tavata ketä?, kyllästyä mihin?, tutustua mihin?, pitää mistä? kenestä?, tulla mistä?*) rektiovirheiden välttämiseksi.

Tutkimuksen osallistujat olivat ukrainankielisiä aikuisopiskelijoita. Heidän kielenoppimistaustansa vaihtelee opiskelusta kielikurssilla kielen oppimiseen yliopistossa ja per-

heessä kommunikointiin. Ukrainankieliset osallistujat eroavat huomattavasti venäjänkielisestä ryhmästä sekä iältään että koulutus-, kulttuuri- ja kielitaustaltaan, mikä näkyy taulukosta 1.

Taulukko 1. Ukrainan- ja venäjänkielisten oppijoiden taustamuuttajat Jarvisin (2000) taustamuuttajien luokittelun mukaan

Taustamuuttaja	Venäjänkieliset informantit	Ukrainankieliset informantit
informanttien määrä	20 + 10	14 + 7
ikä	15 - 17	14 – 40
motivaatio	vahva	vahva
koulutus- ja kulttuuritausta	lukio	vaihtelee ammattitutkinnosta korkeakoulututkintoon (harvinaisempaa), mahdollinen myös pelkkä perusopetus
kielitausta	äidinkielen ja suomen lisäksi ainakin yksi vieras kieli (useimmiten indoeurooppalainen: englanti, ruotsi)	äidinkielen ja suomen lisäksi myös venäjä, joskus englanti tai saksa perustasolla
kohdekielen osaamisen taso	550 tuntia/200 tuntia	vaihtelee 9 kuukauden kurssista kotikieleen
syötöksen tyyppi ja määrä	luokassa opettajalta ja luokkatovereilta saatu, 2 – 3 tuntia viikossa	kieliympäristössä saatu, yleensä joka päivä myös luokan ulkopuolella
tehtäväntyyppi ja kielenkäyttöalue	morfologia (taivutustesti)	morfologia (taivutustesti)
lähde- ja kohdekielen välinen lingvistinen etäisyys	indoeurooppalainen, itäslaavilainen – uralilainen, itämerensuomalainen	indoeurooppalainen, itäslaavilainen – uralilainen, itämerensuomalainen

lingvistisen piirteen proto-tyyppisyys ja tunnusmerkkisyys	sijojen kieliopillinen merkitys ilmaistaan päätteillä, paino on joskus merkityksellinen, vartalon vaihtelu harvinaista	sijojen kieliopillinen merkitys ilmaistaan päätteillä, paino on joskus merkityksellinen, vartalon vaihtelu on olemassa, vaikka ei olekaan yleistä
--	--	---

Tutkimuksen ukrainankieliset osallistujat olivat oppineet suomea Suomessa useimmiten suomen kielen kurssilla. On vaikeaa arvioida oppituntien määrää, koska osallistujilla on hyvin erilainen elämäntilanne ja kieliympäristö. Osalla testin osallistujista on suomalainen puoliso ja on tarve kommunikoida suomeksi perheen sisällä, toisilla on mahdollisuus puhua suomea vain perheen ulkopuolella, koska kotikielenä on äidinkieli. Osallistujien kielitasoa arvioin heidän antamiensa tietojen perustella eli YKI-testin tuloksien mukaan. Tutkimukseen osallistui 14 edistyneitä (9 naista ja 5 miestä) ja 7 (naisia) aloittelevia suomen kielen oppijoita. 3 oppijaa (miestä) suorittivat taivutustestin ääneen.

Vertailuna käytän Kaivapalun tutkimukseen (2005) osallistuneiden venäjänkielisten suomenoppijoiden tuloksia Pietarin koulusta n:o 204. Vuonna 2005 koulussa opiskeli noin tuhat 7–17-vuotiaista oppilasta. Koulu erikoistuu suomen kielen opetukseen. Vuonna 2005 suomen lisäksi koulun oppilaat opiskelivat viidenneltä luokalta englantia. Vuonna 1994 opetussuunnitelmaan lisättiin ruotsi vapaaehtoisena kielenä, jotta oppilaila on mahdollisuus opiskella myös ruotsia. Suomen lisäksi koulun oppilaat voivat siis lukea kahta indoeurooppalaista kieltä: englantia ja ruotsia. (Kaivapalu 2005: 69).

Kaivapalun tutkimukseen osallistuivat Pietarin koulun n:o 204 yhdeksännen luokan eli lukion viimeisen vuoden oppilaat (16–17 –vuotiaita) ja yhdeksännen eli peruskoulun viimeisen luokan oppilaat (15-vuotiaita). Venäjänkielisiä yhdeksäsluokkalaista oli 20, joista 13 tyttöä ja 7 poikaa ja he olivat opiskelleet suomea ensimmäisenä vieraana kielellä ensimmäiseltä luokalta lähtien eli noin yhdeksän vuotta. Opetustuntien määrä taivutustestin suorittamisaikana oli noin 550 tuntia. Venäjänkielisten aloittelijoiden ryhmä koostui 10 oppilaasta, joista 7 oli tyttöjä ja 3 poikaa. He olivat opiskelleet suomea ensimmäiseltä luokalta lähtien, mutta erilaisista syistä johtuen heidän opiskelunsa oli keskeytynyt ja alkanut uudestaan kymmenenneltä luokalta eli lukion ensimmäiseltä. Taivutustestin suorittamisaikana aloittelijoiden ryhmällä oli noin 200 tuntia. Suullisesti testin

suoritti yhteensä 4 oppijaa - 3 tyttöä ja 1 poika ja kommentoivat testin suorittamistaan 3 oppijaa - 2 tyttöä ja 1 poika. (Kaivapalu 2005: 71).

Voidaan siis todeta, että ukrainan- ja venäjänkieliset osallistujat eroavat toisistaan iän, opiskelutaustan ja opiskeluympäristön mukaan. Tästä puhun lisää teoreettisessa osassa.

2. OPPIMISYMPÄRISTÖ

Tässä luvussa käsittelen oppimisympäristöä koskevaa teoriaa, näkemyksiä, sekä havain-
toja sen vaikutuksesta vieraan kielen oppimiseen. Oppimisympäristöllä on tärkeä rooli
tutkimuksessani, koska läheisiä sukukieliä puhuvien oppijoiden oppimistulokset vaihte-
levat sen mukaan millaisessa tilanteessa kieltä opitaan.

2.1 Oppimisympäristö kohdekielen oppimiseen vaikuttavana tekijä- nä

Jo 1980 luvulla alettiin aktiivisesti puhua oppimisympäristön vaikutuksesta vieraan kie-
len omaksumiseen. Aikaisemmat opetusmenetelmät kohdistuivat strukturalistiseen nä-
kemykseen eli korostettiin sääntöjen rooli oppimisessa. Nykyään vierasta kieltä pidetään
ennen kaikkea kommunikatiivisena välineenä, jonka avulla oppijat selviytyvät erilaisista
kielenkäyttötilanteista arkielämässä. Kaikkosen (1994: 23) mukaan, oppija on vastuulli-
nen omasta oppimisestaan ja häntä pidetään aktiivisena osallistujana opetusprosessissa.

Nykyisissä opetusmenetelmissä funktionaalisella kielenopetuksella ja -oppimisella on
yhä enemmän kannanottajia. Aaltosen ja ym. mukaan ”Parhaimmillaan opetus vastaa
oppijan arjen tarpeisiin ja auttaa jäsentämään ja syventämään luokan ulkopuolelta opit-
tua.” (Aaltonen ja ym. 2009: 402). Funktionaalisen lähestymistavan mukaan päätavoit-
teena on oppijan suullisten taitojen kehittäminen ja kielten opettaminen oppijoiden tar-
peiden mukaan. Kielioppimissäännöillä opetetaan vain kommunikaatioon tarvittavia
rakenteita, samalla virheet ovat hyvin mahdollisia eikä niihin kiinnitetä paljon huomio-
ta. Tärkeintä on silloin oppijan aktiivisuus ja osallistuminen sekä oppimisprosessin mu-
kaileminen (Aalto ym. 2009: 407). Kaikkonen (1994: 55) korostaa, että lapsi omaksuu
kieltä luonnollisessa autenttisessa kieliympäristössä muiden äidinkielen puhuvien kans-

sa ja oppii puhumaan ilman oppikirjoja ja sääntöjä. Hänen mukaansa paras opetusympäristö kielenoppijoille olisi autenttinen kieliympäristö, jossa kohdekieli puhutaan äidin kielenä. Tämän tyyppistä mallia voi hyvin toteuttaa suomi toisena kielenä (S2) opetuksessa, mutta sitä on hankalampaa luoda suomi vieraana kielenä opetuksessa. Tämän ongelman ratkaisuna voivat kuitenkin olla kontaktit alkuperäisiin kielenkäyttäjiin, tutustumismatkat kohdemaahan ja kulttuuriopetus (Kaikkonen 1994: 59).

2.2 Suomi toisena kielenä

Suomi toisena kielenä (S2) on Suomessa opetettu suomen kieli ulkomaalaisille. Marjo Mela artikkelissaan *Suomi toisena kielenä* (Kielikello 1/2003) korostaa, että tavoitteena perusopetuksessa on kielen omaksuminen oman äidinkielen rinnalle. S2-aikuisten maahanmuuttajien opetuksessa tavoitteena on kielitaito, jonka avulla he selviävät arki- ja työelämässä. Opetus on painottunut suulliseen kommunikointitaitoon, jopa kirjoitustaidon kustannuksella. Kielen opetuksen tulisi valmentaa oppijoita erilaisiin sekä suullisiin että kirjallisiin tilanteisiin luokan ulkopuolella. Kieliympäristö katsotaan tässä olevan sekä oppimisen resurssina että opetuksen tavoitteiden suuntaajana, sillä oppikirjojen ja opettajan materiaalien lisäksi muitakin lähteitä on runsaasti (Aalto ym. 2009: 403). Tässä vaiheessa S2-opetuksen lähtökohdaksi katsotaan funktionaalisuus. ”Funktionaalisen opetuksen tavoitteena on siis kyky kommunikoida” ja opettaa ensisijaisesti kielitaitoa, ei kieltä (Aalto ym. 2009: 405).

Toisaalta toiminnallinen oppiminen ei merkitse kielen omaksumista vain luokan ulkopuolella. Käytännössä kielenopetus on yhdistelmä luokkaopetusta ja kielen kehittämistä arkielämässä eli luokan ulkopuolella.

Suomessa kotoutumislain mukaisesti (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 11 §) maahanmuuttajilla on oikeus saada suomen tai ruotsin kielen opetusta, ” muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan”. Maahanmuuttajille järjestetään kielikoulutukset erilaisten kurssien muodossa, joissa he saavat paitsi funktionaalista kieliopetusta myös formaalista eli tietoja mm. suomen kielen rakenteista, kielioppista ja oikeinkirjoitusta.

Suomen kielen oppimisella Suomessa on monta hyötyä, yhtenä niistä on pysyvä oleskelu kieliympäristössä. Se tehostaa oppimisprosessia merkittävästi. Oppijoilla on mahdollisuus kuulla aitoa suomea, mikä parantaa puheen ymmärtämistä ja auttaa luoda oikeaa ääntämistä. Etuna on myös se, että koko opetusprosessi pidetään suomen kielellä ja opettajat puhuvat suomea äidinkielenään. Tällöin oppijoilla ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin yrittää parhaansa mukaan ymmärtää ja puhua opittavaa kieltä.

Kielen oppiminen Suomessa ei rajoitu vain luokkaopetukseen, vaan harjoittelu on mahdollista koko ajan – ulkoilemassa, liikuntaharrastuksissa, ostoksilla käydessä, retkeilessä ja kavereiden kanssa kommunikoidessa. Oppijat kuulevat kohdekieltä kaikkialla – kaupassa, pankissa, puistossa, radiossa, TV:ssä jne. Kielen opiskelu kielipuhujien kanssa antaa mahdollisuuden tutustua kohdekielen maan kulttuuriin ja historiaan sekä myös ”sukeltaa” sen asukkaiden elämän rytmiin.

2.3 Suomi vieraana kielenä

Suomi vieraana kielenä opitaan Suomen ulkopuolella. Yleensä opetus rajoittuu luokkahuoneen seinien sisälle. Oppijoilla ei ole mahdollisuutta käyttää kohdekieltä opetusprosessin ulkopuolella. Opettajat eivät aina kohdekielen puhujia, vaan he puhuvat oppijoiden kanssa samaa kieltä, ja opetus siis pidetään pääosin äidinkielellä.

Oppijat voivat silti omaksua hyvin kohdekielen teoreettisia periaatteita, kuten kieliopista, kielen rakennetta, morfologisia sääntöjä jne. Kuitenkin kielen käytännön harjoittelu on ongelmallista ympäristössä, jossa kohdekieltä ei puhuta. Vieraan kielen oppiminen päättyy heti luokan ulkopuolella.

Vieraan kielen opetusprosessissa oppijoilla on usein passiivisten vastaanottajien rooli silloin, kun opettaja tekee opetuksen tavoitteita, suunnitelmia ja menetelmiä koskevia päätöksiä, jotka voivat eroa oppijoiden tavoitteista ja tarpeista.

Suomi vieraana kielenä -opetuksesta puuttuu yleensä autenttisuutta. Aalto ja ym. (2009: 411) mukaan ”tekeminen on autenttista silloin, kun se myötäilee oikeassa elämässä tarvittavia kielenkäytön ja päättelyn prosesseja”. Koska opetuksessa materiaalit, kuten aidot tekstit ja radio-ohjelmat ovat usein opettajan valitsemia, ne eivät riitä takaamaan

opetuksen autenttisuutta, koska ne palvelevat ensisijaisesti opettajan opetustavoitetta. Autenttisuudesta on hyötyä vain silloin, kun materiaali on merkityksellistä oppijoille ja soveltuu juuri heidän tavoitteisiinsa. Kaikkonen (1994: 118) korostaa, että oppijasta tulee oman oppimisprosessinsa aktiivinen rakentaja ja hän osallistuu siihen vain silloin, kun saa mahdollisuuden tarkkailla, analysoida, tulkita ja tehdä hypoteeseja vieraasta kielestä ja sen ilmiöistä. Vain oppimisprosessiin aktiivisena osallistujana ja vaikuttajana oppija voi havainnoida myös niitä kohdekielen ilmiöitä, joille ei välttämättä löydy selitystä oppikirjoista. Luokkaopetus pohjautuu oppikirjoissa saneltuun järjestykseen ja siinä pyritään säännönmukaisuuteen ja loogisuuteen. ”Sääntöpohjainen opetus perustuu enemmän ajatukseen ihmisestä loogisena ajattelijana. Käyttöpohjainen opetus taas nojaa analogiseen ajattelumalliin, muttei silti toki sulje pois sitä, etteivätkö säännöt toisinaan voi olla myös helpottamassa oppimista.” (Aalto ym. 1994: 408). Koska luokkaopetus ohjaa loogiseen ajatteluun, oppijalta voi jäädä jokin ilmiö ymmärtämättä silloin kun aito kieli ei ole aina loogista. Omassa tutkimuksessani tarkastelen myös oppijoiden ajattelutapaasilloin, kun sana on tuntematon: onko tuntematon sanan sijojen muodostamien loogista eli sääntöjen mukaista vai analogista eli jo tuttujen sanojen mallien käyttämistä.

Stephen Krashenin (1981: 40) mukaan on olemassa kaksi eri vieraan kielen oppimisympäristön tyyppiä: muodollinen (engl. formal) (luokkaympäristö) ja epämuodollinen (engl. informal) (luonnollinen). Tutkimuksessani pidän S2-ympäristöä luonnollisena eli epämuodollisena, koska siinä oppijoiden on mahdollista käyttää opittavaa kieltä luokan ulkopuolella, kuulla aitoa kieltä ja puhua kielenpuhujien kanssa. Suomi vieraana kielenä -ympäristö sen sijaan on formaalista eli muodollista luokkaopetusta, joka Krashenin (1981: 40) mukaan muodostuu kahdesta tekijästä: säännöistä (engl. linguistic rules) ja palautteesta (engl. feedback), joka koskee esimerkiksi virheiden korjaamista ja seuranta. Muodollinen ympäristö voi kuitenkin olla tehokas, jos opetus kohdistuu oppijoiden tarpeisiin ja tavoitteisiin. Luokassa pitäisi yhdistää kielitaidon opettamista ja kielenkäyttöä mahdollisimman luonnollisesti muodostetuissa tilanteissa (Krashen 1981: 47).

3. LÄHDEKIELEN VAIKUTUS TOISEN KIELEN OPPIMISEEN

Lähdekielen vaikutusta toisen kielen oppimiseen tutkitaan paljon sekä Suomessa että ulkomailla. Voidaan sanoa sen olevan vieraan kielen tutkimuksen aloista vanhin ja tutkituin. Nykyään lähdekielen vaikutuksen tutkimuksen kohteena ei ole vain lähdekielen vaikutus kohdekieleen vaan molemminsuuntainen eli *kieltenvälinen vaikutus*.

3.1 Lähdekielen vaikutus tutkimuskohteena

Suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa yleisesti käytetään termiä *siirtovaikutus*, sillä englanninkielinen termi *transfer* kuuluu alun perin behavioristiseen oppimisteoriaan. Kun behavioristinen ajattelu on menettänyt johtavan asemansa oppimisteorian, myös transfer-käsite on hylätty. Englanninkielisessä tutkimuksessa on ilmestynyt termi *cross-linguistic influence* (Kaivapalu, 2008: 27 - 28) eli *kieltenvälinen vaikutus*. Tässä tutkielmassa käytän termejä *lähdekielen vaikutus* ja *kieltenvälinen vaikutus* termin *transfer* vastineina. Käytän myös termiä *siirtovaikutus* määrittelemään kielellisten elementtien siirtoa lähdekielestä kohdekieleen.

Aiempi tutkimus suomesta kohdekielenä on hyvin laajaa, erityisesti viron ollessa lähtökielenä. Kaivapalu (2005) on tutkinut, miten viron- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden testitulokset eroavat monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin muodostuksen osalta. Tutkimus sijoittuu morfologian alaan ja siinä tarkastellaan nominien monikkotaivutuksen hallintaa. Kaivapalu on halunnut osoittaa ensisijaisesti positiivista vaikutusta, koska enemmistö tutkimuksista on keskittynyt negatiiviseen vaikutukseen. Hän on analysoinut viron- ja venäjänkielisten ryhmien testituloksia ja vertaillut eri lähdekielen vaikutusta suomen nominitaivutukseen. Kaivapalun tutkimuksen mukaan silloin kun lähdekielenä on läheinen sukukieli, vaikutus on positiivisempaa kuin lingvistisesti etäisemmän lähdekielen.

Myös Nissilä (2011) on vertaillut viron- ja venäjän kielen vaikutusta ja hän on tarkastellut suomenoppijoiden tuloksia verbien ja rektioiden omaksumissa. Nissilän venäjänkie-

liset informantit osaavat myös viroa, minkä vuoksi on mahdollista tarkastella myös lähdekielen vaikutusta silloin, kun se ei ole äidinkieli. Hänen tutkimuksensa osoittaa, että vironkieliset hyödyntävät sukukielisyyttä, mutta erityistapauksissa esiintyy haasteita edistyneemmälläkin kielitaitotasolla. Rektiovalintojen osalta hankaluuksia on enemmän tapauksissa, joissa saman verbin rektiosija on eri suomessa ja virossa.

Spoelmanin (2013) korpustutkimus sijoittuu morfologiaan ja morfosyntaksiin. Tutkimuksen aiheena on partitiivin käyttö objektin, subjektin ja predikatiivin sijana. Spoelman on halunnut selvittää, millä perusteella oppija valitsee sijaksi partitiivin silloin kun sitä tarvitaan. Ensin Spoelman tarkastelee kvantitatiivisesti partitiivin ali- ja ylikäyttötapauksia, minkä jälkeen hän analysoi laadullisesti toistuvia käyttömalleja ja mahdollisia lähdekielestä johtuvia syitä. Spoelman on halunnut tutkia virolaisten suomenoppijoiden partitiivin käytön lisäksi saksalaisten ja hollantilaisten tuotoksia sekä niiden välisiä eroja. Lisäksi hän on halunnut myös selvittää, kuinka oppijan kohdekielen taso vaikuttaa tuotoksiin. Hänen tutkimuksessaan ilmeni, että virolaisilla oli etua sukukielisyydestään, mutta he tekivät myös siitä johtuvia virheitä. Saksalaiset ja hollantilaiset tekivät enemmän virheitä esimerkiksi ylitulkitsemalla kohdekielen sääntöjä.

Lähdekielen vaikutuksesta on esitetty erilaisia, jopa vastakkaisia mielipiteitä ja näkemyksiä, mutta nykyään todetaan, että oppijoiden kielessä on olemassa piirteitä, jotka viittaavat lähde- ja kohdekielen välisiin eroihin (Kaivapalu 2013: 293). Esimerkiksi Kaivapalun väitöskirja (2005) käsittelee viron- ja venäjänkielisten testien tuloksia ja osoittaa, että virolla suomen lähisukukielenä on enemmän positiivista vaikutusta suomen kielen oppimiseen kuin venäjällä. Ellisin (1994: 343) mukaan lähdekielen vaikutusta tulisi pitää jopa merkittävimpänä tekijänä kielenoppimisessa. Kuitenkin esimerkiksi Kaivapalu (2013: 320) huomauttaa, että ”vaikka olisi riittäviä todisteita lähdekielen vaikutuksesta, ei ole syytä pitää sitä tärkeimpänä tekijänä, vaan yhtenä muiden joukossa”.

Jarvis ja Pavlenko (2008: 8) korostavat, että kieltenvälinen vaikutus on niin monimutkainen ja kompleksinen ilmiö, että jotkut tutkijat kieltävät sen roolin merkittävyyden. Lähdekielen (sekä äidin- että muun aikaisemmin omaksuttavan kielen) vaikutus selittää vain apuvälineenä, johon on mahdollistaa perääntyä ongelmatilanteessa, kun jo omaksutut kohdekielen tiedot ei riittää ilmaistamiseen.

Mielipiteet lähdekielen vaikutuksesta ovat vaihdelleet suuresti teoriasta riippuen. Suh-
tautuminen muuttui ilmiön kieltämisestä näkemykseen, jonka mukaan lähdekielen vai-
kutuksen tutkimus voisi auttaa selittämään ja ratkaisemaan kaikkia oppijoiden ongelmia
(Kaivapalu 2005: 24).

1950-luvulla behaviorististen oppimiskäsitysten ja strukturalistisen teorian mukaan kie-
liä pidettiin systeemeinä ja niitä alettiin vertailla järjestelmällisesti. Samalla yritettiin
hahmottaa niiden väliset erot, jotka potentiaalisesti aiheuttavat virheitä (Latomaa 1993:
19). Strukturalistis-kontrastiivisen teorian mukaan lähdekielellä on negatiivinen vaiku-
tus, eli se toimii interferenssinä eikä sillä ole positiivista vaikutusta.

1970-luvun virheanalyysin ja välikielen analyysin teorialat katsoivat lähdekielen olevan
syynä virheiden tekemiseen, mutta kaikki oppijoiden tekemät virheet eivät johdukaan
äidinkielen vaikutuksesta. Virheanalyysistä peräisin olevia käsitteitä, interlingvaalisia ja
intringvaalisia virheitä käytetään myös lähdekielen vaikutuksen tutkimuksessa. En-
simmäinen viittaa äidinkielen aiheuttamiin ja jälkimmäinen kohdekielen kompleksisuu-
desta aiheutuviin virheisiin (Latomaa 1993: 19). Virheanalyysissä yritettiin kategorioida
eri virhetyyppejä. Osan virheistä nähtiin aiheutuvan äidinkielestä, osan taas kohdekie-
lestä itsestään. Näiden lisäksi kielistä riippumattomia virheitä olivat esimerkiksi opetuk-
sen aiheuttamat virheet. Sajavaaran mukaan oppijoiden tekemiin virheisiin pitäisi suh-
tautua riippuen siitä, kuinka paljon ne vaikeuttavat kommunikaatiota (Sajavaara 1999b:
116–117).

Toisen kielen oppimisen tutkimuksen alkaessa 1970-luvulla, universaalikielioppiteorian
mukaan sekä lähdekielen että kohdekielen oppimisprosessit noudattavat samoja malleja
(Kaivapalu 2005: 24). Ainoastaan lähdekieli vaikuttaa siihen, kuinka kauan jokainen
oppimisvaihe kestää. Lauranto (1997: 147–148) korostaa, että tämä teoria on herättänyt
epäilyjä, sillä se perustuu lähinnä englannin kielen oppimisen tutkimukseen. Niin sanot-
tu perusvarieteettihypoteesi siis olettaa, että kielenoppijoiden ensiaskeleet kielen parissa
muistuttavat toisiaan lähdekielestä riippumatta, sillä oppiminen pohjautuu universaaliin
kielilykyyn.

Latomaa (1993: 25–26) on sitä mieltä, että kielten välisestä geneettisestä tai typologisesta
läheisyydestä on hyötyä erityisesti oppimisen alkuvaiheessa. Toisaalta kieliä ymmär-
retään samankaltaisiksi, koska pyritään etsiä yhdenmukaisuutta sieltäkin, missä sitä ei
ole. Latomaa (1993: 16) korostaa, että esimerkiksi se, puhuuko oppija äidinkielenään

synteettistä vai analyyttistä kieltä, vaikuttaa selvästi suomen kielen oppimisen lähtökohtiin. Lähdekielen morfologisen perusrakenteen lisäksi opettajan on hyödyllistä tuntea esimerkiksi oppijan lähdekielen perussanajärjestys (1993: 17). Osa kielen piirteistä on kuitenkin väistämättä universaaleja, kuten esimerkiksi kielten pyrkimys mahdollisimman helppoon ilmaisuun (1993: 13–14).

Kognitiiviset lähestymistavat, jotka painottavat oppijan yksilöllisiä ominaisuuksia, ovat tulleet mukaan tutkimukseen samaan aikaan kuin virheanalyysikin. Kognitiivisen teorian mukaan oppijan katsotaan olevan kielen oppimisprosessissa aktiivinen toimija, joka tekee hypoteeseja ja testaa niitä aktiivisesti (Latomaa 1993: 19). Kognitiivisessa kielennoppimisnäkökulmassa yritetään vastata kolmeen peruskysymykseen: miten kielipilasta tietoa esiintyy, miten sitä prosessoidaan ja miten sitä omaksutaan tai aktiivisesti opitaan (Kaivapalu 2005: 53). Kaivapalu (2005: 34) erottelee rajoittavan ja kehittävän yksinkertaistamisen eli sääntöjen yksinkertaistaminen ja sääntöjen yleistäminen, jotka voivat toimia yhdessä samanaikaisesti lähdekielen vaikutuksen kanssa. Spoelmanin (2013: 349) tutkimuksessa taas todetaan, että yksinkertaistaminen ja yleistäminen ovat typologisesti etäisten kielten oppijoiden oppimisprosessissa esiintyviä piirteitä. Jarvisin ja Pavlenkon (2008: 192) mukaan yksinkertaistaminen ja yleistäminen ovat tavallisia kaikilla lähdekielipohjilla, mutta lähdekieli kuitenkin vaikuttaa siihen, kuinka paljon niitä esiintyy.

Sajavaaran mukaan 1980- ja 1990-luvuilla oli vaihe, jolloin lähdekielen vaikutus kiellettiin lähes täysin (Sajavaara 2006: 9). 1990-luvulla ajatus kuitenkin muuttui ja siirryttiin näkemykseen, jossa kaikki yksilön osaamat kielet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja lähdekielenä voidaan pitää äidinkielen lisäksi myös jotain muuta kieltä (Sajavaara 2006: 12).

Jarvis ja Pavlenko (2008: 5–6) esittävät kieltenvälisen vaikutuksen tutkimushistoriassa olevan neljä vaihetta. Ensimmäinen vaihe keskittyy ilmiön tunnistamiseen ja tutkimiseen. Toisessa vaiheessa lähdekielen vaikutusta on tutkittu prosessina ja itsenäisenä ilmiönä. Kolmannessa vaiheessa yritetään kehittää teorioita lähdekielen vaikutuksen selittämiseksi ja vastata kysymyksiin: miten, miksi ja missä tilanteissa sitä esiintyy. Neljännessä vaiheessa lähdekielen vaikutus halutaan yhdistää psykolingvistiikkaan ja tutkia, miten kielen prosessointi tapahtuu ihmisen aivoissa. Tällä hetkellä lähdekielen vai-

kutustutkimus on Jarvisin ja Pavlenkon mukaan toisen ja kolmannen vaiheen välillä (2008: 7).

3.2 Kieltenvälinen samankaltaisuus lähdekielen vaikutuksen edellytyksenä

Kielten kontrastiivinen analyysi perustuu kielten objektiivisen samankaltaisuuden vertailuun, mutta on tärkeää erottaa myös subjektiivinen samankaltaisuus. Jarvisin ja Pavlenkon (2008: 178) mukaan subjektiivinen samankaltaisuus tai erilaisuus ovat kielellisiä ilmiöitä, joita oppija itse havaitsee ja määrittelee. Objektiivinen samankaltaisuus on todellista samankaltaisuutta tai erilaisuutta. Näistä vain subjektiivinen samankaltaisuus voi aiheuttaa lähdekielen vaikutusta, koska lähde- ja kohdekielen todellinen läheisyys tai etäisyys ei ole sama asia kuin kielenoppijan käsitys tai havainto siitä. Sajavaara (2006: 15) korostaa, että kontrastiivisuus ”ei ole kielen struktuureissa sinänsä, vaan siinä, miten kukin kielenkäyttäjä ’kokee’ kyseiset struktuurit” (Sajavaara, 2006: 15). Ratkaisevia kuitenkin ovat havaittu ja oletettu samankaltaisuudet (Ringbom 2007: 7–8, 24–26), jotka ovat todellista samankaltaisuutta huomattavasti laajempia ja enemmän variaatiota sisältäviä psykolingvistisia käsitteitä (Kaivapalu 2013: 308). Oletettu samankaltaisuus pohjautuu usein havaittuun samankaltaisuuteen. Havaittu ja todellinen samankaltaisuus eivät aina käy yksiin. (Ringbom 2007: 7, 25–26.) Oletukset siitä, että kohdekieli toimii samalla tavalla, kuin lähdekieli perustuvat oppijan lähdekielen tai muiden osaamien kielten malleihin, joiden toimivuutta oppija testaa kohdekieleen ainakin alkuvaiheessa (Kaivapalu 2013: 313). Havaittu samankaltaisuus vaikuttaa kielenoppimisessa enemmän, ainakin kohdekielen ymmärtämisessä, mutta Ringbomin (2007: 8) mukaan se on usein sidottu kielten sukulaisuuteen.

Jarvis ja Pavlenko (2008: 118–120) erottelevat myös lähdekielen vaikutuksen tutkimuksessa sekä semanttisen että konseptuaalisen tason ja korostavat, että kielet voivat olla samankaltaisia konseptuaalisella tasolla, mutta erilaisia semanttisella tasolla. Konseptuaaliset rakenteet syntyvät vuorovaikutuksessa ja ovat erilaisia jopa samankielisten edustajien kesken. Rakenteiden erilaisuus riippuu erityisesti siitä, onko kielenkäyttäjä yksivai monikielinen. Semanttisessa siirtovaikutuksessa lähdekielenä on ensisijaisesti ensikieli (Jarvis ja Pavlenko, 2008: 78). Esimerkiksi suomen kielen sana *kieli* edustaa kahta

konseptuaalista kategoriaa, jotka ukrainan kielessä esiintyvät muodossa *мова* ja *язук*, mutta venäjässä taas kahdelle kategorialle käytetään yhtä sanaa: *язык*. Sanastotason siirto on käsitteen, perushahmon ja lekseemien yhdistelmä. Joskus on vaikeaa tai kokonaan mahdotonta löytää suoraa käännösvastinetta.

Tarkkaa rajaa kieltenvälisen samankaltaisuuden ja erilaisuuden välille ei voi vetää. Tämä kielellinen ilmiö vaikuttaisi pikemminkin jatkuvalta kokonaisuudelta (esim. Kaivapalu 2005; Tokowicz & MacWhinney 2005; Ringbom 2007; Bochnacker & Rosén 2008; Trofimowich ym. 2008; Jarvis 2010), joka sisältää samankaltaisuus-, erilaisuus- ja nollasuhteita (Ringbom 2007: 5–6). Kieltenvälinen samankaltaisuus (*konvergenssi*) tarkoittaa, että kielellinen ilmiö lähde- ja kohdekielessä on rakenteellisesti, semanttisesti ja/tai funktionaalisesti samanlainen. Täydellinen samanlaisuus, eli muodon, leksikaalisen merkityksen ja funktion identtisyys on harvinaista ja esiintyy vain lähisukukielten välillä. (Kaivapalu, 2013: 298.)

Samankaltaisuuden yhteydessä on mainittava positiivisesta ja negatiivisesta vaikutuksesta. Niistä on ollut erilaisia ja jopa vastakkaisia näkökulmia kielentutkimuksen eri vaiheissa. Kontrastiivisen tutkimuksen lähtökohtana pidetään 1950-lukua, kun kielitieteiden pääsuuntauksena oli strukturalismi ja kielioppimisen teorian lähestymistapana – behaviorismi (Kaivapalu 2013: 295). Kuten edellisessä luvussa todettiin, behaviorististen teorian mukaan oppijoille on luonnollista siirtää lähdekielen rakenteita ja merkityksiä opittavaan kohdekieleen. Behaviorismin oletuksena on se, että aikaisemmin omaksumtu kieli vaikuttaa kielen oppimiseen vain negatiivisesti ja häiritsee uuden kielen oppimista. Lähdekielen vaikutusta pidetään kohdekielen omaksumisen esteenä (Kaivapalu 2013: 295).

Behavioristisen teorian lähtökohtana on kielten järjestelmällinen vertailu. Kontrastiivisessa tutkimuksessa lähde- ja kohdekieliä pidetään systeemeinä, ja siinä yritetään hahmottaa niiden välisiä eroja, joiden katsotaan potentiaalisesti aiheuttavan virheitä (Latomaa 1993: 19). Hankalimmiksi ajatellaan tapaukset, joissa lähdekielen ilmiöllä on enemmän kuin yksi vastine kohdekielessä. Myös sellaisia tapauksia, joissa lähdekielessä ei ole kohdekielen vastineita, pidetään hankalina. Helpoimmassa tapauksessa lähdekielen monille ilmiöille löytyy kohdekielen yksi vastine. Kontrastiivisen analyysin vahvan hypoteesin mukaan oppimisen ongelmat voidaan ennustaa. Heikon hypoteesin mukaan on puolestaan mahdotonta ennustaa kaikkia oppimisvaikeuksia ja vain osa ongelmista

on selitettävissä kontrastiivisen analyysin avulla. (Paunonen 1991: 23–24.) Vahvan ja heikon hypoteesin eron tietoisuudesta on tosin esitetty epäilyjä. Näkökulma lähdekielen vaikutukseen on siis negatiivinen ja lähdekieli nähdään ainoastaan oppimista haittaavana tekijänä. Vertailemalla lähde- ja kohdekieliä ja selvittämällä kieltenvälisiä eroja yritetään ehkäistä virheitä, joiden ensisijaiseksi aiheuttajaksi katsotaan lähdekieli (Kaivapalu 2013: 296–297).

Nykyään lähdekielen ajatellaan vaikuttavan kohdekielen oppimiseen mutta ei kuitenkaan yhtä negatiivisesti kuin aikaisemmin. Kohdatessaan ongelmia kielenoppija voi turvautua äidinkieleensä tai johonkin toiseen jo osaamaansa kieleen (Jarvis ja Odlin 2000: 537). Latomaa toteaa, että kielenoppijan oma käsitys lähdekielen ja kohdekielen etäisyydestä vaikuttaa siihen, kuinka rohkeasti oppija siirtää kielen elementtejä kielestä toiseen, samoin kuin käsitys jonkin oman kielen piirteen tunnusmerkkisyydestä saattaa ehkäistä lähdekielen mallin siirtämistä kohdekieleen (Latomaa 1993: 25). Jarvisin ja Pavlenkon (2008: 111) mukaan siirtovaikutusta esiintyy kielen kaikilla osa-alueilla: fonologiassa, ortografiassa, sanastossa, semantiikassa, morfologiassa, syntaksissa, diskurssissa, pragmatiikassa ja sosiolingvistiikassa. Se voi olla positiivista tai negatiivista ja kaksisuuntaista kaikilla osaamistasoilla, produktiivista tai reseptiivistä, kirjoitettua tai suullista. Koska on mahdotonta osoittaa pitävästi, missä siirtovaikutusta esiintyy ja missä ei, on tärkeämpää pyrkiä ymmärtämään, miten kielet vaikuttavat toisiinsa ihmisen mielessä.

Martin (1995: 43) toteaa, että suoraa siirtovaikutusta kielestä toiseen ei voi tapahtua, jos niillä ei ole muodollista kosketuspintaa. Myös Kaivapalu (2013: 297) huomauttaa, että kielet voivat vaikuttaa toisiinsa oppimisprosessissa vain silloin, kun niissä on samanlaista rakenteellista tai semanttista ainesta.

Lähdekieli vaikuttaa sekä kohdekielen rakenteiden muodostamiseen, että kielen käyttötapaan ja ongelmien prosessointiin. Oppijat käyttävät kielenoppimisessa erilaisia strategioita, jotka auttavat heitä prosessoimaan kieltä. (Ks. esim. Kaivapalu 2005.) Ellis (1994: 302) toteaa, että lähdekieli voi tuoda muitakin kuin äidinkielen rakenteen mukaisia virheitä.

Jarvis ja Pavlenko (2008: 115) erottelevat kielellisiä (sekä leksikaalisia että kieliopillisia, kuten aspekti, suku ja luku) ja ei-kielellisiä konseptuaalisia käsittekkategorioita. Konseptuaalinen kehitys ja muutos ovat dynaamisia prosesseja, jotka kestävät koko yksilön

elämänajan. Ne muotoutuvat uusiin diskurssiyhteisöihin sosiaalistumisen kautta. Nämä prosessit ilmestyvät luonnollisestikin yksilön ensikieleen tämän sosiaalistumisen aikana, mutta uuteen kieleen sosiaalistuminen vaikuttaa aikaisempiin konseptuaalisiin rakenteisiin. Jarvisin ja Pavlenkon (2008: 153) mukaan, osallistuminen kohdekieliyhteisön toimintaan on tehokkain tapa omaksua kohdekielen konseptuaalisia rakenteita.

Tutkimuksissa ei useimmiten eroteta positiivista ja negatiivista lähdekielen vaikutusta toisistaan (Kaivapalu ja Martin 2007: 134). Lisäksi Sajavaara (2006: 11) huomauttaa artikkelissaan, että lähdekielen vaikutus ei sinänsä ole positiivista eikä negatiivista, vaan ainoastaan sen lopputulosta kohdekielessä voi pitää myönteisenä tai kielteisenä. Muiden muassa Jarvis ja Pavlenko (2008: 178) muistuttavat, että toisen kielen oppija yleensä pyrkii etsimään kielistä yhtäläisyyksiä, mikä saattaa ajaa hänet harhaan. Tällöin saattaa syntyä virheellinen analogia, jonka korjaaminen on hidasta. Esimerkiksi vironkielisille suomenoppijoille kielten tutut rakenteet voivat nopeuttaa oppimista huomattavasti, mutta poikkeustapauksissa virheellinen analogia vaikeuttaa oppimista, jolloin lähdekielen vaikutus kohdekielen oppimiseen voi olla samanaikaisesti negatiivinen ja positiivinen.

Jarvis (2010) mainitsee artikkelissaan kaksi lähestymistapaa lähdekielen vaikutuksen tutkimuksessa: vertailupohjainen argumentti ja havaitsemispohjainen lähestymistapa. Hän korostaa, että molemmat ovat yhtä aikaa olemassa ja täydentävät toisiaan.

Tässä työssä keskityn vertailupohjaiseen lähestymistapaan, koska lähdekielen vaikutuksen tutkimus on kautta aikojen perustunut ensisijaisesti vertailuun. Vaikka vertailun kohteet ovat vuosien kuluessa vaihtuneet, se on jatkuvasti pysynyt alan keskeisenä tutkimusmenetelmänä (Kaivapalu 2013: 294).

3.3 Lähdekielen vaikutuksen tutkimisen yhteinen metodologinen viitekehys

Lähdekielen vaikutuksen tutkimisen lähtökohdaksi on kehitetty yhteinen metodologinen viitekehys (Jarvis 2000; 2010), jonka yleisesti hyväksyttävän määritelmän mukaan ”lähdekielen vaikutusta ovat ne oppija-aineiston tapaukset, joissa oppijoiden kohdekielen käyttäytymisen jonkin piirteen ja heidän lähdekielisen taustansa välillä voidaan osoittaa olevan tilastollisesti merkitsevä tai todennäköisyyteen perustuva korrelaatio”

(Kaivapalu 2005: 29). Vaikka Sajavaara (2006: 16) kritisoikin Jarvisin yritystä luoda lähdekielen vaikutuksen tutkimukselle yhteistä viitekehystä ja Odlin (2003: 448) lisäksi epäilee, ettei viitekehys ole aina käyttökelpoinen kuten esimerkiksi reseptiivisen siirto-vaikutuksen tutkimuksessa, tässä tutkielmassa kuitenkin käytän metodologista viitekehystä työn pohjana.

Yhteiseen metodologiseen viitekehykseen kuuluu kolme komponenttia:

- 1) teoreettisesti neutraali lähdekielen vaikutuksen määritelmä,
- 2) taustamuuttujien kontrolloiminen ja poissulkeminen,
- 3) riittävän tiiviit, mutta perusteelliset todisteet lähdekielen vaikutuksen puolesta tai sitä vastaan. (Kaivapalu, 2013: 301.)

Lähdekieli ei ole ainoa vaikuttava tekijä kohdekielen oppimisessa vaan sen omaksuminen riippuu monesta mustakin tekijästä, kuten oppijoiden iästä, kulttuuritaustasta ja kohdekielen osaamisen tasosta. Näiden tekijöiden perusteella Jarvis (2000: 260–261) on luonut listan taustamuuttujista: ikä; persoonallisuus, motivaatio, kielellinen kyvykkyys; sosiaalinen sekä koulutus- ja kulttuuritausta; kielitausta (kaikki edelliset lähde- ja kohdekieleet); kohdekielen osaamisen taso; syötöksen tyyppi ja määrä; tehtävätyyppi ja kielenkäyttöalue, lähde- ja kohdekielen välinen lingvistinen etäisyys; lingvistisen piirteen prototyyppisyys ja tunnusmerkkisyys (Jarvis, 2000: 260–261).

Taustamuuttajat voivat huomattavasti vaikuttaa tutkimustulosten tarkasteluun. Kaikkein täsmällisin tulos saadaan, jos taustamuuttajat pidetään muuttumattomina. Kaivapalu (2013: 302) korostaa, että jokainen edellä mainituista taustamuuttujista voi vaikuttaa huomattavasti tulosten tarkasteluun, joten ihanteellisinta on kontrolloida kaikki muuttajat. Kuitenkaan se ei aina ole mahdollista, sillä tapauksessa tutkimuksessa on huomioitava, millaisia muuttujia kontrolloidaan ja millaisia jäi kontrolloimattomina. Muuttujia olisi tutkittava aktiivisesti, koska niiden epätasaisuus voisi vääristää tutkimuksen tuloksia. Johtopäätöksiä voidaan tehdä vain silloin, kun taustamuuttajat on kontrolloitu. (Kaivapalu, 2013: 302.)

Jarvis (2000: 260–261) on järjestänyt taustamuuttajat siten, että ensimmäiset ovat informantikohtaisia ja viimeiset kielikohtaisia. Tutkimuksessani haluan analysoida ensin

niitä muuttujia, jotka ovat tutkimukseen osallistujille yhteisiä ja sen jälkeen niitä, jotka osoittavat informanttien taustojen erilaisuutta (katso taulukko 1).

Lähde- ja kohdekielen välinen lingvistinen etäisyys on sama sekä ukrainan- että venäjänkielisille suomen kielen oppijoille. Ukraina ja venäjä ovat läheisiä sukukieliä: molemmat ovat indoeurooppalaisia, itäslaavilaisia kieliä. Ne luokitetaan fleksiokieliksi, joissa on agglutinaatiota, mutta huomattavasti vähemmän kuin suomessa. Ne ovat geneettisesti ja typologisesti etäisiä suomesta, joka on uralilainen, itämerensuomalainen ja agglutinatiivinen kieli. Suomessa taas on fleksiota, mutta vähemmän kuin venäjässä ja ukrainassa. Ukrainan ja venäjän morfologiset järjestelmät ovat keskenään samankaltaisia ja eroavat huomattavasti suomen kielen järjestelmästä. Ukrainan/venäjän ja suomen välillä suoraa siirtovaikutusta ei tapahdu, mutta ei voida sanoa kosketuspinnan puuttuvan. Taivutus ilmiönä on ukrainalaisille ja venäläisille oppijoille tuttu ja he saattavat kuitenkin siirtää taivutusprosesseja.

Tehtäväntyyppi ja kielenkäyttöalue ovat kaikille osallistujille samat. Tutkimukseni aineisto koostuu Kaivapalun (2005) laatimasta testistä venäjänkielisille suomenoppijoille. Testissä on kaksi tehtävää. Ensimmäisessä tehtävässä (Liite 3) testattiin nimenomaan suomen nominitaivutusta. Ukrainankielisiä suomenoppijoita pyydettiin taivuttamaan 30 suomen nominia monikon partitiivissa, monikon illatiivissa ja monikon elatiivissa. Tehtävä annettiin ukrainan kielellä. Kaivapalun venäjänkielisille suomenoppijoille laatimaan taivutustestiin kuului kuusi taivutustyyppiä: e-loppuiset (kohde, laine, musiikkiliike, kirje, ohje, herne, tuote), as-loppuiset (talvirengas, kangas, opas, hidas, patsas, vilkas, vieras), u- ja o-loppuiset (koulu, lelu, kirkko, herkku, matkalaukku), i-loppuiset (lakki, pankki), nen-loppuiset (toinen, hyinen) ja ks-vartaloiset (kierros, veistos, kaupakeskus). Eri ryhmissä oli myös yhdyssanat: *talvirengas*, *musiikkiliike*, *kaupakeskus*, *matkalaukku*. Niiden avulla haluttiin selvittää, vaikuttaako sanan pituus tuottamistuloksiin. Kaivapalu (2005) laittoikin myös eri ryhmiin tekosanoja, jotka erosivat oikeista sanoista vain alkukirjaimeltaan: *veule*, *nirkas*, *sulkki*, *syhmä*. Tarkoituksena oli selvittää, auttaako tutun, analogisesti oikean sanan malli taivutuksessa. Testissä sanoja oli sekoitettu siten, että samantyyppiset sanat eivät sijainneet toistensa läheisyydessä. Toisena tehtävänä (Liite 3) oli kirjoittaa pieni kertomus kaupunkikierroksesta käyttämällä ensimmäisessä tehtävässä annettuja sanoja. Lisäksi tehtävän avuksi oli annettu kysymyksiä ukrainan kielellä ja verbit kysymyssanojen kanssa (lähettää mitä?, tavata ketä?, kyl-

lästyä mihin?, tutustua mihin?, pitää mistä? kenestä?, tulla mistä?) rektiovirheiden välttämiseksi. Annetut verbit vaativat rektioissaan partitiivia, illatiivia tai elatiivia.

Motivaatio on vahva jokaisella ryhmällä. Ukrainankieliset oppijat opiskelivat kohdekieltä eri tarkoituksiin: arkielämän tilanteiden hallitsemiseen, työpaikan saamiseen, jatko-opiskeluun jne. Venäjänkieliset oppilaat oppivat suomen kieltä Pietarin koulussa n:o 204, joka on suomeen kieleen erikoistunut koulu ja tarjoaa intensiivistä opetusta suomen kielestä kiinnostuneille oppilaille.

Kielitausta on huomattavasti vahvempi venäjänkielisillä oppijoilla. Kuten on jo todettu, Pietarin koulussa n:o 204 opitaan suomen lisäksi yhtä tai kahta indoeurooppalaista kieltä. Ukrainankieliset oppijat ovat oppineet englantia perustasolla tai he eivät osaa mitään muuta kieltä ollenkaan. Kolme ukrainankielistä ilmoittivat taustatietolomakkeissaan osavansa saksaa ja italiaa (Liite 4).

Venäjänkielisten *koulutus- ja kulttuuritausta* on 9–11 luokaa suomen kieleen erikoistuneessa koulussa. 11. luokka vastaa suomalaisen lukion toisen vuoden opintoja. Ukrainankieliset ovat heterogeenisempi ryhmä. Enemmistöllä on ammattitutkinto, kahdella korkeakoulun tutkinto ja muutamilla vain peruskoulussa suoritettuja opintoja.

Venäjänkieliset oppijat ovat *iältään* 15–17 -vuotiaita ja osallistujien on yhteensä 30 oppilasta, joista 20 on edistyneitä ja 10 aloittelijoita. Ukrainankielisten suomenoppijoiden ikä vaihtelee 14–40 vuotta, enemmistön ollessa yli 30-vuotiaita. Yhteensä heitä on 23, joista 15 edistyneitä ja 8 aloittelijoita, eli sekä venäjän- että ukrainankielisten prosenttiosuudet edistyneiden ja aloittelijoiden suhteen on lähes samat.

Ukrainankielisten *kohdekielen osaamisen taso* vaikuttaa heikolta. Enemmistön on opiskellut suomea vasta lyhyen aikaa, vähemmän kuin vuoden kielikurssilla. Toisaalta ryhmässä on oppijoita, jotka puhuvat suomen kieltä perheen kanssa. Venäjänkieliset ovat opiskelleet suomea pidempään: 5–9 vuotta. On vaikea määritellä, kenen kohdekielen osaaminen taso on vahvempaa. Esimerkiksi Suomessa maahanmuuttajille tarkoitettuilla suomen kielen kurssilla opetusta tarjotaan 5 päivää viikossa, 5–6 tuntia päivässä, mikä tekee 112–135 tuntia kuukaudessa, eli vaikka ukrainankielisten opetus aika on lyhyempi, tuntien määrää on enemmän verrattuna venäjänkielisten informanttien koulutuntien määrään.

Syötöksen tyyppi ja määrä -muuttuja osoittaa, että ukrainankielisillä on ollut mahdollisuus kuulla suomen kieltä joka päivä sekä luokassa että sen ulkopuolella yleensä kielenpuhujilta. Heillä on myös ollut enemmän mahdollisuuksia harjoitella kielen puhumista arkielämän tilanteissa. Venäjänkieliset oppijat ovat opiskelleet suomen kieltä vain luokassa, eikä heillä ole ollut monia mahdollisuuksia kommunikoida kielenpuhujien kanssa vaan kieltä on omaksuttu pääosin oppikirjojen avulla. Tästä voidaan päätellä, että erilainen oppimisympäristö saattaisi vaikuttaa kielen omaksumiseen enemmän kuin kaikki muut muuttujat.

Taustamuuttujien analyysi osoittaa, että viisi taustamuuttujaa kymmenestä ovat kontrolloituja. Sekä ukrainan-, että venäjänkielisten edistyneiden ja aloittelijoiden prosenttisuhte on melkein sama, molemmilla ryhmillä on vahva motivaatio sekä tehtäväntyyppi ja kielenkäyttöalue ovat kaikille samat. Lähde- ja kohdekielen välinen lingvistinen etäisyys voidaan kuvailla seuraavanlaisesti: indoeurooppalainen, itäslaavilainen – uralilainen, itämerensuomalainen. Sekä ukrainan, että venäjän kielen lingvististen piirteiden prototyyppisyys ja tunnusmerkkisyys taivutuksessa ovat samankaltaisia ja eroavat huomattavasti suomesta.

Erilaisia piirteitä ovat ikä, koulutus- ja kulttuuritausta, kielitausta, kohdekielen osaamisen taso, syötöksen tyyppi ja määrä. Näistä viimeksi mainittu on ukrainankielisillä selvästi vahvempi ja osoittaa, että opetusympäristön rooli on erittäin tärkeä. Kuten on jo todettu, suomen kielen oppimisella Suomessa on monta hyötyä, joista yksi on pysyvä oleskelu kieliympäristössä, joka tehostaa oppimisprosessia merkittävästi.

Jarvisin (2000: 260–261) taustamuuttujien lista sisältää muuttajan syötöksen tyyppi ja määrä, joka voisi viitata oppimisympäristöön, mutta voi tarkoittaa esimerkiksi myös oppikirjojen tekstejä. Olen kuitenkin sitä mieltä, että taustamuuttujien listaan olisi hyödyllistä lisätä myös oppimisympäristö, koska sen vaikutus on erittäin merkityksellinen kohdekielen oppimisessa.

Jarvis esittää neljä todistetyyppiä eli evidenssiä, jotka yhdessä muodostavat vertailupohjaisen argumentin lähdekielen vaikutuksen esiintymisen puolesta tai sitä vastaan (Kai-vapalu, 2013: 302 - 303):

(a) ryhmänsisäinen homogeenisuus samaa lähdekieltä puhuvien oppijoiden kohdekielen tuotoksissa – osoittaa, että saman lähdekielen edustajilla on sama kohdekielen prosessointipiirteitä;

(b) ryhmienvälinen heterogeenisuus eri lähdekieliä puhuvien oppijoiden kohdekielen tuotoksissa – osoittaa, että saman ilmiön esiintymismäärä ja laatu kohdekielessä vaihtelee merkittävästi, jos oppijoilla on eri lähdekielen tausta;

(c) yhteys samaa lähdekieltä puhuvien oppijoiden lähdekielen ja kohdekielen tuotos-ten välillä – osoittaa, että sama ilmiö kohde- ja lähdekielissä on kvalitatiivisesti samankaltainen;

(d) kohdekielen sisäiset kontrastit – selvittävät lähdekielen vaikutuksen mekanismia.

Kaivapalu (2013: 304 - 305) toteaa, että homogeenisuus (a) ei ole yksinään riittävä todiste lähdekielen vaikutuksesta, vaan sitä on täydennettävä muilla mahdollisilla todistetyypeillä. Heterogeenisuus (b) on edellistä vahvempi evidenssi, mutta sekin voi johtaa harhaan, koska oppijoilla, joilla on eri lähdekielten tausta, voi kohdekielissä tuotoksissa esiintyä sattumanvaraisia samanlaisuuksia – eli heterogeenisuuttakin on täydennettävä muilla evidenssillä. Vahvin todistetyyppi on c), kun saman lähdekielen edustajilla esiintyy kohdekielessä selviä ja toistuvia vastaavuuksia. On kuitenkin syytä huomauttaa, että kielenoppijoille on luonnollista käyttää prototyyppisempiä ja yleisempiä ilmaisuja kuin äidinkielisille kielenkäyttäjille. Evidenssi d) valaisee ovatko lähde- ja kohdekielen ilmiöt samankaltaisia vai erilaisia, eli onko lähde- ja kohdekielen välillä konvergenssi- vai divergenssisuhteita. Kieltenvälinen samanlaisuus ja erilaisuus voivat vaihdella asteittain ja muodostaa erilaisia yhdistelmiä.

Kaivapalun (2013: 305) mukaan minkäänlaisen aineiston perusteella ei näin ollen voida tehdä vakuuttavia johtopäätöksiä lähdekielen vaikutuksen esiintymisestä, mikäli tutkitaan vain yhtä neljästä todistetyypistä.

4. SUOMEN, VENÄJÄN JA UKRAINAN KIELTEN NOMINITAIVUTUS

Tässä luvussa käsittelen suomen kielen nominitaivutuksen yleisiä piirteitä, sekä kuvailen ukrainan ja venäjän kielille ominaisia nominitaivutuksen piirteitä ja sijamuotojen muodostamista. Tässä tutkimuksessa käytän translitteroinnin takia SFS 4900 - kansallista standardia, mutta olen lisännyt myös liudennusmerkin (‘), koska ukrainan ja venäjän taivutuksessa se on merkityksellistä. Alaluvussa 4.4 hahmottelen kielten nominitaivutusten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

4.1 Suomen kielen nominitaivutus

Suomen kielen nominien taivutusjärjestelmä koostuu 15 sijamuodosta. Niistä poikkeuksellinen on akkusatiivi, joka on morfologisesti vain persoonapronomineilla ja pronominilla *kuka*. Komitatiivia ja instruktiivia käytetään vain monikossa (ISK 2004: 108). Sana luokalla ja luvulla ei yleensä ole merkitystä, eli kaikilla nomineilla on samat sijapäätteet. Useimmat sijapäätteet liittyvät vokaalivartaloon, monikossa *i*-tunnuksiseen monikkovartaloon (VISK, § 81 Sijat ja sijapäätteet). Suomen kielelle on tyypillistä samojen sijapäätteiden esiintyminen yksikössä ja monikossa, siis monikon tunnus *i*- usein ainoa keino erottaa yksikön ja monikon muotoja (Remes 1985: 152).

VISK:in (§ 79) mukaan monikon tunnukset ovat *t*, *i*, ja *j*, kun yksikkö on tunnukseton. Tunnus *t* osoittaa sekä monikkomuodon, että nominatiivisijan. *I* ja sen tavunalkuinen vastine *j* ilmestyvät muissa monikkosijoissa. Monikon genetiivissä päätteet *-ten* ja *-in* sisältävät monikon *t*- tai *i*-aineksen: *nais-ten*, *pyhä-in*. Monikon illatiivissa monikollisuus ilmenee paitsi monikkovartalossa myös päätteessä: *pöyt-i-in*, *ma-i-hin*, *varakka-i-siin* (VISK, § 79).

Tässä tutkimuksessa tarkastelen suomen kolmea monikon sijamuotoa: partitiivia, illatiivia ja elatiivia. Kuvailen vain niiden ilmaisemisen mahdollisuuksia.

VISK (§ 89) käsittelee kahta mahdollista partitiivipäätettä *-tA* ja *-A* kolmessa mahdollisessa tapauksessa:

1. Kun sanan vartalon lopussa on V (vokaali) ja monikon *i*-tunnus, pääte on *-tA*:

ma-i-ta, perhe-i-tä, varka-i-ta, tärke-i-tä, lapio-i-ta, kriteere-i-tä, lakano-i-ta, ympyrö-i-tä, opiskelijo-i-ta, palvelu-i-ta, kauni=i-ta

Tähän ryhmään kuuluvat sanat, joiden yksikkövirtalon pitkää vokaaliainesta vastaa lyhyt vokaali monikon *i*:n edellä (*maa* : *maita*, *tärkeä* : *tärkeitä*), monitavuiset sanat, joilla monikkovartalossa on O tai joilla yksikkövirtalon loppu-*i*:n sijalla on monikossa e (*lakano-i-ta, ympyrö-i-tä, lääkäre-i-tä*) sekä muut pitkään vokaaliainekseen päättyvät vartalot (*kalli=i-ta*).

2. Kun sanan vartalon lopussa on C (konsonantti) ja monikon *i*-tunnus, partitiivin pääte on *-A*: *poik-i-a, mun-i-a, vanhemp-i-a, työttöm-i-ä, totuuks-i-a, avaim-i-a, pien-i-ä, miljoon-i-a, viittom-i-a, opettaj-i-a*.

Pääte *-A* ilmestyy monikon *i*-tunnuksen jälkeen silloin, kun *i* on lopputavuinen ainoa vokaali.

3. Kun sanan vartalon lopussa on V ja monikon *j*-tunnus, pääte on *-A*: *tyttö-j-ä, katu-j-a, vanho-j-a, nalle-j-a, lase-j-a, turiste-j-a, kriteere-j-ä, palvelu-j-a, risotto-j-a*.

Tähän ryhmään kuuluvat *O*- ja *U*-vartaloiset sanat, jolloin monikon tunnuksena on tavua aloittava *j*. Pääte *-A* ja monikon tunnus *j* on myös sanoissa, joissa monikkovartaloon loppu on *-e* (*lase-j-a, nalle-j-a, retiise-j-ä*).

Joissakin tapauksissa molemmat päätteet ovat mahdollisia: *numeroita/numeroja, häirittää/häirittäjä, palveluita/palveluja* (VISK, § 91 - 92).

Monikon illatiivissa on kolme mahdollista päätettä (VISK, § 93):

1. *-in*, kun yksikkövirtalon loppuvokaali jää pois monikon *i*:n edeltä: *pöytä* : *pöytä-i-in*.
2. *-hin* ilmestyy monikon vartalon diftongin jäljessä (*siltoi-hin*).
3. *-siin* esiintyy painottoman tavun *Vi*-aineksen jäljessä (*vapai-siin, kallii-siin*), kun samojen sanojen yksikkömuodoissa on *-seen* painottoman tavun pitkän vokaaliaineksen jäljessä.

Monikon illatiivissa on mahdollinen vaihtelu: *usei-siin/usei-hin* (VISK, § 94).

Monikon elatiivin ainoa mahdollinen päätte on *-sta* monikon *i*-tunnuksen jäljessä (*pöyd-i-stä, tuotte-i-sta*) (VISK, § 82).

4.2 Venäjän kielen sijamuodot

Venäjässä on kuusi sijamuotoa yksikössä ja monikossa: nominatiivi (именительный падеж), genetiivi (родительный падеж), datiiivi (дательный падеж), akkusatiivi (винительный падеж), instrumentaali (творительный падеж) ja prepositionaali (предложный падеж). Nominin taivutetaan kolmessa deklinaatiossa. Taivutustyyppi eli deklinatio perustuu pääosin sanan sukuun (Русская грамматика 1982: 470).

Deklinatioon I kuuluvat feminiinit ja maskuliinit substantiivit, joiden päätte yksikön nominatiivissa on *-a / -я*: *жена* (žena), *земля* (zemlja), *слуга* (sluga), *юноша* (junoša), *забияка* (zabijaka). Deklinatioon II kuuluvat maskuliinit substantiivit nollopäätteellä yksikön nominatiivissa ja *-o/-e* -päätteiset neutrit nominin yksikön nominatiivissa: *закон* (zakon), *конь* (kon'), *село* (selo), *поле* (pole). Deklinatioon III kuuluvat feminiinit substantiivit nolla-päätteellä yksikön nominatiivissa: *ель* (jel'), *мышь* (myš'), *дочь* (dotš'), *лошадь* (lošad'), *радость* (radost').

Seuraavissa taulukoissa 2 ja 3 näytän vain muutamia esimerkkiä venäjän nominitaivutuksesta. Taulukot on koottu Alan Timberlaken (1993: 833–837) mukaan, mutta sijojen järjestys on muutettu venäjän kieliooppia vastaavaksi (Esim. Русская грамматика, 1982). Täsmällisemmät taivutustaulukot löytyvät liitteestä 5.

Taulukko 2. Venäjän nominitaivutus

Yksikkö			Monikko			
Deklinaatio I		II	III	I	II	III
Nom	гора (go-ra) vuori	конь (kon') hevonen	кость (kost') luu	горы (gory)	кони (koni)	кости (kosti)
Gen	горы (go-ry)	коня (konja)	кости (kosti)	гор (gor)	коней (konei)	костей (kosti)

Dat	горе (go- re)	коню (konju)	кости (kosti)	горам (goram)	коням (konjam)	костям (kostjam)
Akk	гору (go- ru)	= Gen	= Nom	= Nom	= Gen	= Nom
Instr	горой (goroi)	конем (konjom)	костью (kostju)	горами (gorami)	конями (konjam)	костями (kostjami)
Prep	(на) горе (na gore)	(на) коне (na kone)	(в) кости (v kosti)	(в) горах (v gorah)	(на) конях (na konjah)	(в) костях (v kostjah)

Venäjän kieliopissa erotellaan myös 11 substantiivina, jotka taipuvat eri tavalla: neutrit substantiivit *бремя* (bremja), *время* (vremja), *вымя* (vymja), *знамя* (znamja), *имя* (imja), *пламя* (plamja), *племя* (plemja), *семья* (semja), *стреля* (stremja), *темья* (temja), joiden taivutuksessa esiintyy suffiksi -ен (-en) ja maskuliini substantiivi *путь* (put') (Русский язык. 6 класс, 2014).

Taulukko 3. Eri tavalla taivutettavia nomineja

Yksikkö			Monikko	
Nom	племя (plemja)	путь (put')	племена	пути
	heimo	tie, matka	(plemena)	(puti)
Gen	племенн	пути	племенн	путей
	(plemeni)	(puti)	(plemjonn)	(putei)
Dat	племенн	пути	племенам	путям
	(plemeni)	(puti)	(plemenam)	(putjam)
Akk	= Nom	= Nom	= Nom	= Nom
Instr	племенем	путем	племенами	путями
	(plemenem)	(putjom)	(plemenami)	(putjami)
Prep	(в) племенн	(на) пути	(в) племенах	(на) путях
	(v plemeni)	(na puti)	(v plemenah)	(na putjah)

Taulukoista 2 ja 3 nähdään, että venäjässä substantiivien sijan ja luvun kieliopillinen merkitys ilmaistaan taivutussuffikkeilla. Tässä tutkimuksessa käytän termiä pääte, koska sekä ukrainan- että venäjän kieliopin mukaan suffiksi on juuren ja päätteen välillä. Kummassakaan kielessä ei ole monikkotunnusta. Bulykon (Булыко et al. 1990: 98) mukaan lisäkeinoina käytetään rektiota ja painoa. Merkityksellistä on substantiivin elol-

lisuus tai elottomuus: akkusatiivissa elolliset substantiivit saavat genetiivin muodon, kun taas elottomat substantiivit nominatiivin muodon (katso *конь*). Merkitystä on myös sillä, onko sanan vartalo pehmeä vai kova (vertaa *чин/конь*).

Bulyko (Булыко et al.1990: 57, 98–99) korostaa, että venäjän kielessä nominimuodot ilmaisevat yleensä useampia kieliopillisia merkityksiä samanaikaisesti. Kaivapalu (2005: 47) antaa esimerkin: substantiivimuodolla (вижу) ученика '(näen) oppilaan' ilmaistaan akkusatiivin, yksikön, maskuliinin ja elollisuuden kieliopillista merkitystä, adjektiivimuodolla зелёная 'vihreä' nominatiivia, yksikköä ja feminiiniä (Kaivapalu, 2005: 47).

Adjektiivien taivutus on yksinkertaisempaa (taulukko 4) kuin substantiivien ja se on myös alisteista substantiivitaivutukselle (Булыко et al. 1990: 85). Kaivapalun (2005: 47) mukaan tämä vaikeuttaa venäjän taivutusjärjestelmän hahmottamista.

Taulukko 4. Adjektiivien taivutus

Yksikkö			Monikko
	maskuliini	neutri	feminiini
Nom	красный (krasnyi) punainen	красное (krasnoje)	красная (krasnaja)
Gen	красного (krasnogo)	красного (krasnogo)	красной (krasnoi)
Dat	красному (krasnomu)	красному (krasnomu)	красной (krasnoi)
Akk	= Nom (eloton) = Gen (elollinen)	= Nom (eloton) = Gen (elollinen)	красную (krasnuju)
Instr	красным (krasnym)	красным (krasnym)	красной (krasnoi)
Prep	(в) красном (v krasnom)	(на) красном (na krasnom)	(в) красной (v krasnoi)

Esimerkiksi yksikössä adjektiivit kongruoivat substantiivien kanssa suvun ja sijan mukaan: *красный дом* – krasnyi dom (punainen talo - maskuliini), *красное знамя* – kras-

noje znamja (punainen lippu - neutri), *красная заря* – krasnaja zarja (punainen auringonnousu - feminiini). Monikossa taas adjektiivit kongruoivat vain sijan mukaan: *красные дома* – krasnyje doma (punaiset talot), *красные знамена* – krasnyje znamjona (punaiset liput), *красные зори* – krasnyje zori (punaiset auringonnousut). (Русская грамматика 1982: 503.)

4.3 Ukrainan kielen sijamuodot

Ukrainassa on seitsemän sijamuotoa: nominatiivi (називний відмінок), genetiivi (родовий відмінок), datii (давальний відмінок), akkusatiivi (знахідний відмінок), instrumentaali (орудний відмінок), prepositionaali (місцевий відмінок) ja vokatiivi (кличний відмінок), jotka esiintyvät sekä yksikössä että monikossa. Nominin taivutetaan neljässä deklinaatiossa. (Український правопис, 2015: 73–117.) Niille erotellaan myös pehmeä, kova ja sekava vartalo: *учитель* (utšytel'), *фабрика* (fabryka), *площа* (ploštša).

Deklinaatioon I kuuluvat feminiinit ja joskus maskuliinit substantiivit *-a*, *-я* -päätteellä yksikön nominatiivissa: *вага* (vaga), *машина* (mašyna), *праця* (pratsja); *воєвода* (vojevoda), *дядя* (djadja). Deklinaatioon II kuuluvat maskuliinit substantiivit, joiden vartalo päättyy konsonanttiin (*завод* – zavod); *-o*-päätteiset maskuliinit substantiivit (*батько* – batko, *Дніпро* – Dnipro) ja *-o*, *-e*, *-я*-päätteiset neutrit substantiivit, lukuun ottamatta substantiiveja, joiden taivutuksessa esiintyvät suffiksit *-at-*, *-ят-*, *-ен-* (*місто* – misto, *море* – more, *поле* – pole, *весілля* – vesillja). Deklinaation III kuuluvat feminiinit substantiivit, joiden vartalo päättyy konsonanttiin (*висть* – vist', *любов* – ljubov, *міць* – mits', *річ* – ritš) ja sana *мати* – maty (äiti), jonka taivutuksessa ilmestyy suffiksi *-er-*. (Katso taulukko 5, täsmällisemmät taivutustaulukot löytyvät liitteestä 6.)

Taulukko 5. Ukrainian nominitaivutus (Taivutusesimerkki: Український правопис, 2015.)

Yksikkö			Monikko		
Deklinaatio I	II	III	I	II	III
Nom надія	місто	тінь	надії	міста	тіні

	(nadija)	(misto)	(tin')	(nadiji)	(mista)	(tini)
	toivo	kaupunki	varjo			
Gen	надії	міста	тіні	надій	міст	тіней
	(nadiji)	(mista)	(tini)	(nadij)	(mist)	(tinei)
Dat	надії	місту	тіні	надіям	містам	тіням
	(nadiji)	(mistu)	(tini)	(nadijam)	(mistam)	(tinjam)
Akk	надію	= Nom	= Nom	= Nom	= Nom	= Nom
	(nadiju)					
Instr	надією	містом	тінною	надіями	містами	тінями
	(nadijeju)	(mistom)	(tinnju)	(nadijamy)	(mistamy)	(tinjamy)
Prep	(в) надії	(в) місті	(в) тіні	(в) надіях	(в) містах	(в) тінях
	(v nadiji)	(v misti)	(v tini)	(v nadijah')	(v mistah')	(v tinjah')
Vok	надіє	місто	тіне	надії	міста	тіні
	(nadije)	(misto)	(tine)	(nadiji)	(mista)	(tini)

Taulukossa 6 on esitetty deklinaatios IV taivutus, johon kuuluvat *-a*, *-я*-päätteiset neutrit substantiivit, joiden taivutuksessa esiintyvät suffiksit *-am-*, *-ят-*: *гуся* – *гуся* (*гусями* – *гусяты*), *дівча* – *дівча* (*дівчати* – *дівчат*) ja *-ен-*: *ім'я* – *ім'я* (*імені* – *імені*), *плем'я* – *плем'я* (*племени* – *племени*).

Taulukko 6. Deklinaatio IV

Yksikkö			Monikko		
Nom	курча	ім'я (ім'я)	курчата	імена	
	(kurtša)	nimi	(kurtšata)	(imena)	
	kananpoika				
Gen	курчати	імені/ім'я	курчат	імен	
	(kurtšaty)	(imeni/im'ja)	(kurtšat)	(imen)	
Dat	курчати	імені	курчатам	іменам	
	(kurtšati)	(imeni)	(kurtšatam)	(imenam)	
Akk	= Nom	= Nom	= Gen	= Nom	
Instr	курчам	іменем	курчатами	іменами	
	(kurtšam)	(imenem)	(kurtšatamy)	(imenemy)	

Prep	(на) курчат и (na kurtšati)	(на) імен и (na imeni)	(на) курчат ах (na kurtšatah')	(на) імен ах (na imenah')
Vok	курч а (kurtša)	ім'я (im'ja)	курчат а (kurtšata)	імен а (imena)

Ukrainan kielessä substantiivien sijan ja luvun kieliopillinen merkitys ilmaistaan päätteillä. Taivutustyyppi perustuu sanan sukuun ja taivutuksen päätteisiin (Український правопис, 2015: 73). Merkityksellistä on myös substantiivin elollisuus tai elottomuus sekä sanan vartalo: onko se pehmeä, kova tai sekava (vertaa *робітник/учитель*). On tärkeää osoittaa, että joidenkin substantiivien taivutuksessa tapahtuu konsonanttien vaihtelua (katso: *фабрика, робітник*) ja vokaalien vaihtelua (esim. *радість*). (Katso liite 6.)

Samoin kuin venäjässä, ukrainassakin nominimuodot ilmaisevat samanaikaisesti monia kieliopillisia merkityksiä. Käytän samaa esimerkkiä, kuin Kaivapalu (2005: 47): (бачу) учня '(näen) oppilaan'. Nominimuoto *учня* ilmaisee kieliopillisesti akkusatiivia, yksikköä, maskuliinia ja elollisuutta, taas adjektiivimuoto *зелена* 'vihreä' ilmaisee nominatiivia, yksikköä ja feminiiniä. Ukrainan kielessä adjektiivien taivutus on venäjänkaltaisen.

Taulukko 7. Adjektiivien taivutus

Yksikkö			Monikko
	maskuliini	neutri	feminiini
Nom	червон ий (tšervonyj) punainen	червон е (tšervone)	червон а (tšervona)
Gen	червон ого (tšervonogo)	червон ого (tšervonogo)	червон ої (tšervonoji)
Dat	червон ому (tšervonomu)	червон ому (tšervonomu)	червон ій (tšervonij)
Akk	= Nom (eloton) = Gen (elollinen)	= Nom (eloton) = Gen (elollinen)	червон у = Nom (eloton) = Gen (elollinen)
Instr	червон им	червон им	червон ою червон ими

	(tšervonym)	(tšervonym)	(tšervonoju)	(tšervonymy)
Prep	(y) черво н ому	(y) черво н ому	(y) черво н і́й	(y) черво н их
	(u tšervonomu)	(u tšervonomu)	(u tšervonij)	(u tšervonyh’)

Yksikössä adjektiivit kongruoivat substantiivien kanssa suvun ja sijan mukaan, monikossa vain sijan mukaan. Ukrainan adjektiivitaivutus on esitelty taulukossa 7.

4.4 Suomen, ukrainan ja venäjän nominitaivutuksen yhtäläisyyksiä ja eroja

Taulukossa 8 on esitelty, millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja nominien taivutuksessa on suomen, ukrainan ja venäjän kielten välillä. Sarakkeissa on esitelty kielet ja riveillä niille ominaisia piirteitä. Taulukkoa luetaan esimerkiksi näin: suomen kielelle on ominaista 15 sijaa; se on agglutinoiva kieli; sillä on monta taivutustyyppiä, joihin ei vaikuta nominien luku, suku, elollisuus tai elottomuus; suomen sanojen vartaloissa muutokset ovat mahdollisia.

Taulukko 8. Suomen, ukrainan ja venäjän kielten yhtäläisyyksiä ja eroja nominien taivutuksessa

	Suomi	Ukraina	Venäjä
Sijoja	15	6 + 1	6
Muodostustekniikka	agglutinaatio	flektio	flektio
Taivutustyyppien määrä / vaikutus	monta / ei	4 / kyllä	3 + 1 / kyllä
Luvun vaikutus	ei	kyllä	kyllä
Suvun vaikutus	ei	kyllä	kyllä
Elollisuuden/elottomuuden vaikutus	ei	kyllä	kyllä
Muutoksia vartalossa	kyllä	kyllä	kyllä

Taulukosta 8 nähdään, että suomen kielessä on 15 sijamuotoa, kun taas vastaavasti venäjässä ja ukrainassa niitä on 6–7. VISK (§ 1221) jakaa suomen sijat kieliopillisiin (nominatiivi, genetiivi, akkusatiivi, partitiivi), sisäpaikallissijoihin (illatiivi, inessiivi, elatiivi), ulkopaikallissijoihin (allatiivi, adessiivi, ablatiivi) ja vajaakäyttöisiin sijoihin (abessiivi, komitatiivi, instruktiivi), joiden käyttöön liittyy leksikaalisia ja morfologisia rajoituksia (VISK, § 1261). Tässä tutkimuksessa tarkastelen monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin taivutusta suomen kielessä ja keskityn niitä vastaaviin sijoihin ukrainassa ja venäjässä.

Suomen kielen monikon partitiivi vastaa kysymyksiin *keitä?* ja *mitä?*. Ukrainassa ja venäjässä samoihin kysymyksiin vastaavat genetiivi ja akkusatiivi. Esimerkiksi lauseella --- *ja sitten talsitaan taas **kymmeniä kilometrejä** ihan eri suuntaan!* (VISK, § 1234) on ukrainankielinen käännös ---*і потім прошкутьгали знову **десятки кілометрів** у зовсім інший бік!* ja venäjänkielinen käännös ---*и потом проковыляли снова **десятки километров** в совершенно другую сторону!*, joissa molemmissa *kymmeniä* on akkusatiivissa ja *kilometrejä* genetiivissä.

Suomen monikon illatiivi vastaa kysymyksiin *keihin?* ja *mihin?*. Sekä ukrainassa, että venäjässä samaa voidaan ilmaista prepositioilla *в* (*v*), *на* (*na*) ennen akkusatiivia. Esimerkiksi lausetta *Mihin **maihiin** Suomen kansalainen ei tarvitse viisumia?* vastaa ukrainankielinen ***В** які **країни** фінський громадянин не потребує візи?* ja venäjänkielinen ***В** какие **страны** финскому гражданину не нужна виза?*, joissa *maihiin* käännetään preposition *в* (*v*) ja akkusatiivin avulla.

Monikon elatiivi vastaa kysymyksiin *keistä?* ja *mistä?*. Ukrainassa samaa ilmaistaan prepositioilla *з* (*z*), *зі* (*zi*), *від* (*vid*) ja venäjässä prepositioilla *с* (*s*), *со* (*so*), *из* (*iz*), *от* (*ot*) ennen genetiiviä kuten nähdään seuraavasta esimerkistä: *Aurinkokuntamme koostuu auringosta, 9 **planeetoista**, niiden 78 kuusta, **asteroideista**, **komeetoista**, pölystä ja kaasusta* // *Сонячна система складається з сонця, 9 **планет**, їх 78 супутників, **астероїдів**, **комет**, пилу та газу* (ukrainaksi) // *Солнечная система состоит из солнца, 9 **планет**, их 78 спутников, **астероидов**, **комет**, пыли и газа* (venäjäksi).

Ukrainan kielessä on myös olemassa vokatiivi, jolla ei ole vastinetta venäjässä eikä suomessa, ja sen käyttö on myös rajallista. Український правопис (2015, 73–117) osoittaa, että ukrainan kielen vokatiivi on olemassa vain substantiivin taivutuksessa. Monikossa vokatiivin muoto on sama kuin nominatiivissakin. Deklinaatiossa IV voka-

tiivin ja nominatiivin muodot ovat samat sekä yksikössä että monikossa. Deklinaatiossa II jotkut *-o*, *-e*-päätteiset neutrit substantiivit ovat vokatiivissa samanmuotoisia kuin yksikön nominatiivissa. Tässä tutkimuksessa tarkastelen monikon nominien taivutuksen hallintaa, joten vokatiivilla ei ole merkitystä työni kannalta.

Kuten taulukossa 8 on esitetty, suomen kielessä käytetään agglutinatiivista tekniikkaa sekä yksikkö- että monikkosijojen muodostuksessa, mikä tarkoittaa, että tunnukset ja sijapäätteet liitetään vartaloihin. Remksen (1985: 152) mukaan monikon tunnus *-i* usein ainoa keino pitää erillään yksikön ja monikon muotoja, sillä samat sijapäätteet esiintyvät yleensä sekä yksikössä että monikossa.

Dahl (2008: 547) osoittaa, että agglutinoiville kielille on tyypillistä liittää vartaloon paljon affikseja, joiden välillä on selvät rajat, kun taas flekteeraavissa eli fuusioivissa kielissä ne ”sulautuvat yhteen”. Hän antaa ”agglutinaation paraatiesimerkin” *talo-i-ssa-ni-kin*, josta suurin osa affikseista on hyvin näkyvissä. Dahlin mukaan useimmat kielet kuitenkin yhdistävät agglutinaatiota ja flektiota. Esimerkki *talo-i-ssa-ni-kin* ei ole niin täydellinen esimerkki agglutinaatiosta, koska monikon tunnus vaihtelee ympäristön mukaan, kun monikon nominatiivin tunnus on *-t*: *talo-t*. Remes (2000) korostaa, että suomen kielessä monikkomuodon tunnukset ovat *-t* ja *-i*, eli siinä tunnistetaan kaksi agglutinatiivista monikkotyyppiä: *t*-monikko ja *i*-monikko. Vaikka *i*-monikko on selvästi yleisempi ja prototyyppisempi, *t*-monikko on sen sijaan tunnusmerkkisempi. Toinen Dahlin esimerkki on monikon illatiivin sanasta *vesi* – *vesiin*, jota on vaikea segmentoida kolmeksi erilliseksi morfeemiksi, mikä taas todistaa, että agglutinoivallakin kielellä on läsnä flekteeraavia piirteitä (Dahl, 2008: 547).

Slaavilaiset kielet ovat selvästi flekteeravia (Karsson, 2004: 264, 267). Tässä tutkimuksessa käytän termiä *flekteerava kieli* tarkoittamalla kieltä, jossa on sekä päätteitä että etuliitteitä, mutta ne liittyvät vartaloihin niin monimutkaisesti ja sulautuvat yhteen siten, että aineksia on vaikea erottaa toisistaan. Tällaisia kieliä nimitetään myös *fleksiokieliksi*, *fusionaalisiksi kieliksi* tai *fuusiokieliksi*. Karssonin (2004) mukaan agglutinoiville kielille postpositiot ovat tyypillisiä, kun taas fleksiokielille prepositioit ovat tavallisempia (vertaa: *pöydän alla* / *нид столом*).

Kotimaisten kielten keskuksen (KKK) mukaan suomessa sanojen taivutustyyppejä on paljon ja ne myös sekoittuvat keskenään. Taivutustyyppillä tarkoitetaan taivutusmuotojen mallia, jonka mukaan sanat taipuvat. Jotkut ovat vetovoimaisia ja saavat jatkuvasti uusia

sanoja, jotkut puolestaan jäävät pois käytöstä. Yhteen taivutustyyppiin voi kuulua paljon sanoja tai sitten vain muutamia. Joissakin taivutustyypeissä on myös vaihtoehtoisia taivutusmuotoja, esim. *maiden* ~ *maitten*, *lääkäreitä* ~ *lääkärejä*, *palvelujen* ~ *palveluiden*. Vaikka taivutustyyppejä on paljon, sekä monikon partitiivissa että monikon illatiivissa vain kolme päätettä ovat mahdollisia: partitiivin *-tA*, *-A* ja *-jA* päätteet ja illatiivin *-in*, *-hin*, *-siin* päätteet. Monikon elatiivin ainoa mahdollinen päätte on *-stA*. Taivutustyyppihin jaotteluun vaikuttaa useimmiten perusmuoto, mutta siitäkään ei voi aina päätellä taivutusta.

Ukrainan kielessä on neljä deklinaatiota, joiden mukaan substantiivit taipuvat. Deklinaatioon kuuluminen riippuu substantiivin suvusta ja perusmuodon päätteestä. Monikon päätteet selvästi eroavat yksikön päätteistä. Sama taivutusperiaate on venäjässä, mutta erona on se, että venäjässä on kolme deklinaatiota ja erillinen ryhmä eri tavalla taivuttavia substantiiveja. Molemmissa kielissä sanaluokalla on merkitystä, esimerkiksi adjektiivien taivutus on substantiivitaivutusta yksinkertaisempaa ja adjektiivin suvusta riippuvaa.

Elollisuus ja elottomuus eivät vaikuta suomen sanojen taivutukseen, mutta ukrainassa ja venäjässä sana voi saada erilaisen muodon joissakin sijoissa. Esimerkiksi akkusatiivissa voi olla nominatiivi- tai genetiivikaltainen muoto substantiivin ja adjektiivin elollisuudesta tai elottomuudesta riippuen.

Vartalon muutokset ovat läsnä sekä suomessa että ukrainassa ja venäjässä. Suomen kielessä vartalon muutoksia esiintyy etenkin astevaihtelussa, joka tarkoittaa sanansisäisten klusiilien eli *k*-, *p*- ja *t*-äänteiden vaihtelua. Se on kielen ilmiö, jossa äänteet vaihtelevat sanan eri taivutusmuodoissa, sekä nominien ja verbien taivutuksessa, että johdosten muodostamisessa. Termin *astevaihtelun* yhteydessä käytetään myös käsiteitä *vahva* ja *heikko aste* sekä *kesto-* ja *laatuvaihtelu*. Kestovaihtelun tapauksessa geminaatta *kk*, *pp* tai *tt* on vaihtelussa yksinäiskonsonantti *k*, *p* tai *t* kanssa. Laatuvaihtelussa on kyse äänneiden laadun vaihtelemisesta. (VISK, § 41.) Esimerkiksi laatuvaihtelussa *k*:n heikkoasteinen vastine on yleensä *kato* (*leuka* : *leuan*), *p*:n vastine *v* (*lupa* : *luvan*) ja *t*:n vastine *d* (*koti* : *kodin*). Astevaihtelun lisäksi on suomessa muitakin vartalovaihtelutyyppejä, kuten esimerkiksi *A* : *O* ~ *Ø* (*kiva* : *kivoissa*, *kova* : *kovissa*) tai *VV* : *V* (*maa* : *maissa*) vaihtelut.

Ukrainan kielen vartalomuutokset ovat pääsääntöisesti vokaalien vaihtelua. Український правопис (2015: 7 - 72) antaa esimerkin *о – і* (*нога – ніг* (jalka), *кінь – коня* (hevonen)) ja *е – і* (*село – сіл* (kylä)) vaihtelusta sekä nominien ja verbien taivutuksessa että sanan muodostamisessa. Sen lisäksi teoksen samassa luvussa on esimerkkejä lukuisista poikkeuksista ja eroavuuksista. Joissain tapauksissa konsonanttien on mahdollista geminoitua akkusatiivissa (esimerkiksi: *емаль – емаллю* (emali)) ja monikon genetiivissä geminaatta voikin muuttua yksittäiskonsonantiksi (*значення – значень* (merkitys)). Ukrainan kielessä on vähemmän sisäistä vaihtelua, mutta se on monimutkaisempi ja säännöistä poikkeavampi kuin suomen astevaihtelu.

Venäjä on näistä kielistä vartalonmuutoksiltaan kaikkein yksinkertaisin. Sisäistä vaihtelua on olemassa, mutta sitä tapahtuu harvoin ja se koskee vokaalia. Esimerkiksi Русская грамматика (1982: 483) toteaa, että sijojen muodostamisessa nominien vartalojen fonologinen rakenne ja paino voivat poiketa, esimerkiksi *огонь – огня* (palo), *время – времени* (aika).

Tästä voidaan päätellä, että ukrainan ja venäjän taivutuksessa on enemmän yhtäläisyyksiä kuin ukrainassa ja suomessa. Itse asiassa ukrainan ja venäjän ollessa läheisiä sukulikieliä, niillä on melkein sama taivutussysteemi ja -mekanismi, ja molemmissa taivutukseen vaikuttavat luku, suku, elollisuus/elottomuus. Sisäistä vaihtelua esiintyy enemmän ukrainan kielessä kuin venäjässä, mutta luonnostaan ne ovat samankaltaisia. Suomessa on kokonaan erilainen taivutussysteemi. Suomen kielessä luku on kielipillisenä kategoriana, mutta se merkitään morfologisesti eri tavoin kuin ukrainassa tai venäjässä eli tunnuksen avulla. Tällöinkin yksikön ja monikon päätteet pysyvät samoina. Ukrainassa ja venäjässä monikon morfologinen merkitys nähdään päätteistä (*palo : palo-sta : palo-ista* vertaa *вогонь – вогня – вогнів*).

5. TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN KULKU

Tässä tutkimuksessa tarkastelen suomenoppijoiden taivutusmuotojen tuottamista kahden erilaisen tehtävän avulla. Lisäksi tarkastelen tuottamisprosessia nauhoittamalla in-

formanttien ääneen ajattelua testin suorittamisessa. Tässä luvussa kerron tutkimusmenetelmästä, tehtävien välinnasta, sekä aineiston käsittelystä eri näkökulmista.

5.1 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

Aineiston keräämisen lähtökohtana on Annekatrin Kaivapalun tutkimus lähdekielen vaikutuksesta, jossa hän käsittelee viron- ja venäjänkielisten taivutusmuotojen tuottamista. Aineiston keräämiseksi Kaivapalu laati informanteille taivutustestin. Muutaman informantin piti myös ajatella ääneen testin suorittamisen aikana, ja lisäksi heille pidettiin haastattelu taivutustestin suorittamisen jälkeen (Kaivapalu, 2005: 63). Oman tutkimusaineistoni keräämisen menetelminä olivat kirjallinen taivutustesti ja ääneen ajattelu. Kirjallinen taivutustesti koostuu kahdesta tehtävästä: sijamuotojen muodostamisesta eli irtosanojen taivutuksesta perusmuodosta lähtien sekä lyhyestä kertomuksesta, jossa täytyy käyttää sanoja ensimmäisestä tehtävästä. Mielestäni taivutustesti sopii parhaiten tutkimusmenetelmäksi, koska Martinin (1992) mukaan taivutustestillä voidaan saada tarvittavien sijamuotojen tuottoa hyvin nopeasti, kun taas vapaassa puheessa niitä voi esiintyä vähän tai ei ollenkaan (Martin 1992: 271–274). Molemmat testitehtävät ovat kielenoppijoille tuttuja, sillä niitä käytetään paljon vieraan kielen opetuksessa sekä Suomessa, että ulkomailla. Tutkimukseni informantit ovat eri oppimisvaiheessa ja aloittelijat eivät hallitse suomea riittävän hyvin, että osaisivat käyttää vapaassa puheessa. Tarkoitukseni oli kerätä ukrainankieliset informantit Turusta, mutta koska heitä on Suomessa ylipäänsä vähän, minun oli etsittävä heitä koko maasta ja jopa ulkomailta. Näissä tapauksissa, kun informantit asuvat muualla kuin Turussa, tehtävät voitiin suorittaa sähköisesti.

5.2 Tehtävien tavoitteet, toteutus ja aineiston käsittely

Kuten on jo todettu, taivutustestissä (ks. liite 3) on kaksi tehtävää:

1) irtosanatesti, jossa tehtävänä on taivuttaa nominatiiveja monikon partitiivissa, illatiivissa ja elatiivissa, sanat on annettu yksikön nominatiivissa;

2) puolistrukturoidut kertomukset, joissa käytetään samojen sanojen sijamuodot. (Kaivapalu, 2005: 66.)

Kaivapalun (2005) irtosanatestin sijamuotojen järjestys vastaa suomen kielen taivutusjärjestelmää. Testitehtävien ohjeet annettiin oppijoiden äidinkielellä, siis omassa tutkimuksessa ukrainaksi ja Kaivapalun tutkimuksessa venäjäksi (en mainitse jatkossa vironkielisiä koskevia tutkimuksen periaatteita, koska tässä tutkimuksessa käytän vain venäjänkielisiä koskevaa osaa).

Venäjänkielisten testituloksia Kaivapalu (2005) tarkasteli taivutustyypeittäin, joiden periaatteena on taivutettavan sanan loppuäänne tai -äänteet. Minä tarkastelen ukrainan-kielisten testien tulokset samalla tavalla.

Testitehtäviä kuvaillessaan Kaivapalu korostaa, että oli ongelmallista löytää testiin samalla tavalla taipuvia sanoja, koska oli otettava huomioon myös testisanojen pituus ja niiden sopivuus kertomukseen kaupungin kävelykierroksesta. Jokaisessa taivutustyyppin ryhmässä piti olla yksi yhdyssana ja yksi tekosana. Yhdyssanoilla oli tarkoitus selvittää, vaikuttaako sanan pituus taivutusprosessiin ja taivutustuloksiin. Tekosanat eli oikeista sanoista alkukirjaimella eroavat sanat auttoivat selvittämään, onko sanan tuttuus merkityksellistä taivutuksen kannalta. Kaivapalu sekoitti sanaryhmien sanat siten, että saman taivutustyyppin sanat, yhdyssanat ja tekosanat eivät sijainneet lähellä toisiaan. Kaivapalun (2005) mukaan se ei täysin onnistunut, sillä edellisten sanojen muodot saattoivat vaikuttaa seuraavien sanojen taivutukseen. (Kaivapalu, 2005: 67.)

Toisessa tehtävässä (ks. liite 3) oppijoita on pyydetty kirjoittaa pieni kertomus kaupungin kävelykierroksesta. Kaivapalun (2005, 67) mukaan sellaiset aiheet kuten matkustaminen, kaupunkiin tutustuminen ja omasta kotikaupungista kertominen ovat oppilaille tuttuja, koska niitä käsitellään sekä virolaisissa (Sark 1995, Parviainen & Sander 1998), että venäläisissä oppikirjoissa (Milovidova 1999b, 1999c: 77). Enemmistö ukrainalaisista oppijoista opiskelee suomea kielikurssilla. Olen tutustunut kielikursseilla käytettyihin oppikirjoihin, kuten *Hyvin menee! 1* (Heikkilä, Majakangas, 2009) ja *2* (Kuparinen, Tapaninen, 2008), *Suomen mestari 1* (Gehring, Heinzmann, 2016) ja *2* (2014). Jokaisessa kirjassa on matkailua, kaupunkikierrosta, kesälomamatkaa tai omasta kaupungista kertomista koskevia aiheita ja tilanteita, jotka ovat siis ukrainankielisille oppijoillekin tuttuja aiheita. Testissä kertomuksen avulla voidaan selvittää, miten irtosanojen ja samojen sanojen tuottaminen kertomuksessa eroavat toisistaan (Kaivapalu, 2005, 67). Toises-

sa tehtävässä oppijoita on pyydetty käyttämään partitiivia, illatiivia ja elatiivia vaativia verbejä testisanojen yhteydessä. Rektio on vaikea sekä ukrainankielisille että venäjänkielisille oppijoille, minkä takia tehtävänannossa jokaiseen verbiin on lisätty vastaavan sijamuodon kysymys (esim. *ostaa mitä?*, *ihastua mihin?*, *pitää mistä?*).

Tarkoituksena on selvittää, tuotetaanko nomineja samalla vai eri tavalla, kun ne taivutetaan irrallisina tai lausekontekstissa. Kaivapalun (2005) mukaan saman taivutustyyppin sanoja voivat antaa erilaisia tuloksia irtosanatestissä ja kertomuksessa ja jopa samanlaisessa lausekontekstissa samaan taivutustyyppiin kuuluvat sanat taivutetaan eri tavalla.

Yksi tutkimukseni tavoitteista on selvittää, eroavatko suullinen ja kirjallinen prosessointi toisistaan, ja jos eroavat, niin miten. Sen takia omassa tutkimuksessani neljä ukrainankielistä oppijaa samoin kuin neljä venäjänkielistä Kaivapalun (2005) tutkimuksessa suorittivat taivutustestin suullisesti. Oppijat saivat kirjalliset tehtävät nähtäviksi, mutta he taivuttivat nomineja ääneen. Suoritus nauhoitettiin. Testin ensimmäisen osan kirjallisen suorittamisen aikana Kaivapalu pyysi venäjänkielisiä informantteja ns. ajattelemaan ääneen. Tein samalla tavalla, mutta kommentoivien informanttien määrä oli pienempi, silloin kun osa ukrainankielisistä oppijoista suoritti tehtävät sähköisesti. Tavoitteeni on ottaa selvää, minkälainen taivutusstrategia on oppijoilla ja miten he kuvaavat sitä. Tehtävien tulosten analysoinnissa olen ottanut huomioon oppijoiden tuotannon puhtaasti morfologisesta näkökulmasta, eli miten he kombinoivat vartalo-, tunnus- ja pääteaineksia ja millä perusteella he valitsevat oikean suffiksiallomorfin useampien joukosta (Kaivapalu 2005).

Oppijoiden tekemät kielivirheet toimivat välineenä tuottamisprosessin tutkimisessa. Martinin (1995: 264) mukaan virheitä ovat tärkeää tutkimusaineistoa ja niillä on merkitystä erityisesti siirtovaikutuksen tutkimuksissa.

Kaivapalun venäjänkielisten aineisto on kerätty Pietarissa kevätlukukaudella 2002 ja syyslukukaudella 2003. Ukrainankieliset informantit suorittivat tehtävät vuoden 2017 lopussa ja 2018 alkupuoliskolla. Aineiston analyysi on pääasiassa kvalitatiivinen, koska tehtäviä ja informantteja on vähän. Niin omassani kuin Kaivapalunkaan (2005) tutkimuksessa ei ole otettu huomioon oikeinkirjoitusta, vokaalisointuvirheitä eikä klusiilien oikeinkirjoitusvirheitä. Ukrainankielisten ja venäjänkielisten oppijoiden kirjallisen irtosanatestin vastausvariantit esittelen liitteissä 7 ja 8 ja kertomusten vastausvariantit liitteissä 9 ja 10. Liitteissä on numero vastausvariantin jälkeen, joka tarkoittaa tämän vari-

antin tuotavien oppijoiden lukumäärää. Sulkeissa olevan numero tarkoittaa niiden suomenoppijoiden lukumäärää, joille sana on tuntematon. Oikeiksi vastauksiksi olen laske-
nut Kielitoimiston sanakirjan mukaiset monikkomuodot. Oikeat vastaukset ovat liitteis-
sä lihavoituina.

6. INFORMANTTIEN TESTITULOKSIEN ANALYYSI

Tässä luvussa tarkastelen suomenoppijoiden taivutustestin tuloksia taivutustyypeittäin, koska heille opetetaan taivutusta juuri tällä tavalla kielikursseilla (katso esim. *Suomen mestari*, *Hyvin menee* oppikirjoja), sillä lähdekielillä (ukraina, venäjä) ja kohdekielellä (suomi) ei ole kosketuspintaa. VISK:in (§ 63) mukaan taivutustyyppi on yhdenmukai-
sesti taipuvien sanojen ryhmä, toisin sanoen niiden taivutusmalli. Osa taivutustyypeistä on produktiivisia eli niiden mallin mukaan taivutetaan myös uusia sanoja. Esimerkiksi *i-*loppuinen (*lasi-* tyyppinen) malli on produktiivinen eli vetovoimainen taivutustyyppi (Kielitoimiston ohjepankki: *Taivutustyyppejä: taivutustyyppien kirjo (teoriaa)*). Kaivapalu (2005: 75) huomauttaa, että suomenoppijoilla on tavallista käyttää enemmän pro-
duktiivisia taivutusmalleja.

Selvitän myös, vaikuttaako sanojen merkityksen tunteminen oikeiden sijamuotojen muodostamiseen. Alaluvuissa 6.1–6.3 tarkastelen kirjallisen (irtosanatesti ja kertomuk-
set) ja suullisen testin tuloksia. Alaluvun 6.1 lopussa vertailen ukrainankielisten ja venä-
jäkielisten tuloksia taivutustestissä ja tarkastelen niiden välisiä eroja.

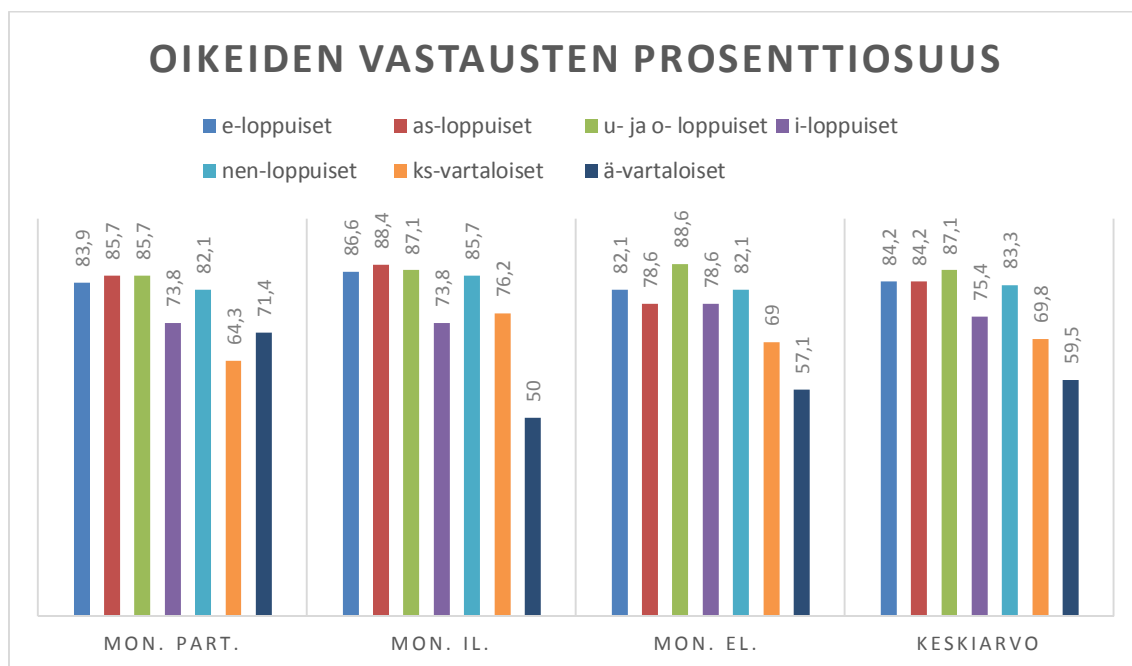
6.1 Taivutustestin tuloksien analyysi

6.1.1 Ukrainankielisten oppijoiden taivutustestin tulokset

Oikeiden vastausten prosenttiosuudet on laskettu jakamalla oikeiden vastausten määrä
kaikkien vastausten kokonaismäärällä. Oikeat vastaukset ovat taulukkona liitteessä 7.

Kuviossa 1 esittelen edistyneiden ukrainankielisten suomenoppijoiden taivutustestin
tuloksia sijamuodoittain ja taivutustyypeittäin.

KUVIO 1. Edistyneiden ukrainankielisten suomenoppijoiden (n=14) kirjallisen irtosana-testin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin

Kuviosta 1 nähdään, että oikeat vastaukset ovat prosentuaalisesti hyvin lähellä toisiaan kaikkien sijamuotojen kohdalla. Monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin taivutuksen välillä ei ole suurta eroa. Kuvio 1 osoittaa, että monikon partitiivin taivutus on toiseksi parhaiten osattua, vaikka sen muodostaminen on monimutkaisempaa, kuin illatiivin ja elatiivin. Partitiivi on suomen kielessä todella yleinen sija. Ukrainankielisten taivutus-testin tulokset osoittavat heidän tuntevan hyvin partitiivin taivutusta. Voidaan siis olettaa, että pysyvällä oleskelulla kieliympäristössä on vaikutusta tuloksiin, sillä oppijat pääsevät silloin kuulemaan sijan käyttöä erilaisissa tilanteissa.

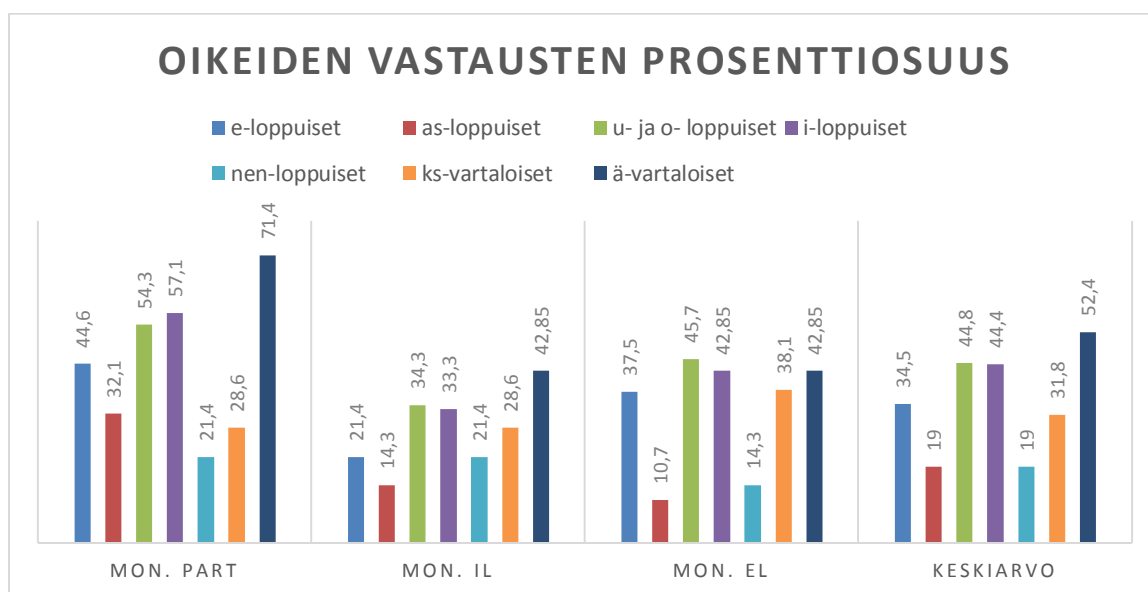
Kuviosta 1 näkyy, että ukrainankielisten edistyneiden suomenoppijoiden taivutustestin parhaan tuloksen prosenttiosuus on *u-/o-*loppuisten (*valo-*, *palvelu-* tyyppisten) nomien taivutuksissa. Kuitenkaan oikeiden vastausten prosenttiosuuksissa ei ole selviä eroja toiseksi (*as-* (*vieras-* tyyppiset) ja *e-* loppuiset (*hame-* tyyppiset)) ja kolmanneksi (*nen-* loppuisten (*nainen-* tyyppisten)) parhaiden tulosten kohdalla (84,2 ja 83,3 %). Sekä *u-/o-* että *e-* loppuisten taivutus on hyvin yksinkertaista, koska niillä ei ole ominaista vartalonvaihtelua. Lisäksi molemmat ovat produktiivisia taivutusmalleja. VISK:n (§

69) mukaan *nen*-loppuiset nominit kuuluvat laajaan kaksivartaloisten nominien ryhmään, joiden vokaalivartalo päättyy lyhyeen vokaaliin. Kaikki *nen*-loppuiset nominit taipuvat saman taivutusmallin mukaan. Toiseksi parhaiten osattiin *as*-loppuisten ryhmään kuuluvat testisanat, jotka ovat hyvin yleisiä: *kangas*, *opas*, *hidas*, *patsas*, *vieras* jne. Kun oppija käyttää niitä säännöllisesti, hän tekee vähemmän virheitä.

Kaikkein heikoin tulos on *ä*-vartaloisten tekosanan *syhmä* taivutuksessa, mikä voi johtua siitä, että kyseistä sanaa ei ole olemassa ja se on oppijoille tuntematon. Toiseksi heikoin osattiin *ks*-vartaloiset (*vastaus*-tyyppiset). Lähemmin tarkastellessa ukrainankielisten suomenoppijoiden vastauksia huomasin, että yleisimmät virheet liittyivät juuri *ks*-vartalon muodostamiseen eli oppijat muodostavat nominin vartalon poistamalla loppukonsonantin *-s*, esimerkiksi *kauppakeskus* → *kauppakesku* – *i* – *ta*, *kauppakesku* – *i* – *hin*; *veistos* → *veisto* – *i* – *sta*. Tämä on melko universaali ilmiö. Samanlaisia muotoja esiintyy myös vironkielisten suomenoppijoiden prosessoinnissa Kaivapalun (2005) tutkimuksessa.

Aloittelevien suomenoppijoiden irtosanatestin tuloksia on esitelty kuviossa 2, josta ilmenee, että monikon illatiivin taivutus on kaikista heikointa.

KUVIO 2. Aloittelevien ukrainankielisten suomenoppijoiden (n=7) kirjallisen irtosanatestin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin

Vaikka illatiivin, ensisijaisesti yksikön, käyttöä harjoitellaan jo alkuvaiheessa, oppijat tekevät enemmän virheitä sen muodostamisessa. Se voi johtua yhtäältä siitä, että juuri monikon illatiivia käytetään vähemmän kuin muita sijoja arkielämän tilanteissa ja toisaalta siitä, että sen muodostaminen on hyvin monimutkaista.

Partitiivin taivutus on kaikkein vahvinta (kohdekielen normin mukaisia vastauksia 44,2 %). Oppimisen alkuvaiheessa partitiivin muodostamiseen kiinnitetään enemmän huomiota kuin muiden sijojen, sillä sitä käytetään laajasti suomen kielessä. Sen käyttöalue kuuluu moniin arkielämän tilanteisiin, esimerkiksi määrien ilmaisuun, negatiivisten lauseiden ilmaisuun, eksistentiaali- ja omistuslauseissa jne. Esimerkiksi maahanmuuttajille tarkoitetuissa oppikirjoissa (kuten esim. *Suomen mestari 1* ja *Hyviin menee 1*) käsitellään jo perustasolla yksikön ja jonkin verran monikon partitiivia.

Analysoimalla aloittelijoiden tuloksia taivutustyypeittäin huomasin, että absoluuttisesti paras tuotanto on *-ä*-loppuisessa nominissa (*syhmä*), joka on tekosana. Mahdollisena selityksenä voi olla se, että kieliympäristössä opiskelevat suomenoppijat käyttävät alkuvaiheessa analogiaa hyödyksensä, kun sanavarastoa on vielä vähän, mutta kielten tuntemus on kehittynyt jo jonkin verran. Sanan *syhmä* analogiana voi olla sana *ryhmä*, joka on arkielämässä ja erityisesti kielikurssilla hyvin yleinen. Huomattavaa on myös se, että nimenomaan sanan *syhmä* partitiivimuoto toi korkeimman tuloksen (71,4 %).

Toiseksi parhaat tulokset olivat *-u/-o-* ja *-i-* loppuisten sanojen taivutuksessa. Kuten on jo mainittu, *-u/-o-* loppuisten taivutus on hyvin yksinkertaista, koska siinä ei ole astevaihtelua. Testiin sisältyvät *-u/-o-* loppuiset sanat (*koulu, lelu, kirkko, herkku* ja *matkalaukku*) ovat suomeoppijoille tuttuja jo perustasolta, koska niitä käytetään paljon. *-i-* loppuiset (*takki*-tyyppiset) ovat VISK:n (§ 69) mukaan suurin sanaryhmä, johon kuuluu 4702 leksseemiä Perussanakirjasta. Se on myös produktiivisin taivutustyyppi, johon koko ajan tulee lisää lainasanoja. Testistä löytyvät sanat *pankki* ja *lakki* esiintyvät ja toistuvat puheessa hyvin usein, mikä voi myös selittää taivutusvirheiltä välttymistä.

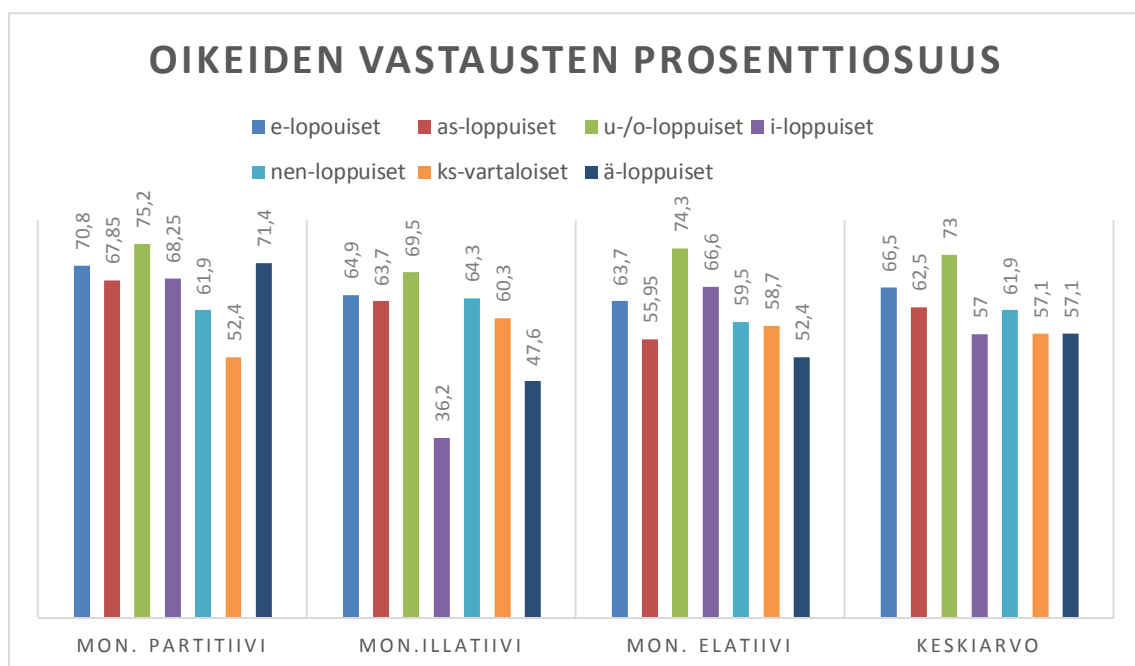
*-e-*loppuisten taivutus osattiin kolmanneksi parhaiten tulos. Ryhmä on vartalonvaihtelun näkökulmasta yksinkertainen sekä produktiivinen taivutusmalli.

Heikoimmat tulokset ilmenivät *-as-* ja *-nen-* loppuisten taivutuksessa. Niiden taivutus vaikuttaa olevan vaikeaa aloittelijoille. Useimmat virheet johtuvat partitiivin ja elatiivin taivutussuffiksien sekoittamisesta (*talvirengasta, kangasta, toisista, hyisistä* partitiivi-

muotoina), *as-* loppuisten taivuttamisesta *ks-* vartaloisten kaltaisiksi (*kankaksiin*, *kan-kaksista*), *as-* loppuisten monikon partitiivin taivuttamisesta *a-* loppuisten (*kala-*tyyppiset) kaltaiseksi (*talvirenkoja*, *kankoja*), *nen-* loppuisten taivutuksessa *-siin* ja *-hin* illatiivisuffiksien sekoittamisesta (*toiseihin*) sekä yksikön ja monikon vartalojen sekoittamisesta.

Kuviosta 3 nähdään, että ukrainankielisten aloittelijoiden ja edistyneiden tulokset yhteen laskettuna monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin taivutuksessa taivutustyypeittäin on hyvin tasaisia. Kuitenkin paras tulos on partitiivin muodostamisessa ja heikoin illatiivin taivutuksessa.

KUVIO 3. Ukrainankielisten suomenoppijoiden (n=21) kirjallisen irtosanatestin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin

Parhain tulos on selvästi *u-/o-* loppuisten taivutuksessa, kun taas heikoimmat tulokset ovat *i-*, *ä-* loppuisten ja *ks-* vartaloisten taivutuksessa. *u-/o-*loppuiset on produktiivinen taivutustyyppi ja siihen kuuluvilla sanoilla on korkea käyttöfrekvenssi. Lisäksi *u-/o-*loppuisille eivät vartalomuutokset ole ominaisia, mikä huomattavasti helpottaa taivutusta. Vaikka *i-* loppuiset (*takki-* tyyppiset) on kaikkein produktiivisin taivutustyyppi, sitä sekoitetaan helposti muiden *i-* loppuisten taivutustyyppien kuten *paperi* ja *ovi-* tyyppien

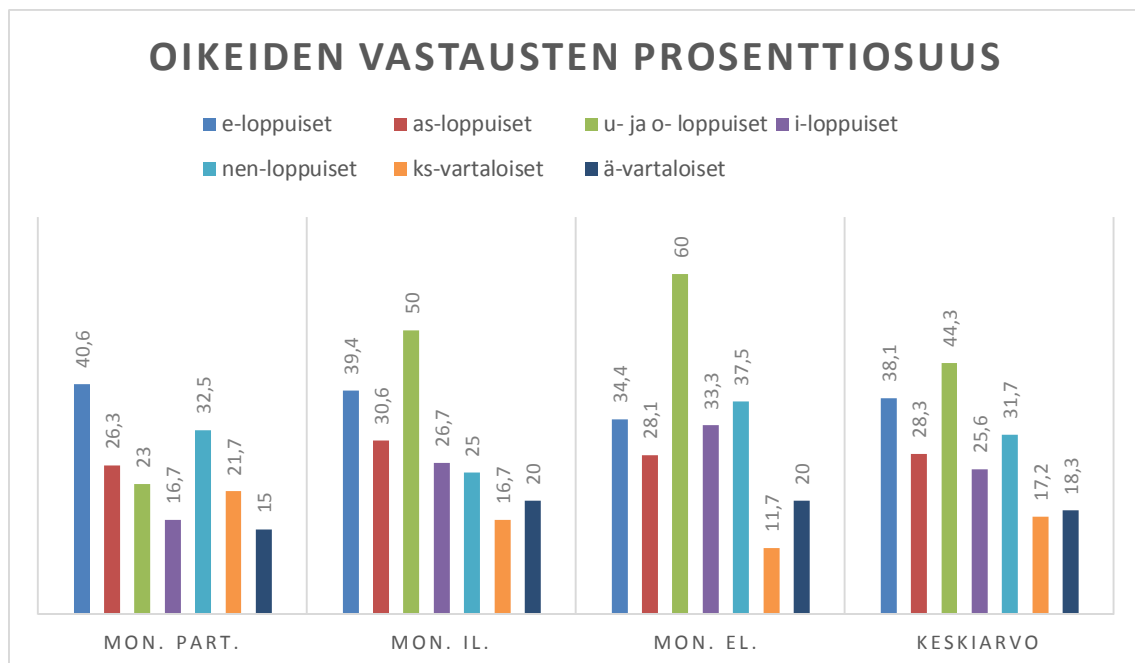
kanssa. *ä*-loppuinen sana *syhmä* on tekosana, mikä voi vaikuttaa sen heikkoon tuotantoon.

Alaluvussa (6.1.3) vertailen ukrainan- ja venäjänkielisten kirjallisen testin tuloksia ja analysoin tarkemmin merkityksen tuntemisen ja oikeiden vastausten suhdetta.

6.1.2 Venäjänkielisten oppijoiden taivutustestin tulokset

Kuviossa 4 esitän vertailukohteena olevien edistyneiden venäjänkielisten suomenoppijoiden taivutustestin tuloksia sijamuodoittain ja taivutustyypeittäin Kaivapalun (2005) tutkimuksen mukaan.

KUVIO 4. Edistyneiden venäjänkielisten suomenoppijoiden (n=20) kirjallisen irtosanatestin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin

Kuten ukrainankielisten kohdalla, myös venäjänkielisten oikeat vastaukset ovat prosenttiosuuksiltaan lähellä toisiaan. Monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin taivutuksen välillä ei ole suurta eroa. Monikon partitiivin taivutus on kaikkein heikointa, koska sen

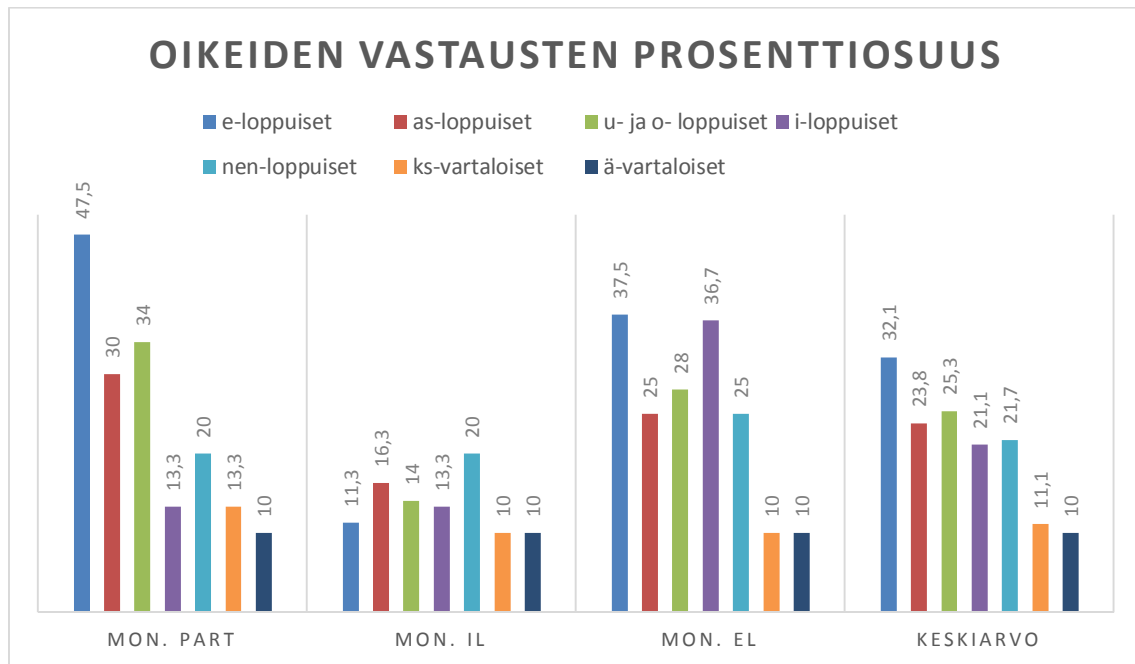
muodostaminen on monimutkaisempi kuin illatiivin ja elatiivin. Elatiivin taivutuksen oikeiden vastausten prosenttiosuus on korkein, sillä sen muodostaminen on yksinkertaista, lisäämällä vain ainoa mahdollista päätettä.

Kuviosta 4 ilmenee selvästi, että venäjänkieliset edistyneet suomenoppijat osasivat taivuttaa parhaiten *u-/o*-loppuisia (*valo-*, *palvelu-* tyyppiset) nomineja. Toiseksi paras tulos on *e*-loppuisten (*hame-* tyyppiset) nominien kanssa. Monikon partitiivissa *e*-loppuisten nominien taivutustulos on *u-/o*-loppuisia selvästi parempi. Kaivapalun (2005: 222) mukaan molemmille taivutustyypeille ei ole ominaista vartalonvaihtelujen kompleksisuutta, sekä *u-* ja *o*-loppuinen että *e-*loppuinen taivutusmalli ovat produktiivisia taivutustyppejä. Lisäksi suurin osa suomen kielen sanoista kuluu *i-*, *u-/o-* ja *a-*loppuisiin taivutusmalleihin (VISK: § 69). Kaivapalu mainitsee myös *nen*-loppuisten (*nainen-* tyyppiset) nominien taivutustestin tuloksen kolmanneksi parhaaksi ja selventää, että sanan *nen*-loppuisuus on myös vahva morfofonologinen vihje, koska kaikki *nen*-loppuiset sanat taipuvat samalla tavalla.

Heikoin tulos on *ks*-vartaloisten (*vastaus-* tyyppiset) ja *ä*-loppuisen sanan taivutuksessa, mikä voi johtua siitä, että *ks*-vartaloiset sanat sekoittuvat helposti *as-* ja *us*-loppuisten nominien taivutustyyppien kanssa. *ä*-loppuisena sanana irtosanatestissa oli *syhmä* eli tekosana, mikä voisi olla heikon tuloksen syynä.

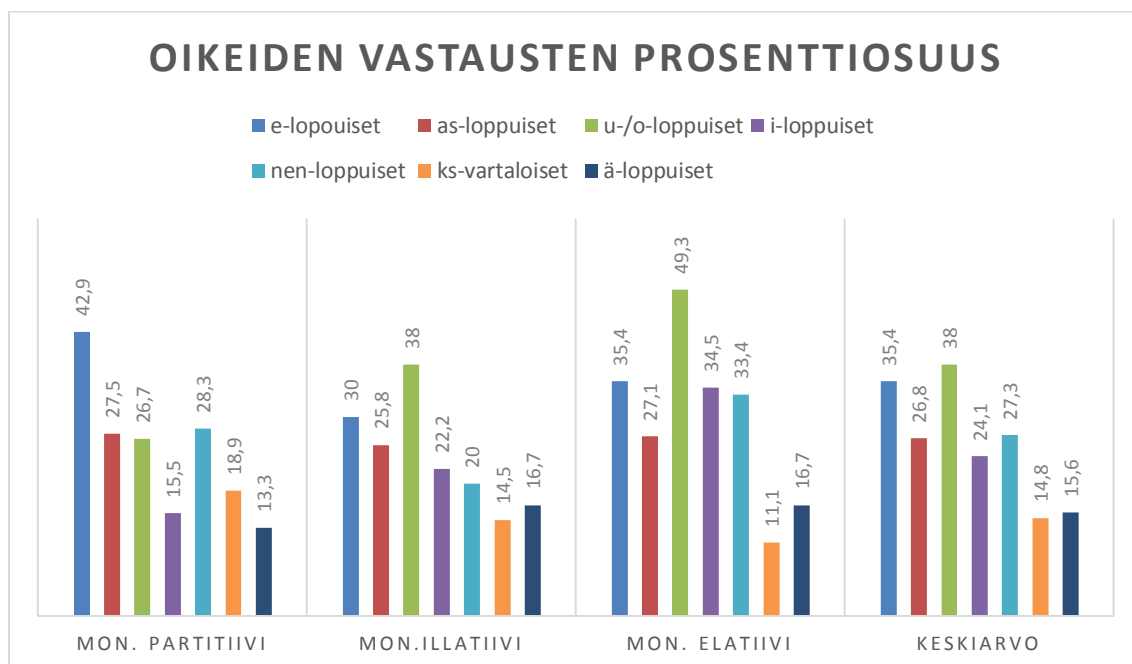
Aloittelevien suomenoppijoiden irtosanatestin tuloksia on esitelty kuvion 5 avulla, josta ilmenee, että monikon illatiivin taivutus on kaikista heikointa. Lisäksi partitiivin ja elatiivin välillä ei melkein ole eroa (24 ja 24,6 %). Syynä voisi olla se, että oppimisen alkuvaiheessa partitiivin muodostamiseen kiinnitetään enemmän huomiota.

KUVIO 5. Aloittelevien venäjänkielisten suomenoppijoiden (n=10) kirjallisen irtosana-testin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin

Taivutustyyppien näkökulmasta aloittelijoiden tulokset ovat parhaat *e*-loppuisten (*ha-me-* tyyppiset) nominien kohdalla, ja toiseksi parhaita *u-/o*-loppuisten sanojen kohdalla. Vaikka ero näiden välillä on huomattava (32,2 ja 25,3 %), kaksi ryhmää saivat parhaat tulokset samoista nimityksistä. Illatiivin taivutuksessa oikeiden vastausten prosenttiosuus on huomattavasti pienempi. Syynä voi olla se, että illatiivin taivutus on muita sijoja monimutkaisempaa ja vartalo- ja taivutusallomorfien yhdistelmiä on useita, joiden väliltä oppijoiden on vielä hankalaa valittaa (Kaivapalu 2005: 230). Lisäksi alkuvaiheessa kiinnitetään enemmän huomiota partitiivin taivutukseen, sillä se on vaativin ja käytännössä useimmiten esiintyvä sijamuoto. Monissa oppikirjoissa (esim. *Hyvin mene! 1, 2*) opetetaan ensisijaisesti partitiivia, kun taas monikon illatiivia koskevaa harjoittelua on suhteellisesti vähän aloittelijoille tarkoitetuissa oppikirjoissa (esim. Mihailova & Bulavenko 1996).

KUVIO 6. Venäjänkielisten suomenoppijoiden (n=30) kirjallisen irtosanatestin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin

Oikeiden vastausten prosenttiosuudet on laskettu jakamalla oikeiden vastausten määrä kaikkien vastausten kokonaismäärällä. Oikeat vastaukset ovat taulukkona liitteessä 7.

Venäjänkielisten aloittelevien ja edistyneiden suomenoppijoiden irtosanatestin tulokset ovat odotuksen mukaisia eli *u-/o*-loppuisia ja *e*-loppuisia nomineja osattiin taivuttaa eniten oikein. *Nen*-loppuisia tuotettiin kolmanneksi parhaiten. Sekä *u-/o*-loppuiset että *e*-loppuiset ovat produktiivisia taivutustyyppejä ja niitä käytetään paljon arkikielessä. *Nen*-loppuisuus on myös vahva morfologinen vihje (Kaivapalu 2005: 222), mikä helpottaa sijamuotojen muodostamista.

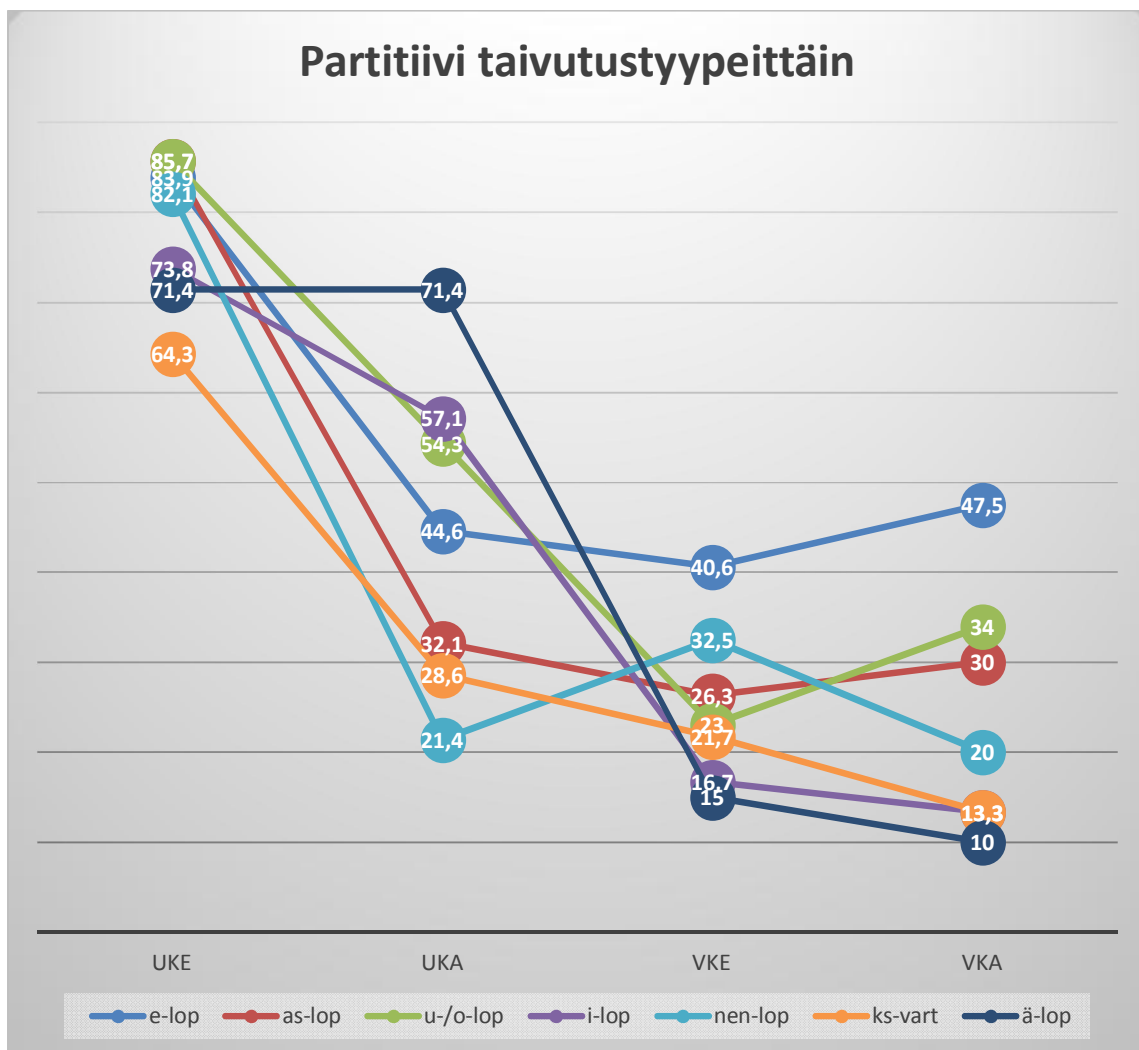
Selkeästi heikommät tulokset ilmenevät *ks*-vartaloisten taivutuksessa. Vaikka Martinin (1995: 71) mukaan se on erittäin produktiivinen taivutustyyppi ja yleinen slangissa, sen vartalonvaihtelu on hyvin monimutkaista. Heikoiten oikeita vastauksia on myös *ä*-loppuisen (*syhmä*-sana) taivutuksessa, mutta pitäisi ottaa huomioon se, että se on tekosana, mikä saattaa johtaa oppijoita harhaan. Tarkastelen lähemmin tätä alaluvussa (6.1.3) vertailemalla ukrainan- ja venäjänkielisten kirjallisten testien tuloksia.

6.1.3 Yhteenveto

Tässä luvussa vertailen ukrainankielisten ja venäjänkielisten irtosanatestin tuloksia sekä sijoittain että taivutustyypeittäin. Käsittelen myös tulosten välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kieltenvälisen että kieliympäristön vaikutuksen näkökulmista.

Kuvio 7 näyttää sekä ukrainankielisten että venäjänkielisten partitiivin oikeiden vastausten prosenttiosuudet taivutustyypeittäin. Käytän taulukoissa seuraavia lyhenteitä: UKE – ukrainankieliset edistyneet suomen kielen oppijat, UKA – ukrainankieliset aloittelijat, VKE – venäjänkielistet edistyneet, VKA – venäjänkielistet aloittelijat, UK – ukrainankieliset (n = 21) ja VK – venäjänkielistet (n = 30).

KUVIO 7. Partitiivin oikeiden vastausten prosenttiosuus taivutustyypeittäin

Kuviosta 7 nähdään, että ukrainankielisten tulokset partitiivin taivutuksessa on selvästi venäjänkielisiä korkeammat. Isoin ero erikielisten oppijoiden välillä on *ä*-loppuisen sanan *syhmä* taivutuksessa, jota sekä venäjänkieliset edistyneet että aloittelijat ovat osanneet heikoiten, kun taas ukrainankielisillä aloittelijoilla on siinä paras tulos. Ukrainankielisten edistyneiden tulokset ovat tasaisempia, mutta aloittelijoiden kesken on enemmän hajontaa.

Suomenoppijoiden korkeimmat tulokset taivutustyypeissä eroavat toisistaan hyvin paljon. Sekä edistyneiden että aloittelevien venäjänkielisten oppijoiden parhaimmat tulokset ovat *e*-loppuisten taivutuksessa. Ukrainankielisillä korkeimmat tulokset ovat *as*-loppuisten taivutuksessa (edistyneet) ja *ä*-loppuisen sanan *syhmä* taivutuksessa (aloittelijat). Venäjäksi partitiivin tuotanto on odotuksenmukaista, sillä *e*-loppuiset on aika iso sanaryhmä, jolle ei ole ominaista vartalonvaihtelun kompleksisuus. Lisäksi kuten Kaivapalukin (2005: 220) toteaa, että luokkaopetuksessa kiinnitetään enemmän huomiota nimenomaan *e*-loppuisiin (*hame*-tyyppiset) nominien taivutukseen.

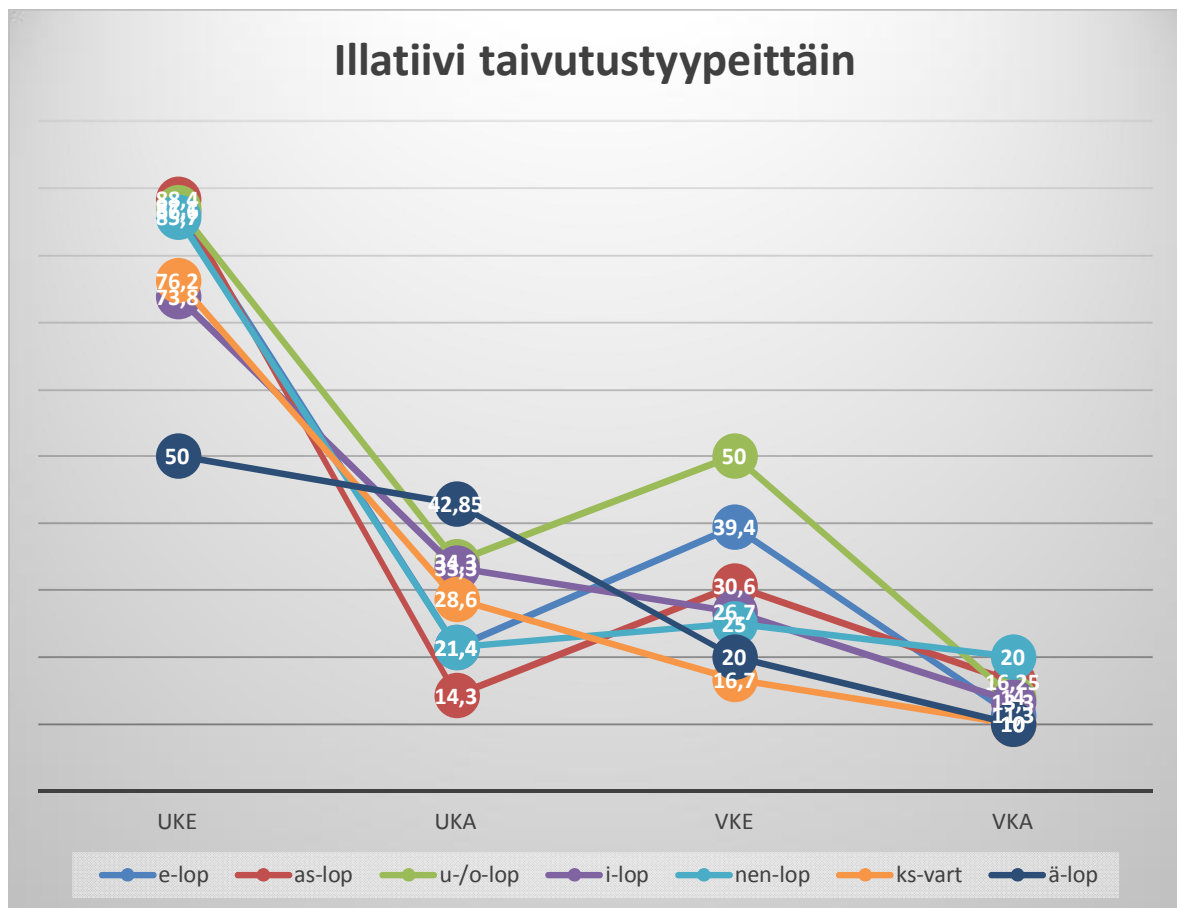
Ukrainankielisten edistyneiden oppijoiden korkeimmat tulokset partitiivin tuotannossa *as*-, *u/o*- ja *e*-loppuisilla on melko tasavertaista (85,7, 85,7, 83,9 %). Tutkielman liitteenä 7 nähdään, että eniten oikeita vastauksia näissä ryhmissä toivat sanat: *as*-loppuisten *vieras* (14), *kangas*, *talvirengas*, *opas*, ja *hidas* (13); *u/o*-loppuisten *lelu* (13), *kirkko* ja *herkku* (12); ja *e*-loppuisten *tuote* ja *herne* (14). Nämä sanat ovat arkielämässä hyvin yleisiä ja usein käytettyjä. Odotuksenmukaisesti kieliympäristössä opiskelevat tekevät vähemmän virheitä sanoissa, joita he kuulevat ja käyttävät useammin.

Aloittelijoiden korkein tulos sanan *syhmä* taivutuksessa voisi viitata vahvaa analogiaa sanaan *ryhmä*, joka on opetuksen alkuvaiheessa hyvin yleinen erityisesti partitiivin muodostuksessa. Toiseksi korkein tulos on *i*-loppuisten taivutuksessa, joka on hyvin produktiivinen taivutusmalli. Irtosanatestin sanat *pankki* ja *lakki* ovat oppijoille tuttuja arkielämän tilanteista.

Taivutustyyppien kohdalla heikoimmat tulokset jakautuivat tasaisemmin. *ä*-loppuisten (UKA lukuun ottamatta) ja *ks*-vartaloisten taivutukset osattiin taivuttaa heikoiten. *ks*-vartaloisten taivutus on suomenoppijoille vaikeaa ja sitä sekoitetaan *a*-loppuisten kanssa. Myös partitiivin ja elatiivin muodostaminen sekoitetaan usein keskenään.

Kuvio 8 esittää illatiivin oikeiden vastausten prosenttiosuudet taivutustyypeittäin. Kuvio on selvästi näkyvässä, että ukrainankielisten tulokset ovat jälleen huomattavasti venäjänkielisiä korkeammat.

KUVIO 8. Illatiivin oikeiden vastausten prosenttiosuus taivutustyypeittäin

Ukrainankielisten parhaat tulokset illatiivin taivutuksessa ovat samojen taivutustyyppien kohdalla, kuin partitiivin taivutuksessa. Venäjänkielisten oppijoiden korkeimmat tulokset ovat *u-/o-*loppuisten (edistyneet) ja *nen-*loppuisten (aloittelijat) taivutuksessa. *u-/o-*loppuisilla ei ole ominaista vartalonvaihtelua ja molempiin ryhmiin kuuluu aika iso määrä sanoja. Venäjänkielisten aloittelijoiden tulokset ovat hyvin tasaisia eikä eri taivutustyyppien taivutuksen välillä ole nähtävissä suuria eroja oikeiden vastausten tuotannossa.

Selvästi heikoin tulos on kaikilla ryhmillä (UKA:ta lukuun ottamatta) *ä*-loppuisten taivutuksessa. Lisäksi venäjänkielisillä oli heikko tulos *ks*-vartaloisten taivutuksessa, eli samassa taivutustyyppissä, kuin partitiivinkin kohdalla.

Kuviosta 9 nähtävän tulosten hajonnan ja niiden välisten huomattavien erojen perustella elatiivin taivutuksen tuotanto näyttää olevan kaikkein monimutkaisinta.

KUVIO 9. Elatiivin oikeiden vastausten prosenttiosuus taivutustyypeittäin

Ukrainankielisten tulokset pysyvät korkeampina kuin venäjänkielisten, mutta erot niiden välillä on vähäisemmät (esimerkiksi *u-/o*-loppuisten tuotannossa). Venäjänkielisillä edistyneillä selvästi korkein tulos on *u-/o*-loppuisten taivutuksessa. Myös muilla ryhmillä, VKA:ta lukuun ottamatta, on paras tulos niiden taivutuksessa.

Heikoin tulos on taas *ks*-vartaloisten ja *ä*-loppuisen taivutuksessa. Lisäksi *as*- ja *nen*-loppuisten taivutus on tuottanut ongelmia vain ukrainankielisille aloittelijoille.

Taulukosta 9 nähdään, että ukrainankielisten irtosanatestin tulosten keskiarvo taivutustyypeittäin on huomattavasti venäjänkielisiä korkeampi sekä edistyneillä (erotus erikielisten oppijoiden välillä on 48,6 prosenttiyksikköä) että aloittelijoilla (erotus 14,4 prosenttiyksikköä).

Taulukko 9. Ukrainan- ja venäjänkielisten edistyneiden ja aloittelevien suomenoppijoiden kirjallisen irtosanatestin tulokset taivutustyypeittäin

	Oikeiden vastausten prosenttiosuus					
	Edistyneet			Aloittelijat		
	UK (n=14)	VK (n=20)	Erotus	UK (n=7)	VK (n=10)	Erotus
<i>e</i> -loppuiset	84,2	38,1	46,1	34,5	32,1	2,4
<i>as</i> -loppuiset	84,2	28,3	55,9	19,0	23,8	- 4,8
<i>u</i> - ja <i>o</i> -loppuiset	87,1	44,3	42,8	44,8	25,3	19,5
<i>i</i> -loppuiset	75,4	25,6	49,8	44,4	21,1	23,3
<i>nen</i> -loppuiset	83,3	31,7	51,6	19,0	21,7	- 2,7
<i>ks</i> -vartaloiset	69,8	16,7	53,1	31,8	11,1	20,7
<i>ä</i> -loppuiset	59,5	18,3	41,2	52,4	10,0	42,4
KESKIARVO	77,6	29,0	48,6	35,1	20,7	14,4

Kaikilla ryhmillä on paras tuotanto *u*-/*o*-loppuisten taivutuksessa, paitsi ukrainankielisillä aloittelijoilla se on toiseksi paras *ä*-loppuisen sanan *syhmä* jälkeen.

Enemmän hankaluuksia aiheuttavat *ä*- ja *ks*-vartaloisten taivutus muille ryhmille, paitsi ukrainankielisille aloittelijoille, joiden heikoimmat tulokset ovat *as*- ja *nen*-loppuisten taivutuksessa.

Taulukon 9 mukaan suurin erotus irtosanatestin tulosten välillä on edistyneillä kieltenoppijoilla *as*-loppuisten taivutuksessa ja aloittelijoilla *ä*-loppuisen taivutuksessa. Venäjänkielisillä aloittelijoilla on ukrainankielisiä aloittelijoita parempi tulos *as*- ja *nen*-loppuisten taivutuksessa.

Taulukkoon 10 olen poiminut edistyneiden ja aloittelevien oppijoiden yhteiset irtosana-testin tulokset kunkin testisanan kohdalla. Olen laskenut kolmen sijamuodon oikeiden vastausten prosenttiosuuksien keskiarvon taivutustyypeittäin. Esittelen myös erotuksen ukrainankielisten ja venäjänkielisten välillä.

Taulukko 10. Testisanojen oikeiden vastausten prosenttiosuuksien keskiarvo

	UK (n=21)	VK (n=30)	Erotus
laine (48)	68,25	26,7	41,55
herne (48)	77,8	41,1	36,7
tuote (48)	76,2	37,8	38,4
kirje (48)	57,1	43,3	13,8
ohje (48)	68,25	33,3	34,95
kohde (48)	69,8	26,7	43,1
veule (*48)	58,7	26,7	32,0
musiikkiliike	65,1	26,7	38,4
Keskiarvo	67,65	32,8	34,85
vieras (41)	79,4	34,4	45,0
vilkas (41)	69,8	24,4	45,4
kangas (41)	65,1	21,1	44,0
nirkas (*41)	46,1	22,2	23,9
talvirengas (41)	73,0	26,7	46,3
patsas (41)	55,55	33,3	22,25
opas (41)	65,1	23,3	41,8

hidas (41)	46,0	26,7	19,3
Keskiarvo	61,0	26,5	34,5
koulu (1)	68,25	46,7	21,55
kirkko (1)	76,2	44,4	31,8
lelu (1)	79,4	37,8	41,6
herkku (1)	79,4	32,2	47,2
matkalaukku (1)	61,9	28,9	33,0
Keskiarvo	73,1	38,0	35,1
lakki (5)	58,7	25,6	33,1
pankki (5)	76,2	24,4	51,8
sulkki (*5)	58,7	22,2	36,5
Keskiarvo	64,5	24,1	40,4
syhmä (*10)	57,1	15,6	41,5
toinen (38)	69,8	30,0	39,8
hyinen (38)	54,0	24,4	29,6
Keskiarvo	61,9	27,2	34,7
kauppakeskus (39)	71,4	7,8	63,6
kerros (39)	49,2	21,1	28,1
veistos (39)	50,8	15,6	35,2

Keskiarvo	57,1	14,8	42,3
KESKIARVO	64,7	28,4	36,3

Ukrainankielisillä korkeimmat tulokset ovat *u-/o*-loppuisten sanojen *lelu* ja *herkku* sekä *as*-loppuisten sanan *vieras* taivutuksessa (79,4 %). Toiseksi korkein tulos on *e*-loppuisten sanan *herne* (77,8 %) taivutuksessa ja kolmanneksi korkein tulos on *e*-loppuisten sanan *tuote* ja *i*-loppuisten sanan *pankki* (76,2 %) taivutuksessa. Heikoimmat tulokset ovat *as*-loppuisten sanojen *hidas* ja *nirkkas* kohdalla (46 ja 46,1 %).

Venäjänkielisillä korkeimmat tulokset esiintyvät *u-/o*-loppuisten sanojen *koulu* (46,7 %) ja *kirkko* (44,4 %) taivutuksessa ja *e*-loppuisten sanan *kirje* (43,3 %) taivutuksessa. Heikoiten osattuja ovat *ks*-vartaloiset *kauppakeskus* ja *veistos* (7,8 ja 15,6 %) sekä sana *syhmä*.

Sekä ukrainan ja suomen että venäjän ja suomen kielijärjestelmien välillä ei ole kosketuspintaa. Tällöin on odotuksenmukaista, että suomenoppijoilla on paremmat tulokset sellaisten taivutustyyppien sanojen taivutuksessa, joilla ei ole ominaista vartalonvaihtelua, jotka ovat produktiivisia taivutusmalleja ja joihin kuuluu enemmän sanoja. Näitä ovat *u-/o*- ja *e*-loppuiset, *i*-loppuiset ja joissain tapauksissa *as*-loppuiset taivutustyyppit. Sanan käyttöfrekvenssillä on myös merkitystä, erityisesti kieliympäristössä kieltä omaksumille oppijoille.

Molemmat kieliryhmät tekivät paljon virheittä tekosanojen taivutuksessa (esimerkiksi *nirkkas* ja *syhmä*). Venäjänkielisille myös yhdyssanojen taivutus vaikuttaa olevana vaikeaa, sillä kaikkein heikoin tulos oli sanan *kauppakeskus* taivutuksessa. Ukrainankielisillä puolestaan sanalla *kauppakeskus* oli hyvin korkea tulos, itse asiassa paras *ks*-vartaloisten taivutuksessa (71,4 %). Tämä voidaan selittää sanan korkealla käyttöfrekvenssillä kieliympäristössä.

Taulukossa 11 esittelen ukrainan- ja venäjänkielisten edistyneiden ja aloittelevien yhteiset irtosanatestin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyypeittäin. Olen laskenut jokaisen sijamuodon oikeiden vastausten prosenttiosuuksien keskiarvon erikseen. Samoin kuin taulukossa 10, esittelen erotuksen ukrainankielisten ja venäjänkielisten välillä.

Taulukko 11. Ukrainankielisten (n=21) ja venäjänkielisten (n=30) suomenoppijoiden kirjallisen irtosanatestin monikon partitiivin, illatiivin ja elatiivin tulokset taivutustyy-
peittäin

	Mon. part.			Mon. illat.			Mon. elat.		
	UK n=21	VK n=30	Erotus	UK n=21	VK n=30	Erotus	UK n=21	VK n=30	Ero- tus
laine (48)	76,2	36,7	39,5	52,4	20,0	34,2	76,2	23,3	52,9
herne (48)	80,95	50,0	30,95	80,95	33,3	47,65	71,4	40,0	31,4
tuote (48)	85,7	40,0	45,7	71,4	36,7	34,7	71,4	36,7	34,7
kirje (48)	57,1	43,3	13,8	66,6	30,0	36,6	47,6	40,0	7,6
ohje (48)	76,2	43,3	32,9	66,6	33,3	33,3	61,9	43,3	18,6
kohde (48)	61,9	46,7	15,2	71,4	33,3	38,1	76,2	36,7	39,5
veule (*48)	57,1	53,3	3,8	52,4	33,3	19,1	66,6	46,7	19,9
musiikki- liike (48)	71,4	30,0	41,4	57,1	20,0	37,1	66,6	16,7	49,9
Keskiarvo	70,8	42,9	27,9	64,85	29,9	35,1	67,2	35,4	31,8
vieras (41)	80,95	40,0	40,95	85,7	30,0	55,7	71,4	33,3	38,1
vilkas (41)	61,9	30,0	31,9	80,95	20,0	60,95	66,6	23,3	43,3
kangas (41)	76,2	20,0	56,2	57,1	23,3	33,8	61,9	20,0	41,9
nirkas (*41)	42,85	26,7	16,15	52,4	20,0	32,4	42,85	20,0	22,85
talvirengas (41)	76,2	26,7	49,5	66,6	23,3	43,3	76,2	30,0	46,2
patsas (41)	52,4	30,0	22,4	57,1	33,3	23,8	57,1	30,0	27,1
opas (41)	76,2	23,3	52,9	57,1	33,3	23,8	61,9	33,3	28,6
hidas (41)	76,2	23,3	52,9	52,4	23,3	29,1	9,5	26,7	- 17,2
Keskiarvo	67,9	27,5	40,4	63,7	25,8	37,85	55,9	27,1	28,85
koulu (1)	66,6	30,0	36,6	66,6	46,7	19,9	71,4	63,3	8,1
kirkko (1)	76,2	36,7	39,5	76,2	30,0	46,2	76,2	56,6	19,6
lelu (1)	80,95	23,3	64,25	76,2	36,7	39,5	80,95	53,3	27,65
herkku (1)	80,95	16,7	64,25	76,2	36,7	39,5	80,95	43,3	37,65
matkalauk-	71,4	26,7	44,7	52,4	30,0	22,4	61,9	30,0	31,9

ku (1)									
Keskiarvo	75,2	26,7	49,9	69,5	38,0	33,5	74,3	49,3	25,0
lakki (5)	66,6	13,3	53,3	47,6	26,7	20,9	61,9	36,7	25,2
pankki (5)	76,2	23,3	52,9	76,2	20,0	56,2	76,2	30,0	46,2
sulkki (*5)	57,1	10,0	47,1	57,1	20,0	37,2	61,9	36,7	25,2
Keskiarvo	66,6	15,5	51,1	60,3	22,2	38,1	66,6	34,5	32,2
toinen (38)	66,6	33,3	33,3	71,4	20,0	51,4	71,4	36,7	34,7
hyinen (38)	57,1	23,3	33,8	57,1	20,0	37,1	47,6	30,0	17,6
Keskiarvo	61,85	28,3	33,55	64,25	20,0	44,25	59,5	33,4	26,15
kauppakeskus (39)	66,6	10,0	56,6	71,4	6,7	64,7	76,2	6,7	69,5
kerros (39)	23,8	30,0	- 6,2	66,6	20,0	46,6	57,1	13,3	43,8
veistos (39)	66,6	16,7	49,9	42,85	16,7	26,15	42,85	13,3	29,55
Keskiarvo	52,3	18,9	33,4	60,2	14,5	45,8	58,7	11,1	47,6
syhmä (*10)	71,4	13,3	58,1	47,6	16,7	30,9	52,4	16,7	35,7
KESKI-ARVO	67,9	29,0	39,1	63,8	26,4	37,4	63,5	32,2	31,25

Ukrainankieliset suomenoppijat saavuttivat korkeimmat tulokset monikon partitiivin taivutuksessa, erityisesti *u-/o*-loppuisten taivutuksessa (75.2 %). Monikon partitiivin käyttöfrekvenssi suomen kielessä on korkea ja kuten jo todettu, *u-/o*-loppuisten taivutustyypille ei ole ominaista vartalonvaihtelun kompleksisuus, minkä ansiosta kieliympäristössä oleskelevat oppijat osaavat välttää virheitä.

Monikon illatiivin ja monikon elatiivin taivutustuotanto on molemmilla ryhmillä lähes samalla tasolla (63,8 ja 63,5 %). Heikoimmat tulokset ilmenevät partitiivin *ks*-vartaloisten taivutuksessa (52,3 %) ja elatiivin *as*-loppuisten taivutuksessa (55,9 %). Tähän voi olla syynä vartalonvaihtelu ja *as*-loppuisten tapauksessa partitiivin ja elatiivin päätteiden ja samalla muodostamisen sekoittaminen.

Venäjänkielisten vahvin tulos on elatiivin *u-/o*-loppuisten taivutuksessa. Se on odotuksenmukaista, sillä elatiivin muodostaminen on partitiiviin ja illatiiviin verrattuna yksinkertaisempaa ja sille ei ole ominaista päätteiden monimutkaisuus. *u-/o*-loppuiset ovat taas vartalonvaihtelun näkökulmasta kaikista muuttumattomimpia.

Venäjänkielisten keskiarvoisesti heikoin tulos on illatiivin taivutuksessa, jonka syynä voi olla se, että luokkaopetuksessa kiinnitetään enemmän huomiota partitiivin muodostamiseen, koska sen päätteiden variaatio on kaikkein monimutkaisin ja myös sen käyttöalue on aika laaja. Illatiivin muodostamisessa eniten vaikeuksia aiheuttaa päätteiden erilaisuus. Monikkovartaloon on mahdollista lisätä *-in*, *-hin* tai *-siin* -pääte. VISK:n (§ 94) mukaan esimerkiksi *tuote*, *varas*, *vapaa*, *tärkeä*, *väsynyt* ja *kevyt*-tyyppisten sanojen monikon illatiivin päätteinä voivat olla sekä *-siin* että *-hin* (*tuottei-siin* ~ *tuottei-hin*), koska niiden monikkovartalo päättyy diftongiin. Käytännössä vaihtelu esiintyy kuitenkin vain *kevyt*-tyyppisissä nomineissa. Muissa nimitystyypeissä, joissa monikkovartalo päättyy diftongiin, tällainen vaihtelu ei ole mahdollista (*maa* – *mai-hin*). Tästä nähdään, että monikon illatiivin muodostaminen on suomenoppijoille vaikeaa ja päätteiden erilaisuus voi johtaa harhaan.

Näistä havainnoista voidaan päätellä, että monikon elatiivi on kolmesta sijamuodoista yksinkertaisin, koska sen ainoa mahdollinen pääte on *-istA* (Kaivapalu 2005: 77). Odotetusti venäjänkielisillä paras tulos esiintyy juuri elatiivin taivutuksessa, mikä osoittaa, että luokkaopetuksessa oleville suomenoppijoille on helpompaa muodostaa sijoja yksinkertaisten kuin monimutkaisempien sääntöjen mukaan. Ukrainankielisillä paras tulos on partitiivin taivutuksessa, mikä osoittaa, että kieliympäristössä enemmän käytettävä sijamuoto osataan paremmin.

On myös huomattava, että taivutustyypeittäin molemmilla kieliryhmillä parhaat tulokset ovat *u-/o*-taivutustuotannossa, vaikka ukrainalaisten prosenttiosuus onkin paljon korkeampi.

Taulukoissa 12 ja 13 esitetty oikeiden vastausten prosenttiosuus on selkeästi verrannollinen siihen, onko sanan merkitys oppijoille tuttu vai vieras.

Taulukko 12. Testisanojen merkityksen tuntemisen ja oikeiden vastausten suhde ukrainankielisten suomenoppijoiden (n = 21) kirjallisissa irtosanatesteissä

	Mon. part.		Mon. illat.		Mon. elat.		Yhteensä	Keski arvo
	n	%	n	%	n	%	n	%
Oikeiden vastausten määrä, kun sana on tuttu	370	86,2	327	86,5	318	84,8	1015	85,8
Oikeiden vastausten määrä, kun sana on vieras	59	13,75	51	13,5	57	15,2	167	14,15

Ukrainankielisten yhteinen tulos näyttää, että virheitä tehdään selvästi vähemmän silloin, kun sana on tuttu.

Taulukko 13. Testisanojen merkityksen tuntemisen ja oikeiden vastausten suhde venäjänkielisten suomenoppijoiden (n = 30) kirjallisissa irtosanatesteissä

	Mon. part.		Mon. illat.		Mon. elat.		Yhteensä	Keski arvo
	n	%	n	%	n	%	n	%
Oikeiden vastausten määrä, kun sana on tuttu	110	12,2	96	10,7	131	14,6	337	12,6
Oikeiden vastausten määrä, kun sana on vieras	134	14,9	151	16,8	160	17,8	433	16,0

Venäjänkielisten yhteinen tulos näyttää, että virheitä tehdään hieman vähemmän silloin, kun sana on vieras.

Taulukosta 14 voidaan nähdä, että ukrainan- ja venäjänkielisten oikeiden vastausten prosenttiosuudet riippuvat siitä, onko sana tuttu vai ei. Ryhmien tulokset ovat toisilleen täysin vastakkaisia.

Taulukko 14. Testisanojen merkityksen tuntemisen ja oikeiden vastausten suhde ukrainankielisten (n = 21) ja venäjänkielisten suomenoppijoiden (n = 30) kirjallisissa irtosanatesteissä

	Mon. part.		Mon. illat.		Mon. elat.		Yhteensä	
	UK	VK	UK	VK	UK	VK	UK	VK
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Oikeiden vastausten määrä, kun sana on tuttu	86,2	12,2	86,5	10,7	84,8	14,6	85,8	12,6
Oikeiden vastausten määrä, kun sana on vieras	13,75	14,9	13,5	16,8	15,2	17,8	14,15	16,0

Venäjänkielisten oikeiden vastausten määrä on hieman vähäisempi sanan ollessa tuttu, mikä on hyvin yllättävää. Toisaalta se voi viitata siihen, että luokkaopetuksessa kieltä oppivat orientoituvat sääntöihin todella vahvasti.

Ukrainankielisten tulokset ovat selkeästi korkeammat tuttujen sanojen taivutuksessa. Tämä voi johtua siitä, että vähemmän virheitä tehdään sanoissa, joita kohdataan joka-päiväisessä kielenkäytössä.

Irtosanatestin tarkastelu osoitti, että sekä ukrainan- että venäjänkieliset suomenoppijat onnistuivat parhaiten *u-/o-* ja *e-*loppuisten taivutuksessa, mikä oli oletettavissa. Molemmissa kieliryhmissä oppijoiden lähde- ja kohdekielen taivutusjärjestelmien välillä ei ole kosketuspintaa. Tästä seuraa, että vähemmän virheitä tehdään niissä taivutustyypeissä, joissa on vähemmän vartalonvaihtelua, joihin kuuluu enemmän sanoja ja jotka ovat produktiivisia taivutusmalleja.

Molemmilla kieliryhmillä heikoimmat tulokset ovat *ks-*vartaloisten taivutuksessa. Yksi mahdollisista syistä tähän on se, että *ks-*vartaloiset helposti sekoitetaan *as-* (*vieras*-tyyppiset), ja *us-/ys-* (*kalleus*-tyyppiset) loppuisten nominien kanssa, joilla on erilaiset taivutuspäätteet. Ukrainan kielelle kuin venäjällekin ei ole ominaista niin laaja valikoima taivutustyyppisiä. Molemmissa kielissä on neljä deklinaatiota, joiden mukaan taivutus muodostetaan. Suomen kielessä puolestaan on todella paljon taivutustyyppisiä, ja joillain taivutustyyypeillä on samankaltaisia perusmuotoja, mikä saattaa johtaa oppijoita harhaan.

Eri kieliryhmillä voidaan havaita selkeitä piirteitä, jotka viittaavat kieliympäristön hyödyntämiseen. Esimerkiksi ukrainankieliset, jotka tässä tapauksessa ovat kieliympäristössä opiskelevia, tekevät vähemmän virheitä partitiivin taivutuksessa, vaikka sen sijapääteet ovat hyvin erilaisia. Partitiivin käyttöalue on suomen kielessä aika laaja, kuin on sen käyttöfrekvenssikin ja oppijat kohtaavat partitiivia todella usein käytännössä.

Toinen esimerkki on ukrainankielisten selkeästi korkeampi tulos tuttujen sanojen taivutustuotannossa. Tämä viittaa siihen, että kieliympäristössä olevilla oppijoilla on enemmän kielen tuntemusta, mikä vaikuttaa sanojen taivutukseen enemmän kuin kielioppisääntöjen osaaminen.

6.2 Kertomukset

Yksi tämän tutkimuksen tavoitteista on selvittää, miten läheisten sukukielten puhujien irtosanojen taivutus ja samojen sanojen taivutus kertomuksessa eroavat toisistaan sekä riippuuko tulos oppimisympäristöstä. Hypoteesini mukaan ukrainankielisten kieliympäristössä oppivien informanttien tulokset ovat parempia kertomuksissa kuin irtosanatestissä, sekä heidän tuloksensa ovat parempia kuin venäjänkielisillä kieliympäristön ulkopuolella oppivilla tutkimukseen osallistuneilla.

Hypoteesini osoittautui oikein ukrainankielisten kohdalla. Suomen kielen oppijat osasivat käyttää lähes täydellisesti oikeita sanoja kertomuksissaan. Odotuksenmukaisesti venäjänkieliset suomenoppijat osasivat taivuttaa nomineja huomattavasti heikommin kertomuksissaan. Kuten Kaivapalu (2005: 243) väitöskirjassaan toteaa, tehtävä vaikutti olevan venäjänkielisille oppijoille irtosanatestiä haasteellisempi, sillä vain kymmenen edistynyttä oppijaa kahdestakymmenestä käytti monikkomuotoja kertomuksissaan. Muilla informanteilla kertomuksissa esiintyvät sanat olivat yksikössä tai taivuttamattomia.

Tässä vaiheessa on huomioitava, että vain viisi ukrainankielistä edistynyttä oppijaa kirjoitti kertomuksen. Kukaan aloittelijoista ei suostunut suorittamaan testin toista tehtävää, sillä he kokivat kielitaitonsa olevan liian heikkoja. Sillä tapauksessa tuloksia ei voida pitää täsmällisinä eikä täysin luotettavina.

Rektio on vaikea ilmiö sekä ukrainankielisille että venäjänkielisille oppijoille ja lähdekielen rektion vaikutus voi johtaa oppijoita harhaan. Sen takia tehtävänannossa jokaiseen verbiin oli lisätty vastaavan sijamuodon kysymys (kts. Luku 6.2).

Ukrainankielisten aineiston olen kerännyt itse ja venäjänkielisten aineisto on Kaivapalun (2005) keräämä. Kaikki venäjänkielisten kertomusten esimerkit ovat Kaivapalun (2005) väitöskirjan esimerkkejä. Vastausvarintit esitetään liitteessä 9. Yhdellä tähdellä * olen merkinnyt illatiivimuotoja ja kahdella ** - elatiivin muotoja.

6.2.1 Monikon taivutusmuotojen käyttö ukrainankielisten kertomuksissa

Kuten aiemmin todettiin, vain viisi ukrainankielistä informanttia kirjoitti kertomuksen kävelykierroksesta kaupungilla. Kaikki oppijat ovat edistyneitä ja he merkitsivät taustatietolomakkeeseen kielitasokseen B1 tai paremman. Neljä heistä on asunut Suomessa monta vuotta. Yksi oppija on asunut Suomessa 1,5 vuotta, mutta siitä huolimatta hänen tuloksensa olivat todella korkeita. Yksi informantista käytti useita sanoja yksikössä eikä hän käyttänyt paljon partitiivia, illatiivia ja elatiivia. Hänen kertomuksessaan vain kaksi sanaa esiintyy monikkomuodoissa, mistä voidaan arvella hänen käsittäneen tehtävänannon väärin.

Seuraavaksi esittelen katkelman hänen kertomuksestaan:

(1)

*Opastaulu kauppakeskuksessa auttoi minulle paljon. Minä helposti löysin kaikki kiinnostavat minulle paikkaat, joista ostin tyttölleni **leluja**, varasin **talvirekkaat** toimitukseen autolleni j. n. e. Kävelin vähän sisällä ja pysäytin valkokankaan edessä, siellä oli mainostettu erilaiset **tuotteet**, **musiikkiliike** kuulosti todella ko-valta.*

*Kuitenkin huomasin, että olen **hidas** kun auto ruhkassa. Oli jo melkein ilta ja mi-nulle täytyy palata kotiin. Mainoksissa oli paljon uusia minulle sanoja, kun esi-merkiksi **veule**, **nirkas**, **hyinen**, **syhmä**. Vain viimeinen sana oli kirjoitettu **sulkeissa** ja se kuulosti vähän tutulta, on mahdollista, että se on **lainesana** latinasta.*

Muiden ukrainankielisten suomenoppijoiden kertomuksissa esiintyy useita sanoja nimenomaan monikkumuotoisena partitiivissa, illatiivissa ja elatiivissa. Kaikki kertomuk-

set ovat hyvin laajoja ja osoittavat sujuvaa kielenhallintaa. Koska kertomukset ovat aika pitkiä, olen ottanut niistä esimerkiksi muutamia katkelmia.

(2)

*Helsingissä oli joulua odottava tunnelma. Me yhdessä halusimme ihailla kaikkia **kohteita**, joulun valoja, **kirkkoja**, koska me emme käyneet pääkaupungissa usein. Valitettavasti oli kamala sää ja sateenvarjo oli unohdettu, siksi meidän oli etsittävä katettuja paikkoja. Lähellä oli vain **patsaita**.*

*Toiselta joulu oli tulossa ja oli sopiva aika ostaa lahjoja. Läheisin kauppa oli musiikkiliike ja ei ketä meistä kiinnostaa musiikki. Kuitenkin me kävimme liikkeessä ja kuivuimme vähän. Samalla halusin löytää mukavia **kauppakeskuksia** netin kautta, mutta yhteys oli hidas. Onneksi liikkeistä löytyi erilaisia kaupungin **oppaita**. Valitsin opas shoppailijoille, missä sanottiin kaikista kaupoista ja **kauppakeskuksia** Helsingissä. Seuraavasta paikasta keskustellessamme tapasimme yhtä tuttavaa ja hän oli menossa autollansa samaan kauppakeskukseen. Tietysti lähdimme mukaan.*

*Vain myöhän illalla tulimme Helsingistä kotiin. Tietysti olimme väsyneitä, mutta meillä oli pitkä ja ihana tarina isälle. Pojan kertoma tarina oli **leluista**, kirjeiden lähettämisestä, kanelilla täytetyistä **herkuista**. Sitten jatkoin kertomista, miten shoppailijoiden opas auttoi, lakkien löytämisen hävisi, unikkomatkalaukujen ostaminen onnistui ja mihin punaista kangasta tarvittiin. Mies heti piti joulupukkipuvun ideasta. Sitten hän halusi nähdä ostetuita **tuotteita**.*

(3)

*Se tapahtui päivänä, jolloin kaikki näkyi kaksinkertaisena. Olimme Turussa ensimmäistä kertaa ja ihailimme Aurajokea ja sen veden **hitaita laineita**, **patsaita**, **kirkkoja** ja puita, koko **vilkasta kaupunkia**. Katselimme pitkään erilaisia **koh-teita**, aurinko paistoi, oli kaunis keväinen päivä. Näimme paljon **kouluja**, **pankkeja**, **musiikkiliikkeitä**, **kauppakeskuksia**. Tapasimme ryhmiä opiskelijoita, joilla oli **lakkeja** päissä. Söimme ravintolassa **herneitä**, koska olimme lukeneet **op-paasta**, että Turussa kaikki syövät **herneitä** ja hernekeittoa. Ostimme Finlaysonin **kankaita** ja muita **tuotteita** matkamuistoksi. Casagranden leluliikkeestä ostimme lapsillemme **leluja**. Katsoimme **vieraita** ihmisiä kadulla, kuulemma turkulaiset ovat kiireisiä eivätkä tervehdi toisia ihmisiä. Tämä ei pitänyt paikkansa. Me lähetimme kotiin **herkkuja** ja **kirjeitä** siitä, kuinka ihana kaupunki Turku oli. Lopulta laitoimme matkalaukut autoon ja oppaan ohjeiden perään lähdimme etsimään paikkaa, missä vaihdettiin **talvirenkaita**. Sen jälkeen lähdimme kotiin Tampereelle ja tuosta lähtien olemme aina kertoneet tamperelaisille, että Turku on Tamperetta parempi paikka.*

(4)

*Kauppakeskuksin kerroksissa tapasin meidän liiken **vieraita**. He hitaasti tutustuivat tavaroihin ja olivat niin ihastuneet meidän **talvirenkaihin**, että annoimme heille **lakeja**. Toivottavasti he eivät kyllästyvät meidän yrityksiin.*

*Kauppakeskuksin jälkeen saimme **ohjeita** tulla toiseen kohteen – vanhaan kouluun. Siellä ei ollut **veistoita**, **patsaita** ja **musikkiliikeitä**, mutta ei ollut **pankeittakin**.*

(5)

*Se tapahtui päivänä, jolloin kaikki näkyi kaksinkertaisena. Vihdoinkin päätin matkustamaan Turkuun. Ensimmäinen lunta satoi eilen, ja sen takia minun piti ostaa **talvirenkaita** aamulla, varmistaakseni, että autoni on valmis matkalle. Matkalla Turkuun oli muutamia **hitaita** autoja, varmasti koske heidän omistajat eivät vaihtaneet **renkaita** vielä.*

Esimerkeistä nähdään, että ukrainankieliset suomenoppijat kirjoittivat hyvin laajoja ja sujuvia tekstejä. Vain esimerkissä (1) esiintyy jonkin verran yksikön nominatiivimuotoisten sanojen luettelemista, mutta ne ovat kaikki tekosanoja eli oppijoille tuntemattomia.

Kertomukset ovat johdonmukaisia ja jotkut jopa humoristisia (esimerkki 3), mikä osoittaa sujuvaa kielitaitoa ja kielihallintaa.

Ukrainankieliset edistyneet informantit ovat tuottaneet kaikkiaan 87 monikkomuotoa testin toisessa tehtävässä, joista 84 (96,5 %) on oikein muodostettuja. Taulukossa 15 on jaoteltu sijamuodoittain ja taivutustyypeittäin, kuinka paljon monikkomuotoja esiintyy ukrainankielisten edistyneiden suomenoppijoiden kertomuksissa.

Taulukko 15. Ukrainankielisten suomenoppijoiden (n = 5) kertomuksissa esiintyvien monikkomuotojen kokonaismäärä ja oikeiden vastausten määrä testisanoittain

	Mon. part.		Mon. illat.		Mon. elat.		Yhteensä	
	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja
tuote	3	3					3	3
kirje	4	4					4	4
herne	6	6					6	6
laine	4	4					4	4
ohje	1	1					1	1
kohde	2	2	1	1	1	1	4	4
musiikkiliike	1	1					1	1
Yhteensä	21	21	1	1	1	1	23	23
vieras	2	2	2	2			4	4
patsas	4	4	2	2	1	1	7	7
opas	1	1					1	1
hidas	2	2					2	2
kangas	1	1	1	1	1	1	3	3
talvirengas	4	4	1	1			5	5
vilkas	1	1					1	1
Yhteensä	15	15	6	6	2	2	23	23
koulu	3	3	1	1	1	1	5	5
kirkko	5	5	1	1			6	6
herkku	2	1	1	1	2	2	5	4
lelu	5	5	1	1			6	6

matkalaukku	1	1	2	2			3	3
Yhteensä	16	15	6	6	3	3	25	24
pankki	4	4	1	1			5	5
lakki	2	2					2	2
Yhteensä	6	6	1	1	0	0	7	7
veistos	4	3	1	1			5	4
kauppakeskus	2	1	1	1			3	2
kerros	1	1					1	1
Yhteensä	7	5	2	2	0	0	9	7
Yhteensä	65	62	16	16	6	6	87	84
		95,4		100		100		96,5
		%		%		%		%

Taulukosta 15 näkyy, että suurin osa kertomuksissa käytetyistä sanoista esiintyy monikopartitiivissa (74,7 % kaikista käytetyistä muodoista ja 73,8 % kaikista norminmukaisista). Muiden sijamuotojen käyttö monikossa on huomattavasti vähäisempää: monikon illatiivissa 18,4 % kaikista käytetyistä sanoista ja 19 % kaikista norminmukaisista, ja monikkoelatiivissa 6,9 % ja 7,1 %. Tämä on selitettävissä sillä, että partitiivia käytetään aika usein suomen kielessä. Osmo Ikola (1972) artikkelissaan toteaa, että partitiivin käyttö on monimutkaista ja erittäin vaikeaa ulkomaalaisille suomenoppijoille. Toisaalta suomea äidinkielenään puhuville partitiivin käytössä ei ole mitään ongelmaa, koska sen tuntemus kehittyy lapsuudesta lähtien. Juuri tämän ongelman välttämiseksi oppijoille annettiin avuksi vastaavien sijamuotojen kysymyssanat ehdotettujen verbien jälkeen.

Vaikka monikkoelatiivi esiintyy kaikissa kertomuksissa vain 6 kertaa, sen käyttö on kaikissa tapauksissa norminmukaista kuten illatiivinkin kohdalla. Enemmän virheitä on tehty monikkopartitiivin *ks*-vartaloisten tuotannossa.

Suurin osa kertomuksissa esiintyvistä sanoista on *u-/o-* (n = 25), *e-* ja *as-*loppuiset (n = 23). *nen-*loppuiset esiintyvät vain yksikössä. *ks-*vartaloisia esiintyy vain 9 kertaa ja *i-*loppuisia 7 kertaa kaikissa kertomuksissa.

6.2.2 Monikon taivutusmuotojen käyttö venäjänkielisten kertomuksissa

Tarkastellessaan venäjänkielisten oppijoiden sanojen taivutusta kertomuksissa Kaivapalu toteaa väitöskirjassaan:

Venäjänkielisille oppijoille taivutustestin toinen tehtävä, ns. puolistrukturoitu kertomus, jossa oppilaiden oli irtosanatestin sanoja käyttäen kirjoitettava kertomus kävelykierroksesta kaupungissa, osoittautui kirjallista irtosanatestiä huomattavasti haasteellisemmaksi. Edistyneiden oppijoiden 20 kertomuksesta testattavia monikkomuotoja esiintyy vain kymmenessä, näistäkin kahdessa ainoastaan yksi ja kahdessa kolme muotoa. Loput kymmenen kertomusta ovat sellaisia, joissa testattavat sanat on jätetty taivuttamatta ja ne esiintyvät vain yksikön nominatiivissa. (Kaivapalu 2005: 243.)

Kaivapalun (2005) tutkimukseen osallistuneet aloittelijat kirjoittivat yhteensä kymmenen kertomusta, joista vain kolmessa esiintyi tarvittavia monikkomuotoja. Kuusi informantia eivät suorittaneet testin toista tehtävää ollenkaan ja yksi oppilaista käytti kertomuksessaan vain yksikkönominatiivia. Vaikka Kaivapalu (2005) käsitteli edistyneiden ja aloittelevien suomenoppijoiden tuotoksia erikseen, olen päättänyt käsitellä niitä yhdessä, kertomusten kirjoittajien, erityisesti ukrainankielisten, pienen määrän vuoksi.

Seuraavaksi esittelen muutamia esimerkkejä venäjänkielisten aloittelijoiden kertomuksista:

(9) *Se tapahtui päivänä, jolloin me ajamme retkin **kirkko, patsas, veistos**. Me käytämme monta **turistikohde**. Meidän **opas** oli **vilkas**. Meidän oli vapaan aika ja me käytämme **musiikkiliike, kauppakeskus**, osti **herkku, herne** ja **lelu**. Iltana me lähettää **kirje** meidän äiti ja isä.*

(10) *Se tapahtui päivänä, jolloin me katsomme **kohte, kirkko, veistos, patsas, laine, koulu, kauppakeskus, kerros, pankki, musiikkiliike, herkku, herne, lelu, matkalauk-***

ku, kangas, lakki, talvirengas, tuote, kirje, opas, ohje, hitas, vieras, vilkas toinen, hyinen. Tänä on kaikki gluki.

Kaivapalun (2005: 243) miestä yksikön nominatiivissa luettelomuodossa esiintyvät testisanat viittaavat venäjänkielisten oppijoiden äidinkielen rektioiden vaikutukseen. Sekä venäjän että ukrainan kielessä suomen partitiiviobjektin paikalla käytetään usein nominatiiviobjektia. Kaivapalun (2005: 243) esimerkkiin olen lisännyt myös ukrainankieliset rektiot:

katsella mitä? – смотреть что? дивиться что? 'katsoa mikä?';

ostaa mitä? – покупать что? купувати що? 'ostaa mikä?';

lähettää mitä? – посылать что? надсилати що? 'lähettää mikä?'

Yksikkönominatiivin käyttöön voi johtaa myös oppijan pelko tehdä virheitä.

Taulukossa 16 on esitetty venäjänkielisten edistyneiden ja aloittelevien suomenoppijoiden kertomuksissa esiintyvä monikkomuotojen määrä sijamuodoittain ja taivutustyypeittäin. Venäjänkieliset informantit ovat tuottaneet kaikkiaan 79 monikkumuotoa testin toisessa tehtävässä, joista 50 (63,3 %) on norminmukaisia.

Taulukko 16. Venäjänkielisten suomenoppijoiden (n = 13) kertomuksissa esiintyvien monikkomuotojen kokonaismäärä ja oikeiden vastausten määrä testisanoittain (Kaivapalu 2005: 244, 246)

	Mon. part.		Mon. illat.		Mon. elat.		Yhteensä	
	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja	Muotoja yhteensä	Oikeita muotoja
tuote	5	3					5	3
herne	1	0					1	0
kirje	1	0					1	0
ohje	2	1					2	1
kohde	3	2					3	2
musiikkiliike	1	0	3	0	1	1	5	1

Yhteensä	13	6	3	0	1	1	17	7
vilkas	1	1					1	1
vieras	1	1					1	1
talvirengas	1	0					1	0
patsas	8	5	2	1			10	6
opas	2	2					2	2
hidas	3	3					3	3
Yhteensä	16	12	2	1			18	13
koulu	2	2	2	0			4	2
kirkko	4	3	3	1	2	2	9	6
herkku	3	3					3	3
lelu	1	1					1	1
matkalaukku	2	2	1	1	1	1	4	4
Yhteensä	12	11	6	2	3	3	21	16
pankki	2	1	3	0			5	1
lakki	3	1					3	1
Yhteensä	5	2	3	0	0	0	8	2
toinen			2	1			2	1
Yhteensä	0	0	2	1	0	0	2	1
kerros					2	2	2	2
veistos	8	6	1	1			9	7
kauppakeskus	1	1	2	1			3	2
Yhteensä	9	7	3	2	2	2	14	11

Yhteensä	55	38	19	7	5	5	79	50
		69,1		36,8		100,0		63,3
		%		%		%		%

Taulukosta 16 nähdään, että suurin osa kertomuksissa käytetyistä sanoista esiintyy monikkopartitiivissa (69,6 % kaikista). Norminmukaisia ovat 76 % kaikista oikeista sanoista. Muiden sijamuotojen käyttö monikossa on vähäisempää: monikon illatiivissa 24 % kaikista käytetyistä sanoista, joista oikein muodostettuja on 14 % ja monikon elatiivissa on 6,3 % ja 10 % kaikista norminmukaisista.

Vaikka monikon elatiivi esiintyy kaikissa kertomuksissa vain viisi kertaa, sen käyttö on kaikissa tapauksissa norminmukaista. Enemmän virheitä esiintyy *e*-loppuisten monikon partitiivin taivutuksessa.

Suurin osa kertomuksissa esiintyvistä sanoista on *u/o-* (n = 21) loppuisia. *as*-loppuiset (n = 18) ovat toiseksi ja *e*-loppuiset (n = 17) kolmanneksi eniten esiintyviä. *nen*-loppuiset esiintyvät kertomuksissa kaiken kaikkiaan kaksi kertaa.

6.2.3 Yhteenveto

Tarkastellessani ukrainan- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden tuloksia kertomuksissa huomasin niiden välillä paljon yhtäläisyyksiä, joihin voi vaikuttaa informanttien lähekkäisten sukulaisuus. Molempien kieliryhmien kertomuksissa monikon elatiivia esiintyy vähän, mutta sen käyttö on norminmukaista. Sekä ukrainan- että venäjänkieliset tuottavat kaikista eniten monikon partitiivimuotoja. Niiden kohdalla molemmat kieliryhmät tekevät myös eniten virheitä. On myös huomattavaa, että kaikki informantit käyttivät eniten *u/o-*, *as-* ja *e*-loppuisia monikkomuotoja.

Ukrainankielisillä suomenoppijoilla oli selvästi korkeammat tulokset sekä kertomuksissa esiintyvien sanojen määrissä että niiden norminmukaisuudessa. Viisi ukrainankielistä oppijaa tuotti kertomuksissaan yhteensä 87 sanaa monikkomuodoissa, mikä on enemmän kuin 13 venäjänkielisellä oppijalla (79 sanaa). Ukrainankielisten oikeiden vastaus-

ten prosenttiosuus on 96,5 %, joka on selvästi venäjänkielisiä enemmän (63,3 %). Tässä tapauksessa voidaan puhua kieliympäristön positiivisesta vaikutuksesta.

Ukrainan- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden kertomuksissa esiintyvien monikkomuotojen prosenttiosuus sijamuodoittain ja taivutustyypeittäin on esitetty taulukossa 25.

Taulukko 17. Ukrainan- ja venäjänkielisten suomenoppijoiden kertomuksissa esiintyvien monikkomuotojen oikeiden vastausten prosenttiosuus taivutustyypeittäin

	Mon. part.		Mon. illat.		Mon. elat.		Yhteensä	
	UK n = 5	VK n = 13	UK n = 5	VK n = 13	UK n = 5	VK n = 13	UK n = 5	VK n = 13
<i>e</i> -loppuiset	100 %	46,15 %	100 %	100 %	—	100 %	100 %	41,2 %
<i>as</i> -loppuiset	100 %	75 %	100 %	50 %	100 %	—	100 %	72,2 %
<i>u/o</i> -loppuiset	93,75 %	91,7 %	100 %	33,3 %	100 %	100 %	96 %	76,2 %
<i>i</i> -loppuiset	100 %	40 %	100 %	—	—	—	100 %	25 %
<i>nen</i> -loppuiset	—	—	—	50 %	—	—	—	50 %
<i>ks</i> -vartaloiset	71,4 %	77,8 %	100 %	66,7 %	—	100 %	77,7 %	78,6 %
Yhteensä	95,4 %	69,1 %	100 %	36,8 %	100 %	100 %	96,5 %	63,3 %

Taulukosta 17 nähdään, että ukrainankielisten kertomuksissa esiintyy selvästi norminmukaisempia sanoja, kuin venäjänkielisisillä oppijoilla. Suurin ero on monikon illatiivin tuotannossa (100 % ja 36,8 %). Monikon illatiivin taivutus on venäjänkielisille kaikista vaikeinta, mikä saattaa johtua siitä, että luokkaopetuksessa siihen kiinnitetään vähemmän huomiota kuin esimerkiksi partitiivin käyttöön ja muodostamiseen. Illatiivin monikkomuoto ei vaikuta olevan vaikea ukrainankielisille. Syynä voi olla se, että vaikei suomenkaan kurssilla kiinnitetä sen muodostamiseen paljon huomiota, oppilaat saattavat kuulla sen muotoja arkipuheessa luokkaopetuksen ulkopuolella.

Parhaiten venäjänkieliset osasivat muodostaa elatiivin monikkomuodossa esiintyviä sanoja (100 %), mikä on odotuksenmukaista, koska sen muodostaminen on kaikkein yksinkertaisinta.

Taulukossa 18 esittelen ukrainankielisten oppijoiden irtosanatestin ja kertomusten monikkumuotojen suhdetta, jonka perusteella voidaan todeta, että melkein kaikki monikkumuodot ovat samoja sekä irtosanatestissä että kertomuksissa. Vain kaksi monikon partitiivimuotoista sanaa ovat väärin irtosanatestissä, mutta oikein kertomuksessa. molemmassa tapauksissa kyseessä on sama sana: kertomuksessa käytetty sana *veistoksia* (*veistoita* irtosanatestissä). Enemmän eroja irtosanatestissä ja kertomuksissa esiintyvien sanojen välillä on oikeinkirjoituksessa, esimerkiksi *a/ä* sanan lopussa, mitä ei lueta tässä tutkimuksessa virheeksi, tai vartalon *k, p, t-* vaihtelut (*kankaista – kangaista*). Voidaan-kin tässä vaiheessa todeta, että ukrainankielisten kieliympäristössä opiskelevien kirjallisen irtosanatestin ja kertomuksien monikkumuotojen suhde on hyvin tasainen, samoja muotoja esiintyy sekä testissä että kertomuksissa. Huomattavaa on, ettei ukrainankielisten irtosanatestin ja kertomusten monikkumuotojen suhteessa ole tapausta, jossa irtosanatestissä oikein taivutettu sana esiintyisi väärin taivutettuna kertomuksessa.

Taulukko 18. Ukrainankielisten suomenoppijoiden (n = 5) kirjallisen irtosanatestin ja kertomusten monikkumuotojen suhde

	Mon. part.	Mon. illat.	Mon. elat.	Yhdessä
Sama muoto kirjallisessa irtosanatestissä ja kertomuksissa, niistä	61	16	6	84
oikeita	60	16	6	82
vääriä	2	0	0	2
Irtosana väärä, kertomuksessa oikea	2	0	0	2
Irtosana oikea, kertomuksessa väärä	0	0	0	0
Sikä irtosana että kertomuksessa väärä, niistä	1	0	0	1
oikeinkirjoituksen poikkeavuudet	0	0	0	0
vartalo-, tunnus- ja päätteallomorfien vaihtelut	1	0	0	1

Venäjänkielisten oppijoiden kirjallisen irtosanatestin ja kertomuksissa esiintyvien monikkumuotojen suhde nähdään taulukosta 19. On syytä kiinnittää huomiota irtosanatestissä väärin mutta kertomuksissa oikeiden monikkumuotojen määrään ($n = 30$), mistä voidaan todeta venäjänkielisten oppijoiden onnistuvan taivutuksessa selvästi paremmin silloin kun heillä on konteksti.

Taulukko 19. Venäjänkielisten suomenoppijoiden ($n = 13$) kirjallisen irtosanatestin ja kertomusten monikkumuotojen suhde

	Mon. part.	Mon. illat.	Mon. elat.	Yhdessä
Sama muoto kirjallisessa irtosanatestissä ja kertomuksissa, niistä	16	3	3	22
oikeita	12	2	3	17
vääriä	4	1	0	5
Irtosana väärä, kertomuksessa oikea	23	5	2	30
Irtosana oikea, kertomuksessa väärä	4	2	0	6
Sekä irtosana että kertomuksessa väärä, niistä	9	7	0	16
oikeinkirjoituksen poikkeavuudet	0	0	0	0
vartalo-, tunnus- ja pääteallomorfien vaihtelut	9	7	0	16

Yksi tutkimukseni tavoitteista on selvittää, eroaako irtosanatestin monikkumuotojen tuotanto kertomusten monikkumuotojen tuotannossa ja millä tavoin ne eroavat. Hypoteesinani on, että ukrainankielisten suomenoppijoiden tulokset olisivat selvästi paremmat, kun heillä on konteksti annettuna, ja he tuottaisivat kertomuksessa enemmän monikkumuotojen norminmukaisia variantteja kuin irtosanatestissä. Lisäksi oletin, että ukrainankielisten kertomuksissa esiintyy enemmän testisanoja kuin venäjänkielisillä. Hypoteesini osoittautui oikeaksi sanojen määrän puolesta, sillä viisi ukrainankielistä oppilasta tuotti yhteensä enemmän monikkumuotoja kuin 13 venäjänkielistä. Tämä viittaa kieliympäristön positiiviseen vaikutukseen ja erityisesti siihen, että oppijoiden sanavarasto on laajempi ja sen käyttö on kontekstissa helpompaa. Yllättävää oli se, ettei tule tapausta ukrainankielisten kohdalla, kun sama sana oli taivutettu väärin irtosanatestissä, mutta oikein kertomuksessa. Venäjänkieliset suomenoppijat hyödynsivät kontekstia ja

osasivat kertomuksissaan tuottaa oikeita variantteja irtosanatestissä tuottamiensa väärin sijaan.

Vaikka kertomusten tulokset eivät ole yleistettävissä ukrainankielisten kohdalla, koska heitä oli niin vähän, testin toisen tehtävän tulokset ovat hyödyllisiä lähdekielen vaikutuksen näkökulmasta. Tuloksista nähdään selvästi, että läheisiä sukukieliä puhuvilla suomenoppijoilla esiintyy paljon yhtäläisyyksiä monikkomuotojen tuotannossa. Molemmat kieliryhmät tuottivat selvästi eniten monikon partitiivia, monikon elatiivin tuotanto on kaikilla vähäisintä. Molemmat kieliryhmät tuottivat enemmän *u-/o*-loppuisia sanoja, kun taas *ks*-vartaloisia esiintyi kertomuksissa harvoin tai ei olekaan.

Kaivapalu (2005: 251–257) toteaa, että taivutustuloksiin vaikuttavia tekijöitä ovat taivutuksen kompleksisuus, esimerkiksi vartalonvaihtelu, partitiivin ja illatiivin suffiksien monimutkaisuus, morfologisen vihjeen vahvuus sekä taivutusmallin produktiivisuus ja frekvenssi. Tämä vaikutus esiintyy ukrainan- ja venäjänkielisten kertomuksissa hyvin selkeästi. Siihen viittaa *u-/o*-loppuisten runsas tuotanto, joille ei ole ominaista vartalon kompleksisuus. Molemmat kieliryhmät käyttivät kertomuksissaan eniten monikon partitiivimuotoa. Vaikka sen muodostaminen onkin monimutkainen, sitä on paljon yleisessä käytössä.

6.3 Taivutusprosessin käsittely

Tässä luvussa tarkastelen suomenoppijoiden kommentteja, joita he tekivät suullisesti suoritettun irtosanatestin yhteydessä. Tarkoituksena on ottaa selvää siitä, miten sukukielitaustaiset oppijat ajattelevat suorittaessaan taivutustehtävää, onko eri kieliympäristöissä oleskelevilla oppijoilla erilaisia käsittelyprosesseja ja millä tavalla ne eroavat toisistaan sekä minkälaisia taivutusstrategioita oppijat käyttävät tuottaessaan sijamuotoja. Tavoitteena on myös tarkastella, käyttävätkö läheisiä sukukieliä puhuvat oppijat kieliopillisia sääntöjä samalla tavalla. Tässä vaiheessa ei ole tärkeätä, kuinka monta oikeaa taivutusmuotoa oppijat tuottavat, vaan minkälainen taivutusmuotojen prosessointi on.

Luvussa 6.3.1 esittelen ukrainankielisten suomenoppijoiden esimerkkejä ja kommentteja, joita he tekivät suorittaessaan taivutustehtävää suullisesti. Oppijoita on yhteensä

kolme. Esimerkit venäjänkielisten oppijoiden on poimittu Kaivapalun (2005) väitöskirjasta (luku 6.3.2).

Oppijoiden kommenteissa esiintyvät merkit tarkoittavat seuraavaa: ? – kysyvää intonaatiota, / - taukoa ja // - pitempää taukoa.

6.3.1 Ukrainankielisten kommentteja suullisessa taivutustehtävässä

Pyysin kolme ukrainankielistä suomenoppijaa kommentoimaan vastausvariantteja irtosanatestin tehtävän tehdessään, jotta voisin tarkastella heidän käyttämiään prosessointistrategioita.

(1)

T.: *kerros, kerroi/siin, kerroksista*

O.H.: Подумай, якщо *kerroksista*, може зміниш illatiivi?

T.: *kerroisiin... kohde, kohdeja, kohdei/hin, ні, kohteseen... kohtesiin*

O.H.: Можеш пояснити, як ти утворював partitiivi?

T.: Не знаю... Так наче нормально звучить.

T.: *kerros, kerroi/siin, kerroksista*

O.H.: Ajattele, jos *kerroksista*, ehkä muokkaat illatiivia?

T.: *kerroisiin... kohde, kohdeja, kohdei/hin, ei, kohteseen... kohtesiin*

O.H.: Voisitko selittää, miten sinä muodostit partitiivin?

T.: En tiedä... Tämä kuulostaa normaalilta.

Tässä esimerkissä (1) oppija taivutti oikein sanan *kerros* elatiivissa, mutta illatiivimuodossa on virhe vartalonvaihtelun kohdalta ja hän yksinkertaisti vartaloa. Ehdotin hänelle miettiä illatiivin muotoa elatiivissa vartalonvaihtelua huomioon ottaen, mutta hän ei muokannut sanaa eikä siis käyttänyt analogiaa hyväksi tässä vaiheessa. Sanan *kohde* illatiivimuoto oli myös oppijalle vaikeaa. Hän kokeili sanan eri variantteja sekä yksikkö- että monikkomuodoissa. Sanan partitiivimuoto oli myös väärä, mutta oppija selitti, että hänestä se kuulosti hyvältä eli hän luotti enemmän tuntemuksiinsa kuin kieliopillisiin sääntöihin. Tämä kuten myös horjuminen eri varianttien välillä osoittaa analogian käyttöön.

Lyhyitä taukoja esiintyy illatiivin suffiksin valinnassa, mutta niitä ei ole paljon. Oppija kokeili sanaa eri muodoissa ennemmin kuin pohti suffiksin valintaa sääntöjen pohjalta.

Saman oppijan seuraava kommentti on mielenkiintoinen hänen tavastaan prosessoida yhdyssanoja. Sanan *talvirengas* taivutuksessa hän jätti *talvi*- heti pois ja taivutti vain *rengas*-osaa selittämällä, että *talvi*-osa ei taivuteta. Illatiivimuoto taas aiheutti vaikeuksia, ja oppijalle oli vaikeaa päättää, mikä suffiksi on oikea *–siin* vai *–hin*.

T.: *Rengaita, talvirengaita. Hi... Renkai/hin... renkaisiin, talvirenkaisiin, renkaista. Talvirengas, значить rengas – talvi не змінюється.*

T.: *Rengaita, talvirengaita. Ei... Renkai/hin... renkaisiin, talvirenkaisiin, renkaista. Talvirengas, eli rengas – talvi ei muutu.*

On myös huomioitava, että oppija toisti taivutettavaa sanaa monta kertaa ääneen, kokeillakseen, miltä se kuulostaa eri muodoissa ja varianteissa. Mielistäni se viittaa siihen, että oppija pystyy monitoroimaan prosessointiaan ja hän yrittää soveltaa sanaa aikaisempaan kokemukseensa tosielämässä.

Alla oleva esimerkki (2) taas viittaa samaan tendenssiin: oppija toisti taivutettavaa sanaa monta kertaa. Illatiivin muodostaminen oli oppijan mukaan hankalinta, erityisesti *–hin* vai *–siin* suffiksin valitseminen. Toisaalta oppija totesi, että partitiivin muodostaminen oli hänelle helppoa, koska se tulee hänelle usein arkielämässä. Partitiivin frekvenssi suomen kielessä on hyvin korkea ja sitä voi kuulla usein sekä luokkaopetuksessa että sen ulkopuolella. Voidaan tässä vaiheessa sanoa, että muodon frekvenssi vaikuttaa huomattavasti sen norminmukaisen tuotantoon ja frekventti muoto ei aiheuta paljon vaikeuksia, vaikka sen sääntöjen mukainen muodostaminen on hyvin monimutkaista.

(2)

K.: *kirje, kirjeitä. Kirjeihin або siin ??? veistos, veistoksia. Veistoksiin...veistoihin? Не впевнений.*

O.H.: *Як ти вибираєш закінчення illatiivi?*

K.: *Я завжди намагаюсь прокрутити слово в реченні, так легше відчути, як воно звучить.*

O.H.: *А навіщо ти імітуєш, що пишеш? Тобі так легше?*

K.: *Так, я уявляю, як воно виглядає... Найважчий іллатив, я ніколи не впевнений hin чи siin.*

O.H.: *А партитив не важкий?*

K.: *Ні, я його весь час чую.*

K.: *kirje, kirjeitä. Kirjeihin vai siin ??? veistos, veistoksia. Veistoksiin...veistoihin? En ole varma.*

O.H.: *Miten sinä valitset illatiivin päätteen?*

K.: *Kokeilen aina sanaa lauseessa, siten on helpompaa tunnistaa, miten se äännetään.*

O.H.: Ja miksi sinä imitoit, että kirjoitat? Helpottaako?

K.: Kyllä, minä kuvittelen, miltä se näyttää... Illatiivi on hankalin, ei koskaan varma, tuleeko -
hin vai -*siin*.

O.H.: Eikö partitiivi ole hankalaa?

K.: Ei, kuulen sitä koko ajan.

Esimerkissä (2) käy ilmi, että oppija tunnistaa sanan lauseessa (kontekstissa) paremmin eli taas oppija yritti kokeilla sanan käyttöä tosielämän tilanteessa. Sama toistuu esimerkissä (3). Oppija kokeili sanaa *tuote* kontekstissa: *Näyttäkää tämä tuote...* Kukaan kolmesta kommentoivasta oppijoista ei taivuttanut sanoja sääntöjen mukaan. Kysyin suoraan, käyttäkö oppija M kieliopillisia sääntöjä sijamuotojen muodostaessaan. Oppija vastasi, ettei koskaan ajattele sääntöjä, koska prosessista tulisi pitkä ja sen sijaan hän kokeilee miltä sana kuulostaa lauseessa.

(3)

M.: *tuote, tuotteita...Siin...* Näyttäkää tämä *tuote... tuotteessa... tuteeseen... tuotesiin, tuotteista*.

O.H.: Навіщо ти проговорююш слово в різних формах?

M.: Я пробую, як воно звучить у житті.

O.H.: А правилами користуєшся, ви ж в школі вчите правила?

M.: Це тоді дуже довго буде. Я про правила ніколи не думаю.

M.: *tuote, tuotteita...Siin...* Näyttäkää tämä *tuote... tuotteessa... tunteeseen... tuotteisiin, tuotteista*.

O.H.: Miksi sinä äännät sanan eri muodoissa?

M.: Kokeilen, miltä se kuulosta elämässä.

O.H.: Käytätkö sääntöjä, te varmaan opitte sääntöjä koulussa?

M.: Se voi kestää silloin. En koskaan ajattele sääntöjä.

Näyttää siltä, että kaikki kolme kieliympäristössä opiskelevia oppijaa käyttää samaa prosessointistrategiaa: ensin he toistavat taivutettavaa sanaa kokeillakseen miltä se kuulostaa ja sitten soveltavat sitä kontekstiin. On mielenkiintoista, ettei kukaan oppijoista taivuttanut sanoja sääntöjen pohjalta ainakin suullisessa tehtävän suorituksessa vaan käyttämällä analogiaa ja monitoroimalla. Partitiivi ei kuitenkaan aiheuttanut vaikeuksia, vaikka sen muodostaminen on kaikista monimutkaisinta. Illatiivi on kahdelle oppijoille hankalaa, erityisesti suffiksien valinnan kannalta.

Seuraava esimerkki osoittaa analogian käyttöä.

M.: *syhmä* Не знаю... як *ryhmä* ? *ryhmiä*. *Ryhmiin*. *Ryhmistä*... Не знаю

M.: *syhmä* En tiedä... niin kuin *ryhmä* ? *ryhmiä*. *Ryhmiin*. *Ryhmistä*... En tiedä.

Sana *syhmä* on tekosana, joka on muotoiltu ryhmä/tyhmä sanojen pohjalta. Tuntemattomaan sanaan `törmätessään` oppija M muuttaa sen heti tunnetun sanan muotoon ja taivuttaa nimenomaan tunnetussa variantissa.

6.3.2 Venäjänkielisten kommentteja suullisessa taivutustehtävässä

Poimin seuraavaksi muutamia esimerkkiä Kaivapalun (2005) väitöskirjasta, jotka osoittavat venäjänkielisten luokkaopetuksessa opiskelevien oppijoiden prosessointistrategian valintaa.

Esimerkissä (1) oppilas K on taivuttanut tuttuja sanoja sääntöjen mukaan ja tuntemattomia sanoja vaiston mukaan. Kaivapalun (2005: 235) mukaan sanan tuttuus voi vaikuttaa huomattavasti prosessointistrategian valintaa.

(1)

A.K.: Ты можешь сказать, как ты образуюшь форму?

K.: Честно говоря, я все по-разному образовал.

A.K.: Но в принципе? Что ты думаешь, когда ты посмотришь на слово и тебе надо образовывать monikon partitiivi?

K.: Но я посмотрю, на что оканчивается слово, сколько там слогов, сложно или не сложно и тогда ...

A.K.: По правилам?

K.: Ну да, иногда по правилам.

A.K.: А когда по правилам?

K.: Ну когда всё-таки слова, которые часто употребляются, такие, как *koulu* и такие, с самого начала знакомые. Но когда такие слова, которые я не знаю, только звучит знакомо, но значение не знаю совсем, тогда конечно, как кажется.

A.K.: Как кажется, да. Значит, знакомые слова по правилам, а незнакомые как чувствуется?

K.: Ну да.

A.K.: Voisitko sanoa, miten tuotat taivutusmuodon?

K.: Rehellisesti sanoen, tuotin ne kaikki eri tavalla.

A.K.: Mutta periaatteessa? Mitä ajattelet, kun katsot sanaa ja sinun on tuotettava monikon partitiivi?

K.: No katson, mihin sana loppuu, montako tavua siellä on, onko se yksinkertainen vai ei ja siten...

A.K.: Sääntöjen mukaan?

K.: No joo, joskus sääntöjen mukaan.

A.K.: Mutta milloin sääntöjen mukaan?

K.: No kun on sana, jota enemmän käytetään, sellainen kuin *koulu* ja sellaiset, alusta alkaen tuttuja. Mutta kun on sellaiset, joita mä en tiedä, vaan ainoastaan kuulostaa tutulta, mutta merkitystä en tiedä ollenkaan, silloin tietenkin tunteen perusteella.

A.K.: Tunteen perusteella, joo. Eli tutut sanat sääntöjen mukaan ja tuntemattomat tunteen perusteella?

K.: No joo.

Esimerkissä (2) oppija on epävarma sanan taivutuksen norminmukaisuudesta. Siitä seuraa, että kokeillessaan saman sanan paradigmat hän yksinkertaistaa vartaloa ja lyhentää sanaa partitiivissa ja elatiivissa. Tässä vaiheessa oppija kokeilee, miltä sana kuulostaa ja taivuttaa sanaa vaiston perusteella.

Huomattavaa on taukojen esiintyminen. Partitiivia muodostaessaan on oppija selvästi erotellut tauoilla vartalon muutoksia ja sijan suffiksia.

(2)

P.: *kerros kerro/ksi/a kerroksiin kerros kerroseta kerroista*

A.K.: Ты попробуешь, звучит ли это слово по-финский по-твоему или нет?

Некоторые сказали, что это звучит или незвучит хорошо. Когда ты например образуеть форму, например *kouluja*, и теперь как-то проверяешь, это *kouluja* или *kouluita* и *kouluja* звучит, а *kouluita* незвучит. Ты так думаешь или нет?

P.: Иногда бывает. У меня вдруг слова, я сделал какую-то форму, где как-то некоторые буквы кажутся лишними. Но не во всех.

R.: *kerros kerro/ksi/a kerroksiin kerros kerroseta kerroista*

A.K.: Kokeiletko sä joskus, kuulostaako tämä sana mielestäsi suomalaiselta vai ei? Jotkut ovat sanoneet, että tämä kuulostaa hyvältä, mutta tämä ei. Kun olet tuottanut muodon, esimerkiksi *kouluja*, ja nyt niin kuin tarkistat, kuulostaako tämä *kouluja* tai *kouluita* hyvältä ja päättelet, että *kouluja* kuulostaa, mutta *kouluita* ei. Ajatteletko sä joskus näin?

R.: Joskus tapahtuu. Voi olla, että olen tuottanut muodon ja siellä jotkut aakkoset kuulostavat ylimääräisiltä. Mutta ei kaikissa.

Esimerkeissä (3) ja (4) esiintyy selvästi oppijoiden käyttävän taivutusstrategiaa sääntöjen perusteella. Heille on avuksi sanan loppu, vartalo ja ryhmä. Vasta sen jälkeen, kun sanan vartalo ja ryhmä on tunnistettu, oppijat lisäävät suffikseja. Oppilas K (esimerkki 4) toteaa, että hänelle on tärkeä tunnistaa sanan ryhmä eli taivutustyyppi. Kaivapalu (2005: 238) kommentoi, että tässä tapauksessa oppilas käyttää analogiaa taivutettavan

sanan sijoittamisesta tietyyn taivutustyyppiin ja korostaa, että venäjänkieliset oppijat tukeutuvat siihen vasta silloin, kun sääntöjenmukainen taivutus on heille ongelmallista.

(3)

A.K.: И как ты рассуждаешь, когда тебе надо образовать форму?

V.: Я смотрю на окончание, на основу, в какую группу принадлежит.

A.K.: И теперь, когда ты знаешь, какая это основа и какая группа, что ты делаешь дальше?

V.: Ну добавляю окончания.

A.K.: Ja mitä ajattelet, jos sinun on taivutettava tämä sana?

J.: Katson sanan loppua, vartaloa, millaiseen ryhmään sijoittuu.

A.K.: Ja kun tiedät, että tämä on tällainen vartalo ja tällainen ryhmä, mitä teet edelleen?

J.: Lisään suffikseja.

(4)

A.K.: Ты можешь сказать, как ты образуешь формы множественного числа?

K.: Основа плюс окончание.

A.K.: Ты все слова образуешь по правилам? По грамматическим правилам?

K.: Да.

A.K.: И тогда ещё думаешь, как это влияет на основу и сколько *-k*, один или два и такие вещи?

K.: Да, слова которые заканчиваются на *-u*, будут склоняться вот так вот, *leluja. kerroksia*, слова на *-s* ...

A.K.: Значит, для тебя важно группа слов? На *-nen*, или на *-u* например или на *-s*? Ты думаешь, что это слово в этой группе, да?

K.: Да.

A.K.: И ты учила это так? По этому принципу, да? Что слова на *-nen* образуются так и слова на *-s* так?

K.: Да.

A.K.: Voisitko sanoa, miten taivutat monikkomuotoja?

K.: Vartalo plus suffiksit.

A.K.: Tuotatko kaikki sanat sääntöjen avulla? Kieliopillisten sääntöjen avulla?

K.: Joo.

A.K.: Ja sitten ajattelet vielä, miten *-i* vaikuttaa vartaloon ja montako *k*:ta, yksi vai kaksi, tällaisia asioita?

K.: Joo, sanat, jotka loppuvat *u*:hun, taipuvat niin, *leluja. kerroksia*, *s*:ään loppuvat sanat...

A.K.: Tarkoittaako tämä, että sinulle on tärkeä samoihin äänteihin loppuva sanojen ryhmä? Esi-merkiksi *nen*:iin loppuvat, *u*:hun loppuvat, *s*:ään loppuvat? Ajatteletko, että tämä sana on tässä ryhmässä?

K.: Joo

A.K.: Oletko opiskellut niin? Tällä perusteella? Että *nen*:iin loppuvat sanat taipuvat niin ja *s*:ään loppuvat niin?

K.: Joo

Sulkki on tekosana ja oppijoille tuntematon. Esimerkistä (5) käy ilmi, että oppija käyttää onnistuneesti analogiaa, kun hänelle ei ole apua kieliopillisista säännöistä.

(5)

sulkki sulkkia Нет это единственное число. Это как *pankki pankkei- pankkei- sulkkei- sulkkeja sulkkei/hin sulkkeista*

sulkki sulkkia Ei, tämä on yksikkö. Tämä on kuten *pankki pankkei- pankkei- sulkkei- sulkkeja sulkkei/hin sulkkeista*

Tässä tapauksessa *tulkki/pankki-* tyyppinen sana taivutetaan tuttujen sanojen pohjalla. Taivutusprosessissa on taas ollut taukoja ennen suffiksin valintaa.

6.3.3 Yhteenveto

Ukrainan- ja venäjänkielisten oppijoiden taivutusstrategian valinnassa on sekä yhteisiä että erottavia piirteitä. Ensisijainen silmiinpistävä ero on kieliopillisten sääntöjen käyttö. Kommenttien perusteella voidaan sanoa, että ukrainankieliset oppijat, jotka ovat kieliympäristössä, taivuttavat sanoja enimmäkseen tunteiden, vaiston ja muistin perusteella. Venäjänkieliselle luokkaopetuksessa opiskeleville oppijoille taas on avuksi hyödyntää kieliopillisia sääntöjä ja he taivuttavat sanoja eniten sääntöjen perusteella. Prosessointi koostuu seuraavista vaiheista: sanan vartalojen tunnistaminen, sanan sijoittaminen tiettyyn taivutustyyppiin ja vasta sen jälkeen suffiksin lisääminen. Ukrainankieliset oppijat väittävät, etteivät ajattelisi sääntöjä, koska silloin sanan tuottaminen veisi enemmän aikaa. Tässä vaiheessa heille on tärkeämpää tuottaa sanoja nopeammin kuin muodostaa norminmukaisia muotoja.

Kaivapalu (2005: 242) on vertaillaan vironkielisten ja venäjänkielisten suomenoppijoiden taukojen määriä suullisissa testissä huomannut, että venäjänkieliset oppijat käyttävät noin kaksinkertaisesti enemmän hidastamiskeinoja, kuin vironkieliset oppijat. Eniten lyhyitä ja pidempiä taukoja esiintyy tavurajalla ja niiden käyttö on melko tasaista

kaikissa sijamuodoissa. (Kaivapalu 2005: 242). Taukojen esiintyminen voi viitata siihen, että oppijat tarvitsevat aikaa hahmottaa oikean suffiksin kyseiseen taivutusmuotoon, ja sääntöjenmukainen prosessointistrategia vie enemmän aikaa.

Ukrainankieliset oppijat tekevät hyvin vähän taukoja, ja niitä esiintyy enimmäkseen ennen illatiivin suffiksin valintaa. Tämä todistaa, että he tuskin käyttävät kieliopillisia sääntöjä, vain illatiivin suffiksin valinta on oppijoille ongelmallista.

Kaivapalun (2005: 242) mukaan katkaisuja, korjauksia ja toistoja esiintyy venäjänkielisten suullisessa taivutuksessa suhteellisesti harvemmin kuin taukoja. Eniten toistoja esiintyy partitiivin yhteydessä, mitä Kaivapalu (2005) selittää sillä, että se on taivutustestissä ensimmäinen muoto ja vaati muita sijoja enemmän pohdiskelua. Ukrainankieliset oppijat puolestaan käyttävät paljon katkaisuja, korjauksia ja toistoja kokeillakseen, miltä sanojen eri muodot kuulostavat. Suurin osa toistoja esiintyy illatiivia muodostaessa.

Sekä ukrainan- että venäjänkielisille oppijoille on ominaista *ks*-vartalon yksinkertaistaminen ja lyhentäminen. Vaikka *ks*-vartaloisten nominien taivutus on selkeä ja se on hyvin produktiivinen taivutustyyppi, sitä sekoitetaan helposti *as*-loppuisten kanssa, mikä aiheuttaa vaikeuksia vartalomuutoksien suhteen.

7. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tässä luvussa pohdin, saatiinko tutkimuskysymyksiin vastattua ja vastaavatko ne hypoteeseihini.

1. ja 2. tutkimuskysymykseen ehdottamieni hypoteesieni mukaan venäjänkielistet oppijat olisivat osoittaneet ukrainankielisiä parempia tuloksia taustamuuttujien perusteella (ks. luku 3.3). Hypoteesini osoittautui kuitenkin vääräksi. Ukrainankieliset oppijat saivat venäjänkielisiä selvästi parempia tuloksia, ja tässä vaiheessa voidaan puhua kieliympäristön positiivisesta vaikutuksesta. Vaikka ukrainankielisten oppijoiden kielitausta oli venäläisiä heikompi, luokan ulkopuolella tapahtuva kielenopiskelu sujui nopeammin ja produktiivisemmin. Toisaalta läheisiä sukukieliä puhuvilla oppijoilla näytti olevan yhtäläisyyksiä oikeissa vastauksissa ja tekemissään virheissä. Esimerkiksi molemmilla kieli-

ryhmillä parhaat tulokset olivat *u-/o*-loppuisten taivutuksissa. Molemmilla oli myös selvästi heikoimmat tulokset *ä*-loppuisten ja *ks*-vartaloisten taivutuksessa.

Molemmat kieliryhmät tekivät paljon virheitä tekosanojen taivutuksessa, mutta venäjänkielisille myös yhdyssanojen taivutus vaikutti olevan vaikeaa, kun taas ukrainankielisille siitä ei aiheutunut paljon hankaluuksia. Ukrainankieliset suomenoppijat saivat korkeimmat tulokset monikon partitiivin taivutuksessa, koska kieliympäristössä se on hyvin frekventti sijamuoto, mutta venäjänkielisten vahvin tulos oli elatiivin taivutuksessa. Se voi johtua siitä, että elatiivin muodostaminen on partitiiviin ja illatiiviin verrattuna yksinkertaisempaa eikä sille ole ominaista päätteiden monimutkaisuus.

Tutkimukseni tavoite myös oli selvittää, eroavatko irtosanatestin ja kertomusten monikkomuotojen tuotanto ja jos eroa, niin miten. Oletin, että ukrainankieliset suomenoppijat olisivat saaneet selvästi parempia tuloksia kontekstin yhteydessä. Olettamuksena oli myös, että ukrainankielisten kertomuksissa olisi esiintynyt merkittävä määrä testisanoja. Hypoteesini osui oikein sanojen määrän puolesta (ks. luku 6.2.3), mutta ukrainankieliset informantit eivät tuottaneet oikeita varianteja niistä sanoista, joiden kohdalla he tekivät virheitä irtosanatestissä. Venäjänkieliset oppijat tuottivat kertomuksissaan enemmän oikeita variantteja niistä sanoista, joiden kohdalla he tekivät virheitä irtosanatestissä.

Mielestäni isoin ero kieliryhmien välillä näkyy taivutusstrategian käsittelyssä (ks. luku 6.3.3). Tästä nähdään selvästi, että luokkaopetuksessa opiskelevat suomenoppijat (venäjänkieliset) taivuttivat sanoja kieliopillisten sääntöjen perusteella ja vain harvoin he käyttivät kielituntemustaan. Kieliympäristössä opiskelevat suomenoppijat (ukrainankieliset) taivuttivat nomineja enimmäkseen intuition perusteella. Tämä on selvä osoitus analogian käytöstä. Tässä ei ole niinkään tärkeää, mikä on oppijoiden äidinkieli, vaan tapahtuko kielen omaksuminen luokassa vai sen ulkopuolella.

Tutkimukseni tulokset osoittivat, että lähisukukieliä puhuvien suomenoppijoiden taivutustuotannossa on paljon sekä yhtäläisyyksiä että eroja. Yhtäläisyykset viittaavat enimmäkseen lähdekielten sukulaisuuteen ja niiden vaikutukseen. Eroja taas on siinä, miten kieliympäristöä voidaan hyödyntää kielioppimisessa.

Kieliympäristön roolia ei missään tapauksessa voi aliarvioida. Kielen omaksumisella kieliympäristössä on selviä hyötyjä kuten esimerkiksi oppijoiden vahva motivaatio, pyrkimys itsensä ilmaisemiseen ja toisien ymmärtämiseen, joka on kohdekielisessä

maassa usein mahdollista ainoastaan kohdekielellä. Yhteisen kielen puute voi kuitenkin johtua hankaluksiin ja pettymyksiin, joten aina pitäisi arvioida oppijoiden henkilökohtaisia ominaisuuksia. Toisaalta pyrkimys yhteisymmärtämiseen antaa oppijoille mahdollisuuden kehittää kielitaitojaan joskus jopa tiedostamattomasti. Opiskelu kohdekielen ympäristössä mahdollistaa myös osallistumaan erilaisiin elämätilanteisiin, joita on vaikeaa tai kokonaan mahdotonta muodostaa luokkaopetuksessa.

Mielestäni suomea toisena kielenä oppiville aikuisille olisi hyödyllistä järjestää kieliryhmiä lähdekielten perusteella. Esimerkiksi slaavilaisilla kielillä on enemmän yhteisiä piirteitä kuin eroja, joten voidaan olettaa, että oppijoilla on samankaltaisia hankaluuksia suomen oppimisessa, sillä lähde- ja kohdekielen välillä ei ole kosketuspintaa. Käytännössä voi kuitenkin olla hyvin ongelmallista koota läheisiä sukukieliä puhuvia suomenoppijoita eri ryhmiin, mutta oletettavasti se tuottaisi huomattavasti parempia ja nopeampia tuloksia.

LÄHTEET

Aalto, E., Mustonen, S., Tukia, K. 2009: Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana. *Virittäjä* 113 (3). S. 402–423. [Verkkojulkaisu. Viitattu 31.01.2018.] Saatavissa: <https://journal.fi/virittaja/article/view/4204/3921>

Dahl, Östen, Kuinka eksoottinen suomi on? *Virittäjä* 4/2008. S. 545 – 559 [Verkkojulkaisu. Viitattu 18.01.2018.] Saatavissa: http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2008_545.pdf

Ellis, Rod 1994: The study of second language acquisition. Oxford: Oxford University Press.

Gehring, Sonja – Heinzmann, Sanni 2014: Suomen mestari 2. Suomen kielen oppikirja aikuisille. Finn Lectura, Helsinki.

----- 2016: Suomen mestari 1. Suomen kielen oppikirja aikuisille. Finn Lectura, Helsinki.

Heikkilä, Satu - Majakangas, Pirkko 2009: Hyvin menee! 1. Suomea aikuisille. Otava, Helsinki.

Ikola, Osmo 1972: Partitiivi subjektin, objektin ja predikatiivin sijana. *Kielikello. Kielihuollon tiedotuslehti* 5/1972. [Verkkojulkaisu. Viitattu 25.02.2018.] Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/partitiivi-subjektin-objektin-ja-predikatiivin-sijana>

ISK = Iso suomen kieliooppi. Toim. Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho. SKS, Helsinki 2004

Jarvis, Scott – Odlin, Terence 2000: Morphological type, spatial reference, and language transfer. *Studies in Second Language Acquisition* 22. S. 535–556.

Jarvis, Scott – Pavlenko, Anita 2008: Crosslinguistic influence in Language and Cognition. New York: Routledge.

Jarvis, Scott 2000: Methodological rigor in the study of transfer: Identifying L1 influence in the interlanguage lexicon. *Language Learning* 50 (2). S. 245–309.

----- 2010: Comparison-based and detection-based approaches to transfer research. *EUROSLA Yearbook* 10. S. 169–192.

Järventausta, Marja 2013: Kontrastiivinen tutkimus vertailevan kielentutkimuksen kentässä. *Kielten vertailun metodiikkaa*. S. 96 – 170. Toim. Leena Kolehmainen, Matti Miestamo ja Taru Nordlund. SKS, Helsinki.

Kaikkonen, Pauli, 1994: Kulttuuri ja vieraan kielen oppiminen. WSOY, Porvoo; Helsinki; Juva.

Kaivapalu, Annekatrin 2005: Lähdekieli kielenoppimisen apuna. *Jyväskylä Studies in Humanities* 44. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

----- 2013: Kielten järjestelmien vertailusta kieltenvälisen vaikutuksen tutkimukseen. *Kielten vertailun metodiikkaa*. S. 293–323. Toim. Leena Kolehmainen, Matti Miestamo ja Taru Nordlund. SKS, Helsinki.

Kaivapalu, Annekatrin – Martin, Maisa 2007: Morphology in transition. Plural inflection of Finnish nouns by Estonian and Russian learners. *Acta Linguistica Hungarica* 2/54. S. 129 – 156.

Karlsson, Fred 2009: Yleinen kielitiede, Gaudeamus Helsinki University Press.

Kielitoimiston ohjepankki: Taivutustyyppejä: taivutustyyppien kirjo (teoriaa). [Verkkojulkaisu. Viitattu 25.01.2018.] Saatavissa: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/374#vetovoimaiset>

Kielitoimiston sanakirja 2014. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433, ISSN 2323-3370. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 28.02.2017 [viitattu 24.01.2018]. Saatavissa <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>

Krashen, Stephen, 1981: Second Language Acquisition and Second Language Learning. Pergamon Press, Oxford.

Kuparinen, Kristiina – Tapaninen, Terhi 2008: Hyvin menee! 2. Suomea aikuisille. Ota-va, Helsinki.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386 [Verkkojulkaisu. Viitattu 18.01.2018.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Latomaa, Sirkku 1993: Mitä hyötyä on oppijoiden kielitaustan tuntemisesta? *Kohdekielenä suomi. Näkökulmia opetukseen*. S. 9–31. Toim. Eija Aalto ja Minna Suni. Korkeakoulujen kielikeskuksen selosteita 1. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Lauranto, Yrjö 1997: Ensi askeleita paikallissijojen käyttöön. Espanjankielisten suomenoppijoiden sisä- ja ulkopaikallissijat konseptuaalisen semantiikan näkökulmasta. *Kakkoskieli* 2. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, Helsinki.

Martin, Maisa 1992: Taipuu, ei taivu... Suomen kielen taivutustesti ulkomaalaisille. Tuloksia ja pohdintoja. *Kielen ja kulttuurin omaksuminen. AFinLA:n vuosikirja 1992*. S. 267 – 280. Toim. Nyssönen, H. ja Kuure, L. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja 50. Jyväskylä.

----- 1995: The map and the rope. Finnish nominal inflection as a learning target. *Studia philologica Jyväskyläensia* 38. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Mela, Marjo, 2003: Suomi toisena kielenä. *Kielikello* 1/2003. [Verkkojulkaisu. Viitattu 18.01.2018.] Saatavissa: <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1409>

Mihailova, N. & Bulavenko, O. 1996. Tule mukaan. Учебное пособие по финскому языку. Sankt-Peterburg.

Milovidova, Olga 1999b: Kulttuurienvälinen lähestymistapa koulun opetussuunnitelman laatimiseen. *Perspektiivejä – kulttuuri, kieli ja koulutus*. S. 292 – 293. Toim. Laihala-Kankainen, S., Lysakova, I.P. ja Rasčetina, S.A. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

----- 1999c: Mitä suomea opetetaan Pietarissa. *Yhdeksän tutkielmaa suomesta toisena ja vieraana kielenä*. S. 61 -79. Toim. Martin, M. ja Voionmaa, K. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitoksen julkaisuja 40. Jyväskylä.

Nissilä, Leena 2011: Viron kielen vaikutus suomen kielen verbien ja niiden rektioiden oppimiseen. Oulun yliopisto, Oulu. [Verkkojulkaisu. Viitattu 12.10.2017.] Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514296161.pdf>

Parviainen, Aira - Sander, Klarika 1998: Löytöretki Suomeen. Finn Lectura, Helsinki.

Paunonen, Heikki 1991: Kontrastiivisen tutkimuksen periaatteista ja niiden soveltamisesta suomen ja unkarin vertailuun. *Suomi ja unkari rinnakkain. Suomalais-unkarilaisia*

kontrastiivisia tutkielmia. S. 22 – 34. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 38. Turun yliopisto, Turku.

Remes, Hannu 1985: Remes, Suomen kielen fonologian ja taivutusmorphologian perusteet. Joensuun yliopisto, Joensuu.

Ringbom, Håkan 2007: Cross-linguistic similarity in foreign language learning. *Second language acquisition 21*. Multilingual Matters Ltd, Clevedon.

Sajavaara, Kari 2006: Kontrastiivinen analyysi, transfer ja toisen kielen oppiminen. *Lähivertailuja 17*. S. 9 – 25. Toim. Annekatrin Kaivapalu ja Külvi Pruuli. Jyväskylän studies in humanities. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Sark, Kaare 1995: Yy kaa koo. Suomea kouluille 2. ESKO Koolitus, Tallin.

Spoelman, Marianne 2013: Prior linguistic knowledge matters. The use of partitive case in Finnish learner language. Väitöskirja. Oulun yliopisto, Oulu.

Taivutustyyppijä: taivutustyyppien kirjo (teoriaa). Kielitoimiston ohjepankki. Kotimaisten kielten keskus. [Verkkojulkaisu. Viitattu 16.10.2017.] Saatavissa: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/taivutustyyppit/ohje/374>

Tieteen termipankki. [Verkkojulkaisu. Viitattu 12.11.2017.] Saatavissa: http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:flekteeraava_kieli

Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. [Verkkojulkaisu. Viitattu 12.10.2017.] Saatavissa: <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/92da32df-3797-4e90-9d70-10dbae48caef>

Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. [Verkkojulkaisu. Viitattu 12.10.2017.] Saatavissa: <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/cfb5c41a-397d-4ff2-b3cc-8359c144ad8b>

Timberlake, Alan 1993: Russian. *The Slavonic Languages*. S. 827 – 886. Toim. Bernard Comrie and Greville G. Corbett. London: Routledge.

VISK = Iso suomen kielioppi. Toim. Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2004. [Verkkoversio. Viitattu 1.11.2017.] Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk>

Yleisten kielitutkintojen perusteet 2011. Määräys 24/011/2011. Opetushallitus. [Verkojulkaisu. Viitattu 23.10.2017.] Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/138508_yleisten_kielitutkintojen_perusteet_2011.pdf

Yleisten kielitutkintojen taitotasot [Verkojulkaisu. Viitattu 18.01.2018.] Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/169733_Taitotasokuvaukset_CEFR.pdf

Булыко, А., Войнич, И., Кузьменкова, Т. и др. 1990. Сопоставительное описание русского и белорусского языков: морфология. Минск: „Навука і тэхніка”.

Русская грамматика 1982 = Русская грамматика том I. Фонетика, фонология, ударение, интонация, словообразование, морфология. Москва: „Наука”.

Русский язык. 6 класс. Учеб. для общеобразоват. учреждений. В 2 ч./ (Т. А. Ладыженская, М.Т. Баранов, Л. А. Тростенцова и др.; науч. ред. Н. М. Шанский). – М.: Просвещение, 2014. § 37

Український правопис. — К.: Наукова думка, 2015. — С. 73-117

LIITTEET

LIITE 1 Tilastotietoja Suomessa asuvista ukrainalaisista 2011–2016 ikäluokittain

Tietoja taulukosta voi tarkistaa alla olevasta linkistä

<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/92da32df-3797-4e90-9d70-10dbae48caef>

Väestö 31.12. muuttujina kansalaisuus, vuosi ja ikä							
	Ikäluokat yhteensä	- 14	15 - 24	25 - 44	45 - 64	65 - 74	75 -
Ukraina							
2011	2 303	343	268	1 164	416	67	45
2012	2 505	352	263	1 341	431	68	50
2013	2 715	374	272	1 488	448	75	58
2014	3 026	422	289	1 709	473	69	64
2015	3 392	491	287	1 963	506	72	73
2016	3 761	554	339	2 175	544	74	75

LIITE 2 Suomen kansalaisuuden saaneet Ukrainan kansalaiset vuosittain

Tietoja taulukosta voi tarkistaa alla olevasta linkistä

<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/cfb5c41a-397d-4ff2-b3cc-8359c144ad8b>

Suomen kansalaisuuden saaneet muuttujina edellinen kansalaisuus ja vuosi

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ukraina	95	148	157	141	145	163

LIITE 3 Testitehtävät

1. Ensimmäinen tehtävä

TAIVUTUSTESTI

1. Створи із поданих слів відмінкові форми monikon partitiivi (keitä? mitä?), monikon illatiivi (keihin? mihin?), monikon elatiivi (keistä? mistä?). Напиши значення українською.

	mon. partitiivi	mon. illatiivi	mon. elatiivi	значення українською
koulu				
kerros				
veule				
lelu				
toinen				
kirkko				
nirkas				
kohde				
talvirengas				
laine				
sulkki				
kangas				
musiikkiliike				
opas				
kirje				

veistos				
hyinen				
hidas				
ohje				
patsas				
syhmä				
lakki				
herne				
kauppakeskus				
herkku				
pankki				
vilkas				
tuote				
matkalaukku				
vieras				

2. Toinen tehtävä

2. Напиши розповідь про екскурсію містом від першої особи однини чи множини (я, ми). Дійову особу можна вигадати. Використай усі вище подані іменники і

прикметники так, щоб вони відповідали керуванню дієслова і стояли у множині. Можна додати й інші потрібні для розповіді слова. Важливо щоб розповідь була зв'язною і мова різноманітною. Перевір, чи використані усі слова. Розповідь почни так

Se tapahtui päivänä, jolloin kaikki näkyi kaksinkertaisena.....

- I. Розкажи хто що/кого уподобав, дивився, купував, послав, зустрів, дав.
Використай наступні слова:

Дієслова

ihaila mitä?

katsella mitä?

ostaa mitä?

lähettää mitä?

tavata ketä?

antaa mitä?

Іменники

kohde, kirkko, veistos, patsas, laine, koulu, kauppakeskus, kerros, pankki, musiikkiliike

herkku, herne, lelu, matkalaukku, kangas, lakki, talvirengas, tuote, kirje, opas, ohje

Прикметники

hidas, vieras, vilkas, toinen

- II. Хто був у захваті або охолов до чогось. Хто з чим ознайомився, куди прийшов.

Дієслова

ihastua mihin?

kyllästyä mihin?

tutustua mihin?

tulla mihin?

Іменники

veistos, patsas, kirkko, kauppakeskus, pankki, ohje, kohde, koulu, kerros, musiikkiliike

Прикметники

vieras, toinen, hidas

III. Хто чим зацікавився, кому що сподобалось, хто звідки прийшов.

Дієслова

olla kiinnostunut mistä?

pitää mistä? kenestä?

tulla mistä?

Іменники

lelu, matkalaukku, talvirengas, tuote, opas, kirje, herkku, herne, kangas, lakki, laine

Прикметники

vilkas, hyinen

LIITE 4 Taustatietolomake ja suostumus

TAUSTATIETOLOMAKE

Äidinkieli Kotikieli						
	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Suomen kielen taso eurooppalaisen viitekehyksen mukaan, jos tiedossa						

Kuinka pitkään olet asunut Suomessa				
Osaatko muuta kieltä kuin suomi ja äidinkieli?				
Ikä	18 - 29	30 - 39	40 - 49	49+

Suostun, että testin tuloksia käytetään nimettöminä tutkimustarkoituksiin

Даю згоду на те, що результати тестів використовуватимуться в дослідженні без згадування імені інформанта

- ☐ Kyllä
☐ Ei

LIITE 5 Venäjän nominaitivutus

DEKLINAATIO I

Yksikkö			Monikko	
Nom	гора (vuori)	неделя (viikko)	горы	недели
Gen	горы	недели	гор	недель
Dat	горе	неделе	горам	неделям
Akk	гору	неделю	= Nom	= Nom
Instr	горой	неделей	горами	неделями
Prep	(на) горе	(на) неделе	(в) горах	(на) неделях

DEKLINAATIO II

Yksikkö				Monikko		
Nom	чин (ranki)	конь (he- vonen)	болото (suo)	чины	кони	болота

Gen	чина	коня	болота	чинов	коней	болот
Dat	чину	коню	болоту	чинам	коням	болотам
Akk	= Nom	= Gen	= Nom	= Nom	= Gen	= Nom
Instr	чином	конем	болотом	чинами	конями	болотами
Prep	(в) чине	(на) коне	(в) болоте	(в) чинах	(на) конях	(в) болотах

DEKLINAATIO III

Yksikkö		Monikko
Nom	кость (luu)	кости
Gen	кости	костей
Dat	кости	костям
Akk	= Nom	= Nom
Instr	костьюю	костями
Prep	(на) кости	(на) костях

LIITE 6 Ukrainan nominitaivutus

DEKLINAATIO I

Yksikkö				Monikko		
Nom	фабрика (tehdas)	надія (toivo)	площа (aukio)	фабрики	надії	площі
Gen	фабрики	надії	площі	фабрик	надій	площ
Dat	фабриці	надії	площі	фабрикам	надіям	площам
Akk	фабрику	надію	площу	= Nom	= Nom	= Nom
Instr	фабрикою	надією	площею	фабриками	надіями	площами
Prep	(на) фабриці	(в) надії	(на) площі	(на) фабриках	(в) надіях	(на) площах
Vok	фабрико	надіє	площе	фабрики	надії	площі

DEKLINAATIO II

Yksikkö				Monikko		
Nom	робітник (työntekijä)	учитель (opettaja)	місто (kaupunki)	робітники	учителі	міста
Gen	робітника	учителя	місто	робітників	учителів	міст
Dat	робітникам робітнику	учителеві учителю	місту	робітникам	учителям	містам
Akk	= Gen	= Gen	= Nom	= Gen	= Gen	= Nom
Instr	робітником	учителем	містом	робітника- ми	учителя-ми	містами
Prep	(на) робітнику	(на) учителеві, -і, -ю	(в) місті	(на) робітниках	(на) учителях	(в) містах
Vok	робітнице	учителю	місто	робітники	учителі	міста

DEKLINAATIO III

Yksikkö				Monikko		
Nom	радість (ilo)	тінь (varjo)	мати/матір (äiti)	радісті	тіні	матері
Gen	радісті	тіні	матері	радістей	тіней	матерів
Dat	радісті	тіні	матері	радістям	тіням	матерям
Akk	= Nom	= Nom	матір	= Nom	= Nom	= Gen
Instr	радістю	тінною	матір'ю	радістями	тінями	матерями
Prep	(в) радісті	(в) тіні	(на) матері	(в) радістях	(в) тінях	(на) матерях
Vok	радісте	тіне	мати	радісті	тіні	матері

LIITE 7. Ukrainankielisten oppijoiden kirjallisen irtosanatestin vastausvariantit

e-loppuiset

Edistyneet (n = 14)

tuote

tuotteita 14

tuotteisiin 8

tuott(t)eista 12

tuotteihin 6

tuotteesta 2

laine

laineita 12 (2)

laineisiin 6 (1)

laineista 13 (2)

lainoja 1 (1)

laineihin 4 (1)

lainoista 1

lainoija 1 (1)

lainiin 1 (1)

lainoihin 1

- 1 (1)

herne

herneitä(a) 14

herneisiin 10

herneistä(a) 11

herneihin 4

herneisistä 2

herneesta

kirje

kirjeitä(a) 10

kirjeisiin 7

kirjeistä(a) 10

kirjoja 2

kirjeihin 5

kirjoista 2

kirjeija 2

kirjoihin 2

kirjeestä 2

ohje

ohjeita 13

ohjeisiin 10

ohjeista 10

ohjeija

ohjeihin

ohjeisista 2

ohjeisin 2

ohjeesta

ohjiin

ohjista

kohde

koht(d)eita 11

kohteisiin 10

koht(d)eista 13

kohtia 1

koht(d)eihin 3

kohdista 1

kohteja 1

kohtisiin 1

kohteija 1

musiikkiliike

musiikkiliikk(k)eitä(a) 12

musiikkiliikk(k)eisiin 10

m.liikk(k)eistä 13

m.liikeja

musiikkiliikk(k)eihin 2

musiikkiliikista

m.liikeija

musiikkiliikiin

-1

veule

veuleita 8 (8)

veuleihin 7 (7)

veuleista 10 (10)

veuleija 1 (1)

veuleisiin 4 (4)

veulkeista 1 (1)

veuleja 2 (2)

veulkeisiin 1 (1)

veuloista 1 (1)

veulkeita 1 (1)

veuloihin 1 (1)

veuleisista 1 (1)

veuloja 1 (1)

veuloisiin 1 (1)

- 1 (1)

veuloita 1 (1)

Aloittelijat (n = 7)

tuote

tuott(t)eita 4

tuotia

- 2

tuott(t)eihin

tuoteeseen

tuoteisin

tuoteisiin

tuot

- 2

tuot(tt)eista 3

tuodesta

tuotista

- 2

laine

laineita 4 (1)

laineitta (1)

- 2 (2)

laineihin (1)

laineeseen

laineeseen

- 4 (3)

laineista 3 (1)

laineesta

laineisista (1)

- 2 (2)

herne

herneitä 3

herneitta

- 3

herneisiin 3

herneeseen

- 3

herneista 4

herneestä

herneisista

- 1

kirje

kirjeitä 2

kirjetjta

- 4

kirjeihin 2

kirjeeseen

kirjeisin

kirjeisiin

- 2

kirjeista

kirjeesta

kirjejsta

- 4

ohje

ohjeita 3

ohjeitta

ohjaija

- 2

ohjeisiin 3

ohjeeseen

ohjeiseen

- 2

ohjeista 3

ohjeesta

ohjista

- 2

kohde

koht(d)eita(ä) 2

kohdeetta (1)

kohtia 2

- 2

koht(d)eisiin 2

kohdeeseen (1)

kohtiin

- 3

koht(d)eista 3

kohdesta (1)

kohdista

- 2

musiikkiliike

musiikkiliikk(k)eitä(a) 3

musiikkiliikketta

musiikkiliikkeja

- 2

musiikkiliikkeseen

musiikkiliikkeeseen

musiikkiliikkeisiin

- 4

musiikkiliikeistä

musiikkiliieestä

musiikkiliikkesta

- 4

veule

veuleita 4 (4)

veuleitta (1)

- 2 (2)

veuleiseen 2 (2)

veuleeseen (1)

- 4 (4)

veuleista 4 (4)

veuleesta (4)

- 2 (2)

as-loppuiset

Edistyneet

vieras

vieraita 14

vieraisiin 7

vieraista 12

vieraihin 7

vieraisista

-1

vilkas

vilkkaita 10

vilkk(k)aisiin 8 (2)

vilkk(k)aista 14 (3)

vilkaaita (1)

vilkkaihin 6 (1)

vilkaista 2 (1)

vilkaija (1)

kangas

kankaita 13

kankaisiin 9

kank(g)aista 13

kankaija

kankaihin 3

kankaisista

kangaksiin

kankaasin

talvirengas

talvirenkaita 13

talvirenkaisiin 8

talvirenk(g)aista 13

talvirenkoja 1

talvirenk(g)aihin 5

talvirenkoista 1

talvirenkaksiin 1

patsas

patsaita 11

patsaisiin 7

patsaista 12

patsoja (1)

patsaidihin 5

patsoista 2 (1)

patsoita

patsoihin 2 (1)

patsoija

opas

oppaita 13

oppaisiin 10

oppaista 13

oppaksia

oppaidihin 2

oppaksista

opaksiin 2

hidas

hitaita 13

hitaisiin 11

hit(d)aisista 2

hitaista

hit(d)aihin 3

hitaista 11

hitaista

nirkas (tuttuaton sana)

nirkkaita 9

nirk(kk)aisiin 7

nirkk(k)aista 9

nirkkaista

nirkkaidihin 4

nirkkaisista 2

nirkasia 2

nirkkoihin 1

nirkoista 1

nirkkoja 1

nirkaksiin 1

nirkoisista 1

nirkoija 1

nirkaasiin 1

- 1

Aloittelijat

vieras

vieraita 3	vieraisiin	vieraista 3
vierasta	<i>vie(ra)raihin 3</i>	vierasista
vieraasta	vierasan	vieraisista
- 2	- 2	- 2

vilkas

vi(i)lkaita 3	vilkaihin(n) 3	vilkaksista
vilkasta	vilkasan	vilka
- 3 (3)	- 3 (3)	vilkasista
		- 4 (3)

kangas

kanka(a)ita 3	kankaksiin	kankaksista
kangasta	kangasan	kangasista
kankoja	- 5	kankaisista
- 2		- 4

talvirengas

talvirenkaita 3	talvirenkaisiin	talvirenkaista 3
------------------------	------------------------	-------------------------

talvirengasta	talvirengasan	talvirengasista
talvirenkoja	talvirekkaan	talvirenkaisista
- 2	talvirenkaihiin	- 2
	-3	

patsas

patsaista (1)	patsaksiin	patsaksisista
patستا (1)	patसान (1)	patساسista (1)
patsoja	patsoihin (1)	patsoista (1)
- 4 (4)	- 4 (4)	patsisista
		- 3 (3)

opas

opp(p)aita 3	oppaksiin	opaksista
opasta	opasan	opasista
- 3	- 5	opaaista
		- 4

hidas

hit(tt)a(aa)ita 3	hittaaksiin	hitaaksista
hidasta	hidasan	hidasista
hita	hitaasiin	hitaista
- 2	- 4	- 4

nirkas (tuttumaton)

nirkasta 4	nirkakseen	nirkaksesta
nirkoja	nirkasan	nirkasista
- 2	nirkaksiin	nirkaista
	nirkasiin	- 4
	nirkaan	
	- 2	

u- ja o-vartaloiset

Edistyneet

koulu

kouluja 12	kouluihin 12	kouluista 12
koulita 1	kouluisiin 1	koulusta 2
kouluita 1	- 1	

kirkko

kirkkoja 12	kirkkoihin 13	kirkk(k)oista 13
kirkkoita 1	kirkkoisiin 1	kirkkoisista 1
kirkkoija 1		

lelu

leluja 13	leluihin 13	leluista 14
leluita 1	leluisiin 1	

herkku

herkkuja 12	herkkuihin 12	herk(kk)uista 13
--------------------	----------------------	-------------------------

herkuita 2

herkkuun

herkkuisista

herkkuisiin

matkalaukku

matkalaukkuja 11

matkalaukkia

matkalaukkoja 2

matkalaukkuihin 11

matkalaukkuisiin 2

matkalaukkoihin

matkalauk(kk)uista 10

matkalaukoista 3

-1

Aloittelijat

koulu

kouluja 2

kouluita 2

koulua

- 2

kouluihin 2

kouluun 3

- 2

kouluista 3

koulusta 2

- 2

kirkko

kirkk(k)oja 4

kirkoita

- 2

kirkk(k)oihin 3

kirkkoon

kirkkoisiin

- 2

kirkk(k)oista 3

kirkosta

kirkoksista

- 2

lelu

leluja 4

leluita

- 2

leluihin 3

leluun

leluisiin

- 2

leluista 3

lelusta

lelusita

- 2

herkku

herkkuja 5

- 2

herkkuihin 4

herkkuun

herk(kk)uista 4

herkusta

- 2

- 2

matkalaukku

matkalaukkuja 4

matkalaukkua

- 2

matkalaukkuihin

matkalaukkuun

matkalaukkuihin

- 4

matkalauk(kk)uista 3

matkalaukusta

- 3

i-vartaloiset

Edistyneet

pankki

pankkeja 12

pankeita

pankkeija

pankk(k)eihin 13

pankeisiin

pank(kk)eista 13

pankista

lakki

lakk(k)oja 10 (2)

lakeita 2

lakkoja

lakeija

lakk(k)eihin 9 (1)

lakhin (1)

lakeisiin 2

lakkoihin

lakeijiin

lak(kk)eista 10 (2)

lakoista 2

lakkista

-1

sulkki (tuttumaton)

sulkkeja 9

sulkeita 3

-1

sulkk(k)eihin 9

sulk(kk)eisiin 3

sulkiin -2

- 1

sulk(kk)eista 10

sulkeisista 2

Aloittelijat

pankki

pankk(k)oja 4

pankkia

- 2

pankeihin 3

pankkiin

- 3

pank(kk)eista 3

pankista

- 3

lakki**lakkeja 4 (1)**

lakeita (1)

lakkoja (1)

- 1 (1)

lakkeihin

lakkiin

lakkein

- 4 (4)

lak(kk)eista 3

lakista (1)

lakkeisista (1)

- 2 (2)

sulkki (tuttumaton)**sulkkeja 4**

sulkeita

- 2

sulkk(k)eihin 3

sulkkiin

sulkkeisiin

- 2

sulk(kk)eista 3

sulkista

sulkeisista

- 2

nen-loppuiset

Edistyneet

toinen**toisia 12**

toisia 1

toiseja 1

toisiin 13

toiseihin 1

toisista 13

toiseista 1

hyinen**hyisiä 11 (1)**

hyiniä (1)

hyisejä (1)

hyiseitä (1)

hyisiin 11 (1)

hyineisiin (1)

hyiniin (1)

- 1 (1)

hyisistä 10

hyistä 2 (2)

hyineistä (1)

hyinistä (1)

Aloittelijat

toinen

toisia 2

toisista 2

toisija

- 2

toisiin 2

toiseen 2

toiseihin

- 2

toisista 2

toisesta 2

- 3

hyinen

hyisiä (1)

hyisista (1)

- 5 (5)

hyisiin (1)

hyiseen (1)

- 5 (5)

heisista (1)

hyisestä (1)

- 5 (5)

ks-vartaloiset

Edistyneet

kerros

kerroksia 4

kerroksija 4

kertoja 1

kerrokseja 3

kerrosta 2

kerroksiin 12

kertoihin 1

kerroihin 1

kerroksista 10

kerroista 2 3

kerroisista 1

veistos

veistoksia 11 (2)

veistoita (1)

veistoja (1)

veistokseja (1)

veistoksiin 7 (1)

vestoihin 6 (4)

veistikseihin (1)

veistoksista 7 (2)

veistoista 7 (3)

kauppakeskus

k.keskuksia 12

k.keskuista

k.keskukseija

k.keskuksiin 13

k.keskuihin

k.keskuksista 12

k.kesksiiuista

- 1

Aloittelijat

kerros

kerroksia	kerrokseen 2	kerroksista 2
kerrosta 2	kerrosen 2	kerrosta 2
kerroksista 2	kerroihin	kerroksista
- 2	- 2	- 2

veistos

veistoksia 3	veistokseen 2	veistoksista 2
veistosta (1)	veistoson	veistosista
veistoksista (1)	- 4 (4)	- 4 (4)
- 2 (2)		

kauppakeskus

kauppakeskuksia 2	kauppakeskukseen 2	kauppakeskuksista 4
kauppakeskusta	kauppakeskuson	kauppakeskuksista
kauppakeskuja	kauppakeskukseen	- 2
kauppakeskuista	- 3	
- 2		

ä-vartaloiset

Edistyneet

syhmä (tuttumaton)

syhmiä 10	syhmiin 7	syhmistä 8
syhmäitä	syhmäihin 4	syhmäistä 4
syhmäjä	syhmihin	syhmeistä
syhmijä	syhmeihin	syhmäisistä
syhmäitä	syhmäisiin	

Aloittelijat

syhmä

syhmiä 5

- 2

syhmiin 3

syhmään

syhmi

- 2

syhmistä 3

syhmästä

- 3

LIITE 8. Venäjänkielisten oppijoiden kirjallisen irtosanatestin vastausvariantit

e-loppuiset

Edistyneet (n = 20)

tuote

tuot(d)eita 7 (7)

(tuntematon sana)

tuot(d)eihin 10 (10) tuot(d)eista 7 (7)

tuotia 3 (3)

tuotiin 3 (3)

tuotesta 6 (6) (1 toutesta)

tuoteta 4 (4)

tuoten 2 (2)

tuotista 4 (4)

tuoteja 1 (1)

tuotihin 1 (1)

tuoteihista 1 (1)

tuotija 1 (1)

tuotein 1 (1)

- 2 (2)

tuoteija 1 (1)

tuoteitiin 1 (1)

tuotita 1(1)

- 2 (2)

- 2 (2)

laine

laineita 6 (6)

laineihin 5 (5)

laineista 5 (5)

lainia 3 (3)

lainiin 3 (3)

lainista 6 (6)

lainija 2 (2)

lainihin 2 (2)

lainesta 4 (4)

laineta 3 (3)

laihin 2 (2)

laista 2 (2)

laita 2 (2)

laisin 2 (2)

laisista 1 (1)

lainita 1 (1)

lainen 2 (2)

laineasta 1 (1)

laineia 1 (1)	lainehin 1 (1)
laineata 1 (1)	lainin 1 (1)
laisita 1 (1)	lainean 1 (1)
laine 1 (1)	

herne

herneitä 9 (6)	herneihin 9 (6)	herneistä 7 (5)
herniä 3 (1)	herniin 4 (2)	hernistä 7 (4)
hernetä 3 (3)	hernihin 2 (2)	hernestä 4 (4)
hernijä 2 (2)	hernen 2 (2)	herniasta 1 (1)
hernitä 1 (1)	hernin 1 (1)	herneksistä 1 (1)
herneksitä 1 (1)	herneksin 1 (1)	
herne 1 (1)	- 1 (1)	

kirje

kirjeita 8 (1)	kirjeihin 7 (1)	kirjeissa 6 (2)
kirjoita 2	kirjoi(j)hin 3 *	kirjessa 6
kirjeta 2	kirjiin 2	kirjissa 4
kirjia 2	kirjen 2	kirjoissa 2
kirjeja 2 (1)	kirjeksiin 1	kirjeksissa 1
kirjoja 1	kirjoisin 1	kirjassa 1
kirjata 1	kirjehin 1	
kirjita 1	kirjihin 1	
kirjeksia 1	kirjein 1 (1)	
kirjan 1		

ohje

ohjeita 8 (8)	ohjeihin 9 (9)	ohjeista 9 (9)
ohjeta 3 (3)	ohjen 2 (2)	ohjesta 3 (3)
ohjita 2 (2)	ohjoisen 1 (1)	ohjoista 2 (2)

ohjoita 1 (1)	ohjoin 1 (1)	ohjista 2 (2)
ohjeja 1 (1)	ohjiin 1 (1)	ohjoiseista 1 (1)
ohjia 1 (1)	ohjan 1 (1)	ohjasta 1 (1)
ohjoja 1 (1)	ohjojiin 1 (1)	- 2 (2)
ohjeja 1 (1)	ohjein 1 (1)	
- 2 (2)	ohjihin 1 (1)	
	- 2 (2)	

kohde

kohdeita 10 (10)	koht(d)eihin 9 (9)	koht(d)eista 8 (8)
kohdeta 3 (3)	kohtiin 3 (3)	kohdesta 6 (6)
kohtia 2 (2)	kohdihin 2 (2)	koht(d)ista 5 (5)
kohdeja 2 (2)	kohden 2 (2)	- 1 (1)
kohdija 1 (1)	kohdin 1 (1)	
kohdita 1 (1)	kohdeen 1 (1)	
koh 1 (1)	kohditin 1 (1)	

musiikkiliike

musiikkiliikeita 5 (5)	musiikkiliikeihin 5 (5)	musiikkiliikeista 2(2)
musiikkiliikia 4 (4)	musiikkiliikiin 3 (3)	musiikkiliikista 5 (5)
musiikkiliiketa 4(4)	musiikkili(i)kin 2 (2)	musiikkiliikoista 1 (1)
musiikkiliikija 2 (2)	musiikkiliiken 2 (2)	musiikkiliista 1 (1)
musiikkili(i)ta 2 (2)	musiikkiliikihin 1(1)	musiikkilissa 1 (1)
musiikkiliikoita 1 (1)	musiikkiliikoihin 1(1)	musiikkiliikessa 1 (1)
- 2 (2)	musiikkiliihin 1	musiikkiliike 1(1)
	musiikkiliikean 1 (1)	- 8 (8)
	- 4 (4)	

veule

veuleita 12	veuleihin 9	veuleista 11
veulia 3	veuleitiin 1	veulesta 5
veuleta 3	veuliin 4	veulista 3
veuleja 1	veulein 2	veuloista 1
veulea 1	veulen 2	
	veuloin 1	
	veulihin 1	
	- 1 (1)	

Aloittelijat (n = 10)

tuote

tuoteita 5 (1)	tuoteihin 1(1)	tuoteista 4 (1)
tuotia 2 (2)	tuoteit(t)iin 3	tuotissa 2 (2)
tuoteja 1	tuotiin 3 (2)	tuotessa 2
- 2 (2)	tuotehiin 1	- 2 (2)
	- 2 (2)	

laine

laineita 5 (2)	laineihin 1 (1)	laineista 2 (2)
laineja 1 (1)	laineitiin 1	lainesta 5 (1)
lainea 1 (1)	lainettiin 3	lainista 1 (1)
lainia 1 (1)	lainejin 1 (1)	laineesta 1 (1)
laisija 1 (1)	laineen 1(1)	laisessa 1 (1)
laineta 1	lainiin (1)	
	lainehiin 1 (1)	
	laisein 1 (1)	

herne

herneita 6 (2)	herneihin 1 (1)	herneista 5 (1)
herneja 1 (1)	herneit(t)iin 3	hernesta 2 (1)

hernia 1	herniin 2	herneesta 1 (1)
herneä 1 (1)	herneen 1 (1)	hernissa 1
- 1	hernein 1 (1)	- 1
	hernehiin 1 (1)	
	- 1	

kirje

kirjeita 5	kirjeihin 2	kirjeista 6
kirjeja 2	kirjeitiin 3	kirjesta 2
kirjöitä 1	kirjet(t)iin 2	kirjejassa 1
kirjaita 1	kirjejin 1	kirjöissä 1
kirjeta 1	kirjejaan 1	
	kirjoisin 1	

ohje

ohjeita 5 (1)	ohjeihin 1 (1)	ohjeista 4 (2)
ohjeja 2 (2)	ohjeitiin 2	ohjesta 3
ohjoita 1 (1)	ohjettiin 2	ohjista 1 (1)
ohjeta 1	ohjiin 2 (1)	ohjoiseista 1 (1)
ohjea 1 (1)	ohjein 1 (1)	ohjettasta 1 (1)
	ohjeaan 1 (1)	
	ohjoisein 1 (1)	

kohde

kohd(t)eita 4 (1)	kohdeihin 1 (1)	kohd(t)eista 3 (1)
kohdeja 3 (1)	kohteit(t)iin 2	kohdista 3 (3)
kohdejia 1 (1)	kohd(t)iin 4 (2)	kohd(t)esta 3
kohdija 1 (1)	kohdetiin 1	kohdeesta 1 (1)
kohdea 1 (1)	kohdeen 1 (1)	

musiikkiliike

musiikkiliikeita 4 (1)	musiikkiliikeihin 1 (1)	musiikkiliikeissa 3 (1)
musiikkiliikija 2 (2)	musiikkiliikeitiin 2	musiikkiliikessa 3
musiikkiliiket(t)a 2 (1)	musiikkiliiket(t)iin 2	musiikkiliikissa 2 (2)
musiikkiliikia 1 (1)	musiikkiliik(k)iin 2 (1)	- 2 (2)
musiikkiliikeja 1	musiikkiliikin 1 (1)	
	musiikkiliikettaan 1 (1)	
	- 1 (1)	

veule

veuleita 4	veuleihin 1	veuleista 3
veuleja 2	veuliin 3	veulesta 4
veuleta 2	veulet(t)iin 2	veulista 2
veulia 1	veulehiin 1	veulusta 1
veulea 1	veuleen 1	
	veuluun 1	
	veulejin 1	

as-loppuiset

Edistyneet

vieras

vieraita 8 (3)	vieraihin 8 (3)	vieraista 7 (3)
vierasta 3 (2)	vieraksiin 2	vieraksista 2
vieraksia 2	vierasin 2 (1)	vieroista 2 (1)
vieraja 2	vieraseihin 1 (1)	vierasta 2 (1)
vieraseita 1(1)	vieraan 1	vierasista 1 (1)
vieroita 1(1)	vieroitiin 1 (1)	vieraseista 1 (1)
vieras 1	vierasen 1 (1)	vierasasta 1
- 2 (2)	vieroin 1	viereista 1
	- 2 (2)	- 2 (2)

vilkas

vilkaita 5 (3)	vilkaihin 5 (4)	vilkaista 4 (3)
vilkasta 3 (1)	vilkoihin 2 (2)	vilkoista 4 (3)
vilkaja 2 (2)	vilkasin 2	vilkasta 3 (3)
vilkoita 1 (1)	vilkasen 2 (2)	vilkeista 1 (1)
vilkoja 1 (1)	vilkiihin 1 (1)	vilksista 1 (1)
vilkia 1 (1)	vilksiin 1 (1)	vilkaksesta 1
vilkata 1 (1)	vilkakseihin 1	vilaista 1
vilksia 1 (1)	vilaihin 1	vilkasasta 1
vilkakseita 1	vilkaan 1 (1)	vilkesta 1 (1)
vilkas 1 (1)	vilkoin 1 (1)	- 3 (1)
- 3 (1)	- 3 (1)	

kangas

kangaita 2 (2)	kangai(j)hin 5 (5) *	kangai(j)sta 4(4)*
kangita 3 (3)	kangaisiin 1 (1)	kangista 5 (5)
kangoita 2 (2)	kangoihin 3 (3)	kangasta 5 (5)
kangata 2 (2)	kangihin 3 (3)	kangoista 2 (2)
kangasta 2 (2)	kangasen 2 (2)	kangaseista 1 (1)
kangaseita 2 (2)	kangaseihin 1 (1)	kangasesta 1 (1)
kangakseita 1 (1)	kangasein 1 (1)	kannoista 1 (1)
kangaja 1 (1)	kangiin 1 (1)	kengaista 1 (1)
kangoja 1 (1)	kangaan 1 (1)	
kangeita 1 (1)	kangan 1 (1)	
kankasia 1 (1)	kannoiin 1 (1)	
kengasta 1 (1)		

talvirengas

talvirenk(g)aita 6 (4)	talvirenk(g)aihin 5 (4)	talvirengaista 6 (2)
-------------------------------	--------------------------------	-----------------------------

talvireita 3 (3)	talvirengoihin 3	talvirengasta 4 (4)
talvirengaseita 2	talvireihin 2 (2)	talvirengoista 2
talvirengasta 2 (1)	talvirenksiin 1 (1)	talvirengeista 2 (2)
talvirengat(t)a 2 (2)	talvirengasein 1	talvireista 2 (2)
talvirengaja 1 (1)	talvirengaishin 1	talvirengosta 1
talvirengoja 1	talvirengihin 1	talvirengesta 1 (1)
talvirengoita 1	talvirengiin 1 (1)	talvirenksista 1 (1)
talvirenksia 1 (1)	talvireisin 1 (1)	talvirengaseista 1
talvirengaa 1 (1)	talvirengoin 1	
	talvirengasn 1 (1)	
	talvirengasen 1 (1)	
	talvireng 1 (1)	

patsa

pat saita 5 (3)	pat sai(j)hin 7 * (5)	pat saista 6 (3)
patsasta 3 (3)	patsasen 2 (2)	patsoista 3 (1)
patsoita 2	patsoihin 1	patsaseista 1 (1)
patsaja 2 (1)	patsasein 1 (1)	patsaksesta 1 (1)
patsoja 1	patsaksihin 1 (1)	patsasta 1 (1)
patsaseita 1 (1)	patseisin 1 (1)	patsista 1 (1)
patsakseita 1 (1)	patsasin 1 (1)	patsosta 1
patsasita 1 (1)	patsojin 1	patsasista 1 (1)
patsata 1 (1)	patsiin 1 (1)	- 2 (2)
patsa 1 (1)	patsoin 1	
- 2 (2)	patsasihin 1 (1)	
	- 2 (2)	

opa

op (p)aita 5 (1)	op (p)ai(j)hin 8 * (4)	op (p)ai(j)sta 7 (3)
oppasta 4 (2)	oppaksiin 2	oppasta 4 (2)

opaseita 2 (1)	opasen 2	opaksesta 2
opaja 2 (2)	opasteihin 1	oppeista 1 (1)
opoja 1	oppeihin 1(1)	opakseista 1
oppia 1 (1)	opakseihin 1	opaseista 1
opaksia 1	opasein 1	opasteista 1
opakseita 1	opasan 1 (1)	opoista 1
opaksista 1	opojiin 1	opista 1 (1)
opatta 1	opiin 1 (1)	- 1 (1)
- 1 (1)	- 1 (1)	

hidas

hid(tt)aita 4 (4)	hid(t,tt)ai(j)hin 5* (5)	hid(t,tt)ai(j)sta 5* (5)
hid(t)asta 3 (3)	hid(t)oin 2 (2)	hidasta 4 (4)
hid(t)oja 2 (2)	hiihin 2 (2)	hid(t)oissa 3 (4)
hidaseita 2 (2)	hidasen 2 (2)	hii(j)sta 2* (2)
hidaja 2 (2)	hideihin 1 (1)	hideista 1 (1)
hiita 2 (2)	hidasein 1 (1)	hidakseista 1 (1)
hidakseita 1 (1)	hidakseihin 1 (1)	hidaksista 1 (1)
hidata 1 (1)	hidasin 1 (1)	hidasista 1 (1)
hidaksia 1 (1)	hidasan 1(1)	hidase 1 (1)
hidasita 1 (1)	hidojiin 1 (1)	- 1 (1)
- 1 (1)	hidaksiin 1 (1)	
	hidasihin 1 (1)	
	- 1 (1)	

nirkas

nirkaita 7	nirkaihin 5	nirkaista 6
nirkoita 3	nirkoihin 4	nirk(k)oista 6
nirkaseita 2	nirkaan 2	nirkasta 5
nirkata 2	nirkoin 2	nirkaseista 1

nirkasta 2	nirkasein 1	nirksista 1
nirkaja 1	nirkasen 1	- 1
nirkoja 1	nirkaisin 1	
nirkkoija 1	nirkojiin 1	
- 1	nirkasn 1	
	- 1	

Aloittelijat

vieras

vieraita 4	vieraisiin 1	vieraista 3
vieraseita 1 (1)	vierait(t)iin 3	vieraseista 1 (1)
vieraaja 1	vieraseihin 1 (1)	vieroista 1
vierasta 1	vieroitin 1	vierista 1
- 3 (1)	vieriin 1	vierasta 1
	- 3 (1)	- 3 (1)

vilkas

vilkaita 4	vilkaisiin 1	vilkaista 3
vilkaista 1	vilkait(t)iin 2	vilkaista 1
vilkeja 1 (1)	vilkiin 2 (1)	vilkaista 1 (1)
vilkaaja 1 (1)	vilkaaseihin 1	vilkesta 1 (1)
- 3 (1)	vilkehiin 1 (1)	vilkaista 1
	- 3 (1)	- 3 (1)

kangas

kank(g)aita 4 (1)	kangaisiin 1 (1)	kangaista 2 (1)
kangaseita 2 (2)	kangaitiin 1	kangaseista 2 (2)
kangoita 1 (1)	kangaseihin 1 (1)	kangista 2 (2)
kangaaja 1 (1)	kangasein 1 (1)	kang(k)asta 2
kangastta 1 (1)	kangasttaan 1 (1)	kangesta 1 (1)

kangeta 1 (1)	kangojin 1 (1)	kangas 1 (1)
	kangiin 1 (1)	
	kangehiin 1 (1)	
	kankaattiin 1	
	kantiin 1	

talvirengas

talvirengaita 2	talvirengaisiin 2	talvirengasta 3
talvirengaseita 2	talvirengaseihin 2	talvirengaseista 1
talvirengoita 1 (1)	talvirentiin 2 (1)	talvirengaksista 1 (1)
talvirengata 1	talvirengiin 1 (1)	talvirengista 1 (1)
talvirengastta 1	talvirengaksiin 1 (1)	talvirengesta 1
talvirengaksia 1 (1)	talvirenkattiin 1	talvirenesta 1 (1)
talvirenta 1 (1)	talvirengoan 1	talvirergesta 1
talvirengenta 1	- 1	

patas

patsaita 4	patsaaisiin 2	patsaista 3
patasaseita 2 (2)	<i>patσαιhin 1</i>	patasaseista 2 (2)
patasasta 1 (1)	patsaittiin 1	patasassa 1
patsaaja 1	patsettiin 1 (1)	patsesta 1 (1)
patseta 1 (1)	pat satiin 1	pat sista 1
- 1 (1)	pat sasein 1 (1)	pat sastasta 1 (1)
	pat saseihin 1 (1)	- 1 (1)
	pat sastaan 1 (1)	
	- 1 (1)	

opas

op(p)aita 2	oppaisiin 1	opaista 3 (1)
opaseita 2	<i>opaihin 1 (1)</i>	op(p)asta 2

op(p)ata 2	opaitiin 1	opaseista 2
opaja 1	op(p)atiin 2	opasttasta 1 (1)
opaaaja 1 (1)	opaseihin 1	opesta 1
opeta 1	opettiin 1	opaitista 1
opastta 1 (1)	opajin 1	
	opasttaan 1 (1)	
	opasein 1	

hidas

hit(d)aita 3	hitaisiin 1	hit(d)aista 3 (1)
hidaseita 2 (2)	<i>hidaihin 1 (1)</i>	hidaseissa 2 (2)
hitaata 1	hidaitiin 1	hitaasta 1
hidastta 1 (1)	hitaattiin 1	hitasta 1
hideta 1 (1)	hidettiin 1 (1)	hidesta 1 (1)
hidaaja 1 (1)	hidaseihin 1 (1)	hidesttasta 1 (1)
- 1 (1)	hidasein 1 (1)	- 1 (1)
	hidasttaan 1 (1)	
	hitiin 1	

nirkas

nirkaita 1	nirkaisiin 1	nirkaaista 1*
nirkaseita 2	nirkaaihin 1*	nirkaseista 2
nirkata 2	nirkaksiin 1	nirkasta 2
nirkaksia 1	nirkaseihin 1	nirkaksesta 1
nirkota 1	nirkaksettiin 1	nirkaksista 1
nirkoita 1	nirkojin 1	nirkasesta 1
nirkatta 1	nirkastaan 1	nirkoista 1
nirkaaja 1	nirkaisen 1	nirkosta 1
	nirkottiin 1	
	nirkaksettiin 1	

nirkattiin 1
kohdin 1 (1)
- 1 (1)

u- ja o-vartaloiset

Edistyneet

koulu

kouluja 4	koului(j)hin 12*	koului(j)sta 15*
kouluita 11	kouluin 4	koulusta 5
kouluta 3	koulun 2	
koulua 1	koulun 1	
koulu 1	kouluhin 1	

kirkko

kirk(k)oja 6	kirk(k)oihin 11	kirk(k)oi(j)sta 13*
kirk(k)oita 10	kirk(k)oin 4	kirk(k)osta 5 (1)
kirk(k)ota 3 (2)	kirkon 2 (2)	kirkesta 1 (1)
kirkkeita 1	kirkoon 2	kirkoasta 1
	kirkkoisin 1	
	kirkkojaan 1	

lelu

leluja 4 (3)	lelui(j)hin 10* (10)	lelui(j)sta 13* (12)
leluita 10 (10)	leluin 3 (3)	leluista 4 (4)
leluta 3 (3)	leihin 2 (2)	leista 2 (2)
leita 2 (2)	lelun 2 (2)	leluloista 1 (1)
leluja 1 (1)	leloin 1 (1)	
	leluun 1 (1)	
	leluhin 1	

herkku

herk(k)uja 4 (4)	herk(k)uihin 9 (9)	herk(k)ui(j)sta 12* (12)
herk(k)uita 8 (8)	herk(k)uin 4 (4)	herk(k)usta 4 (4)
herk(k)uta 3 (3)	herkeihin 2 (2)	herkeista 2 (2)
herkkita 2 (2)	herkkun 2 (2)	herkkista 1 (1)
herkeita 1 (1)	herkkihin 1 (1)	- 1 (1)
herkku 1 (1)	- (1)	
- 1 (1)		

matkalaukku

matkalauk(k)uja 5 (1)	matkalauk(k)uihin 8 (1)	matkalauk(k)uista 7 (1)
matkalauk(k)uita 5 (1)	matkalaukuin 3 (1)	matkalauk(k)usta 3 (3)
matkalauk(k)uta 3 (2)	matkalaukkeihin 1 (1)	matkalaukista 1
matkalaukkeita 1 (1)	matkalauihin 1	matkalauista 1
matkalauita 1	matkalaukkiin 1	matkalaukuksista 1
matkalaukeja 1	matkalaukkuksiin 1	matkalau 1
matkalaukkuksia 1	matkalaukut 1 (1)	- 6 (3)
- 3 (2)	matkalaukku 1 (1)	
	- 3 (2)	

Aloittelijat

koulu

kouluja 5	kouluihin 2	kouluista 4
kouluita 2	kouluun 3	koulusta 6
kouluta 2	kouluhin 2	
koulua 1	kouluttiin 1	
	koulttiin 1	
	koulujn 1	

kirkko

kirkkoja 5	kirkkoihin 1	kirk(k)oista 4
kirkkoita 3	kirkkoisiin 1	kirk(k)ossa 4
kirkkota 1	kirkkoitiin 1	kirkoassa 1
kirkkoa 1	kirkot(t)iin 3	kirkessa 1
	kirkkoon 2	
	kirkkoin 2	

lelu

leluja 3 (2)	leluihin 1 (1)	leluista 3 (3)
leluita 3 (2)	leluun 3 (3)	lelusta 5 (2)
leluta 2 (1)	leluhin 1	leluasta 1 (1)
lelua 1 (1)	lelujin 1 (1)	leuleista 1 (1)
leuleita 1 (1)	leluin 1 (1)	
	leuleihin 1 (1)	
	leluhiin 1	
	leluttiin 1	

herkku

herkkuja 1 (1)	herkkuihin 2 (2)	herkkuista 1 (1)
herkkuita 4 (4)	herkkiin 2 (2)	herkusta 3 (3)
herkkuta 1 (1)	herkehiin 1 (1)	herkkista 1 (1)
herkkeja 1 (1)	herkuttiin 1 (1)	herkesta 1 (1)
- 3 (3)	- 4 (4)	- 4 (4)

matkalaukku

matkalaukkuja 3 (1)	matkalaukuihin 1	matkalauk(k)uista 2 (1)
matkalaukkuta 3	matkalaukkiin 3 (1)	matkalauk(k)usta 3
matkalauk(k)uita 2	matkalaukkuihin 1	matkalaukkista 1
- 2 (1)	matkalaukkuttiin 1	matkaluista 1
	matkalauoiin 1	- 3 (1)

matkalaukuita 1

- 2 (1)

i-vartaloiset

Edistyneet

pankki

pankeja 5

pank(k)ita 6 (4)

pank(k)ia 4

pank(k)eita 2

pankkuita 1

pankki 1

- 1

pankkei(j)hin 5*

pankiin 5

pank(k)ihin 3 (2)

pank(k)in 2 (2)

pankuihin 1

paneihin 1

pankiaa 1

pankk 1

- 1

pankkei(j)sta 6

pank(k)ista 11 (4)

pankuista 1

paneista 1

- 1

lakki

lak(k)veja 2 (2)

lak(k)eita 8 (6)

lak(k)ita 5 (4)

lak(k)ija 2 (1) (1← lakeja)

lakkia 1 (1)

lakkuita 1 (1)

lakki 1 (1)

lak(k)ei(j)hin 6* (4)

lak(k)i(i)hin 4 (3) (1←lakeihin)

lak(k)ein 3 (2)

lak(k)iin 3 (1)

lak(k)in 2 (2)

lakkuihin 1 (1)

lakkeen 1 (1)

lak(k)ei(j)sta 7* (6)

lak(k)ista 7 (6)

lak(k)esta 2 (1)

lakkiesta 1

lakiasta 1

lakiista 1 (1)

lakuista 1 (1)

sulkki

sulk(k)veja 3

sulk(k)eita 8

sulkita 4

sulkia 2

sulkei(j)hin 5*

sulkkeisiin 1

sulk(k)ihin 5

sulk(k)ein 3

sulk(k)ei(j)sta 7*

sulk(k)ista 10

sulkesta 1

sulkiasta 1

sulketa 1	sulhin 1	sulkuista 1
sulkkuita 1	sulkian 1	
sulkija 1	sulkin 1	
	sulken 1	
	sulkiin 1	
	sulkkuihin 1	

Aloittelijat

pankki

pank(k)aja 2	pankeihin 1	pankeista 3
pank(k)eita 4	pank(k)eit(t)iin 2	pankista 4
pankketa 1	pankkiin 3	pankkesta 1
pankkia 1	pankihiin 1	- 2
- 2	pankketiin 1	
	- 2	

lakki

lak(k)aja 2 (2)	lak(k)eihin 2 (1)	lak(k)eista 4 (1)
lak(k)eita 5	lakkeitiin 1	lak(k)esta 3 (1)
lakkia 1	lak(k)ettiin 2 (1)	lakkista 1
lakketa 1	lakkein 1	lakkiaasta 1
lak 1 (1)	lakkian 1	- 1 (1)
	- 1 (1)	

sulkki

sulk(k)eita 5	sulkkeihin 1	sulk(k)eista 4
sulkketa 2	sulkkeitiin 1	sulk(k)ista 3
sulkkia 1	sulk(k)iin 2	sulkesta 2
sulkkija 1	sulkettiin 2	sulketasta 1
sulkkita 1	sulk(k)itiin 2	

sulkkeen 1

sulkkein 1

nen-loppuiset

Edistyneet

toinen

toisia 7 (2)

toiseita 3

toita 3

toineta 2 (2)

toisita 2

toisija 1

toisista 1

toinen 1

toisiin 5 (1)

toiseihin 4

toihin 4 (1)

toisihin 2

toineihin 1

toinenin 1

toinenen 1 (1)

toisin 1

toinen 1 (1)

toisista 8 (1)

toiseista 3

toista 3

toinensta 3 (2)

toisesta 2 (1)

toinesta 1

hyinen

hyisiä 6 (6)

hyitä 3 (3)

hyiseitä 3 (3)

hyisijä 1 (1)

hyisestä 1 (1)

hyisetä 1 (1)

hyineitä 1 (1)

hyinentä 1 (1)

hyinetä 1 (1)

hyisin 1 (1)

hyinen 1 (1)

hyisiin 5 (5)

hyihin 4 (4)

hyiseihin 3 (3)

hyisehin 2 (2)

hyinen 2 (2)

hyineihin 1 (1)

hyisin 1 (1)

hyisesin 1 (1)

hyinenen 1 (1)

hyise 1 (1)

hyisistä 7 (7)

hyisestä 2 (2)

hyinenstä 2 (2)

hyinestä 2 (2)

hyistä 2 (2)

hyisenstä 1 (1)

hyeistä 1 (1)

hyiseestä 1 (1)

hyiseistä 1 (1)

Aloittelijat

toinen

toisia 3

toista 3

toisija 1

toiseita 1

toisin 1

toisista 1

toisiin 3

toiseihin 1

toisin 1

toiseen 1

toisesti 1

toistiin 1

toisettiin 1

toitiin 1

toisista 3

toisesta 4

toiseista 1

toista 1

toinesta 1

hyinen

hyisiä 1 (1)

hyistä 3 (3)

hyisen 1 (1)

hyisitä 1 (1)

hyisetä 1 (1)

hyiseitä 1 (1)

hyisestä 1 (1)

- 1 (1)

hyisiin 1 (1)

hyitiin 1 (1)

hyiseihin 1 (1)

hyiseen 1 (1)

hyisin 1 (1)

hyisesti 1 (1)

hyistiin 1 (1)

hyisettiin 1 (1)

hyineksiin 1 (1)

- 1 (1)

hyisistä 2 (2)

hyisestä 3 (3)

hyiseistä 1 (1)

hyinestä 1 (1)

hyistä 1 (1)

hyisetestä 1 (1)

- 1 (1)

ks-vartalaiset

Edistyneet

kerros

kerroksia 6

kerroita 5

kerroseita 2

kerrokseita 1

kerrokseja 1

kerrosita 1

kerroksiin 4

kerroihiin 4

kerrokseihin 2

kerroin 2

kerton 2 (2)

kertoksiin 1

kerroksista 2

kerroista 4

kerrosta 3 (1)

kertoista 2

kerroseista 2

kerroiseista 1

kerroja 1	kerroseihin 1	kerrosesta 1
kerosta 1 (1)	kertosihin 1	kerroiksista 1
kertota 1 (1)	kerroiksin 1	kerrokseista 1
kerta 1	kerrosein 1	kerroksesta 1
	kerroon 1	kertosta 1 (1)
		kertoista 1

veistos

veistoksia 4 (4)	veistoksiin 4 (4)	veistoksista 3 (3)
veistoita 5 (5)	veistoihin 7 (7)	veistoista 6 (6)
veistosta 3 (3)	veistosen 2 (2)	veistosta 4
veistoseita 2 (2)	veistokseihin 1 (1)	veistoseista 1(1)
veistokseita 1 (1)'	veistosihin 1 (1)	veistosista 1(1)
veistosita 1 (1)	veistoin 1 (1)	veistoksesta 1 (1)
veistosisia 1 (1)	veistosein 1 (1)	veistoasta 1 (1)
veistoja 1 (1)	veistoisin 1(1)	viesteista 1 (1)
veistota 1 (1)	veistoan 1 (1)	veistoksia 1 (1)
- 1 (1)	- 1 (1)	- 1 (1)

kauppakeskus

kauppakeskuksia 3 (1)	kauppakeskuksiin 2 (1)	kauppakeskuksista 2 (1)
kauppakeskusta 3 (2)	kauppakeskukseihin 2	kauppakeista 3
kauppakeskuja 2	kauppakeskuihin 2	kauppakeskuista 2
kauppakeita 2 (1)	kauppakeihin 2	kauppakeskusta 2 (2)
kauppakeskuseita 1 (1)	kauppakeskusen 2 (2)	kauppakeskusista 2
kauppakeskuseja 1	kauppakeskusein 1 (1)	kauppakeskuseista 1 (1)
kauppakeskuita 1	kauppakseihin 1	kauppakeskuksesta 1 (1)
kauppakeskseita 1	kauppakeskseihin 1	kauppaksesta 1
kauppakesksia 1	kauppakeskuita 1 (1)	kauppakeskustasta 1 (1)
kauppakeskusita 1	kauppakeskusin 1	kauppakeskukseista 1

kauppakeskusta 1 (1)	kauppakeskusiin 1	- 4 (2)
kauppakeskus 1 (1)	kauppakeskustaan 1 (1)	
- 2 (2)	- 3 (2)	

Aloittelijat

kerros

kerroksia 3 (1 3× kerroja → kerroita →kerroksia)	kerrokseen 2	kerroksista 2
kerroja 2	kerrot(t)iin	kerrosta 5
kerrokseita 1	kerroihin 1	kerroseista 2
kerroseita 1	kerrohiin 1	kerroista 1
kerroija 1	kerroseihin 1	
kerrota 1	kerroksein 1	
kerrosta 1	kerroon 1	

veistos

veistoksia 1	veistokseen 1	veistoksista 1
veistoseita 2 (2)	veistoihin 1 (1)	veistoseista 2 (2)
veistoja 1 (1)	veistoseihin 1 (1)	veistoista 2 (1)
veistoita 1	veistosein 1 (1)	veistosta 2 (1)
veistostta 1 (1)	veistohiin 1 (1)	veistoksesta 1
veistoaja 1 (1)	veistoittiin 1	veistostasta 1 (1)
veistokseta 1	veistoksettiin 1	- 1 (1)
veisto 1	veistiin 1	
- 1 (1)	veistottaan 1 (1)	
	- 1 (1)	

kauppakeskus

kauppakeskuja 2 (1)	kauppakeskiin 2	kauppakeskusta 4 (1)
kauppakeskuseita 1	kauppakeskuseihin 1	kauppakeskuseista 1
kauppakeskita 1	kauppakeskuhiin 1 (1)	kauppakeskista 1

kauppakeskia 1	kauppakesuitiin 1	kauppakesista 1
kauppakeskuita 1	kauppakeskusiin 1	- 3 (1)
kauppakesksita 1	kauppakeskuttiin 1	
- 3 (1)	- 3 (1)	

ä-vartaloinen

Edistyneet

syhmä

syhmiä 3	syhmiin 4	syhmistä 4
syhmäitä 4	syhmäihin 4	syhmästä 6
syhmätä 3	syhmeihin 2	syhmäistä 5
syhmeitä 2	syhmäin 2	syhmeistä 2
syhmitä 2	syhmän 2	syhmöstä 1
syhmää 2	syhmöihin 1	syhmäasta 1
syhmöjä 1	syhmihin 1	- 1
syhmäjä 1	syhmään 1	
syhmä 1	syhmäjiin 1	
- 1	syhmäitä 1	
	- 1	

Aloittelijat

syhmä

syhmiä 1	syhmiin 1	syhmistä 1
syhmäitä 3	syhmät(t)iin 3	syhmästä 3
syhmätä 3	syhmäitiin 1	syhmäistä 2
syhmejä 1	syhmäihin 1	syhmäystä 1
syhmää 1	syhmään 1	syhmestä 1
- 1	syhmeihin 1	- 2
	- 2	

LIITE 9. Ukrainankielisten suomenoppijoiden kertomusten vastausvariantit

e-vartaloiset

Edistyneet	Aloittelijat
tuote tuotteita 3	
kirje kirjeitä 4	
herne herneitä 6	
laine laineita 4	
ohje ohjeita 1	
kohde kohteita 1 kohdeita 1 kohteisiin 1* kohteista 1**	
musiikkiliike musiikkiliikkeitä 1	

as-loppuiset

<p>Edistyneet</p> <p>vieras</p> <p>vieraita 2</p> <p>vieraihin 2*</p> <p>patas</p> <p>patasaita 4</p> <p>patasaihin 1*</p> <p>patasaisiin 1*</p> <p>patasaista 1**</p> <p>opas</p> <p>oppaita 1</p> <p>hidas</p> <p>hitaita 2</p> <p>kangas</p> <p>kankaita 1</p> <p>kankaisiin 1*</p> <p>kankaista 1**</p> <p>talvirengas</p> <p>talvirenkaita 4</p> <p>talvirenkaisiin 1*</p> <p>vilkas</p> <p>vilkkaita 1</p>	Aloittelijat
---	--------------

u- ja o-loppuiset

<p>Edistyneet</p> <p>koulu</p>	Aloittelijat
---------------------------------------	--------------

kouluja 3 kouluihin 1* kouluista 1** kirkko kirkkoja 5 kirkkoihin 1* herkku herkkuja 1 herkuitta 1 herkkuihin 1* herkkuista 2** lelu leluja 5 leluihin 1* matkalaukku matkalaukkuja 1 matkalaukkuihin 2*	
--	--

i-loppuiset

Edistyneet pankki pankkeja 4 pankkeihin 1* lakki lakkeja 2	Aloittelijat
---	--------------

nen-loppuiset

Vain yksikkössä

ks-vartaloiset

Edistyneet veistos veistoksia 3 veistoita 1 veistoksiin 1* kauppakeskus kauppakeskuksia 1 kauppakeskuita 1 kauppakeskuksiin 1* kerros kerroksia 1	Aloittelijat
--	--------------

LIITE 10. Venäjänkielisten suomenoppijoiden kertomusten vastausvariantit

e-vartaloiset

Edistyneet tuote tuoteita 1 tuoteja 1 tuotia 1 ohje ohjeja 1 kohde	Aloittelijat tuote tuot(t)eita 2 herne hernia 1 kirje kirjoita 1
--	---

kohdeita 2 kohdija 1 musiikkiliike musiikkiliikkein 1* musiikkiliikiin 1*	ohje ohjeita 1 musiikkiliike musiikkiliikkia 1 musiikkiliiken 1* musiikkiliikeista 1**
--	---

as-loppuiset

Edistyneet vilkas vilkaita 1 patsas patsaita 3 patsaksia 1 patseita 1 patsoi 1 patsaihin 1* hidas hitaita 1	Aloittelijat vieras vieraita 1 talvirengas talvirentaita patsas patsaita 2 patsaksiin 1* opas op(p)aita 2 hidas hit(d)aita 2
--	--

u- ja o-loppuiset

Edistyneet koulu kouluja 1	Aloittelijat koulu kouluja 1
---	---

<p>kirkko kirk(k)oja 2 kirkkoita 1 kirkkoihin 1* kirkkoista 2**</p> <p>herkku herkkuja 1</p> <p>matkalaukku matkalaukkuihin 1* matkalaukuista 1**</p>	<p>kouluksiin 1* kouluin 1*</p> <p>kirkko kirkkoja kirkkoksiin 1* kirkkosta 1**</p> <p>herkku herkkuja 2</p> <p>lelu leluija</p> <p>matkalaukku matkalaukkuja 2</p>
--	---

i-loppuiset

<p>Edistyneet</p> <p>pankki pankkija 1 pank(k)ihin 2* pankkein 1*</p> <p>lakki lakkeita 1 lakkoja 1</p>	<p>Aloittelijat (n = 3)</p> <p>lakki lakkeija 1</p> <p>pankki pankkeija 1</p>
---	---

nen-loppuiset

Edistyneet (n = 10) toinen toiseihin 1*	Aloittelijat (n = 3) toinen toisiin 1*
--	---

ks-vartaloiset

Edistyneet kerros kerroksista 1** veistos veistoksia 5 veistokseita 1 veistoksiin 1* kauppakeskus kauppakeskuksia 1 kauppakeskuksiin 1* kauppakeskuin 1*	Aloittelijat kerros kerrokseen 1* veistos veistoksia 1 veistoita 1
---	---